

Even bijpraten

Hierboven leest u de titel van wat in het vorige nummer nog "inleiding" heette. Vanaf dit nummer is dit een soort column over genealogie en Twente. Nu eens gevuld door iemand van het bestuur, dan weer door een bekende Twentenaar, dan weer door een lid van onze vereniging die is gevraagd een bijdrage te schrijven.

Er zijn nog meer veranderingen. TG was al lange tijd niet structureel gewijzigd. Dan ontstaat binnen elk blad een zekere sleetsheid. Ook een oorspronkelijk opgezette structuur verwatert meestal wat. Tijd dus voor wat veranderingen. Hans Souverijn, die een aantal jaren, al dan niet aangevuld met anderen, de redactietaken van TG nauwgezet heeft vervuld, waarvoor wij hem alle dank verschuldigd zijn, 'was' de oude TG. Daarom leek het goed om anderen te vragen, de veranderingen in te zetten. Bestuurslid Jan Oude Munnink en lid Helmoed Boom werden bereid gevonden deze taak te vervullen. Het resultaat van hun inspanningen ligt nu voor u.

Uitgangspunt bij de nieuwe opzet was dat TG een orgaan moet zijn voor en door iedereen die zich in Twente met genealogie bezighoudt. Het is dan ook nadrukkelijk de bedoeling dat u zelf voor een belangrijk deel voor de vulling van TG zorgt. Onze afdeling heeft ongeveer 500 leden die allemaal toch tenminste één verhaal moeten kennen dat voor de medeleden leuk en interessant om te lezen is. Hierbij dan ook het nadrukkelijke verzoek om die in te zenden zodat uw medeleden kunnen genieten van uw unieke verhaal.

Dat unieke vinden wij wel van belang. In tegenstelling tot het verleden zullen wij dan ook geen genealogische overzichten of kwartierstaten meer plaatsen die uitsluitend bestaan uit namen, plaatsen en data. Met de huidige methoden van onderzoek met de computer en toegankelijkheid van gegevens via bijvoorbeeld Genlias lijkt de toegevoegde waarde hiervan te gering. Verhalen met uw unieke onderzoeksresultaten, maar ook discussies over genealogische onderwerpen in Twente enz. zijn van levensbelang voor TG.

Vanaf nu zal TG bestaan uit vier duidelijk te onderscheiden delen

Even bijpraten is de column waarmee elk nummer van TG begint.

Gezocht en gevonden bevat uw bijdragen. Het moet vooral dit deel zijn dat TG een aantrekkelijk blad om te lezen maakt.

Vaste rubrieken kent een aantal elk kwartaal terugkerende rubrieken: "nieuwe leden stellen zich voor", "genealogie en Internet", inhoudelijke verslagen van afdelingsbijeenkomsten, "de krant van gisteren" en "vraag en antwoord" zijn onderdeel van dit derde deel van TG Rubrieken als genealogie en internet en de krant van gisteren zullen zich nog sterker op Twente richten. Tot slot bevat dit deel van TG ook de aankondigingen van de volgende afdelingsbijeenkomsten waarbij de sprekers gevraagd zal worden aan te geven hoe de leden zich daarop eventueel kunnen voorbereiden.

Het vierde en laatste deel van TG heet "van de afdeling". Alle bestuursmededelingen, personalia, aankondigingen van cursussen, informatie van het Genealogisch Informatie Centrum Twente en van de Stichting Genealogische Werkgroep Twente vindt u terug in dit deel. Gestreefd wordt in dit deel naar bondigheid en vermelding van "echt" nieuws. In de loop van 2008 zal bekeken worden in hoeverre volledige informatie rond bovengenoemde onderwerpen een vaste plek op de afdelingswebsite kan krijgen.

Het onderdeel gezocht en gevonden in deze TG is bijna helemaal gevuld door bijdragen van de bedenkers van de nieuwe opzet, Jan Oude Munnink en Helmoed Boom; niet omdat ze dat zo graag willen of omdat ze hun eigen onderzoek zo belangrijk vinden, maar wel omdat je ergens moet beginnen. Zij hopen echter dat er de komende nummers geen plek meer is voor hun bijdragen omdat u massaal instuurt.

Zoals ziet is ook de omslag aangepast en zijn er wat afbeeldingen te vinden. Om de daarmee gepaard gaande hogere productiekosten te financieren is een aantal bedrijven met een echt Twentse achtergrond gevraagd om ons te ondersteunen. In ruil daarvoor kan men dan in TG een advertentie plaatsen. Deze zult u vanaf nu dan ook kunnen tegenkomen. Jan en Helmoed zien allebei geen realistische mogelijkheid om permanent deel van de redactie van TG uit te gaan maken. Daarom stel ik als nieuwe redactieteam aan u voor: Titia Tjeerdsma, Georges Schaafraad en Hans Berkhout.

Tot slot wil ik u en de uwen, namens alle medebestuurders, een heel gelukkig 2008 wensen.

Leon van Schie, voorzitter

Bij het begin van 2008

Het is gebruikelijk dat bij het begin van een nieuw jaar de voorzitter ieder lid en iedere lezer het beste toewenst voor minstens de nabije toekomst. Immers, het jaar daarop wordt hetzelfde van hem/ of haar (!) verwacht in ongeveer dezelfde bewoordingen, maar even goed bedoeld. Bij deze dus.

Het wil dan wel gebeuren dat de schrijver zich achter de oren krabt met de vraag op welke manier een minder obligaat stukje valt te schrijven. Er wordt al genoeg papier gevuld. Deze keer valt er echt iets te melden en wanneer al onze inspanningen succes hebben volgens plan dan heeft u het nieuws rond eind maart in handen: TG in een vernieuwde uitvoering. Nog even geduld dus. Ook in ons bestuur wordt regelmatig nagedacht en geleidelijk kregen ideeën vorm hoe we ook deze kant van NGV Twente konden aanpassen aan de tijdgeest, naast een verbeterde website.

Een korte schets: inhoudelijk neemt Internet een steeds grotere plaats in. Je zou kunnen zeggen dat het gedrukte woord in de verdrinking komt. Nomen est omen zeiden de Romeinen al. Kranten en tijdschriften dreigen het loodje te leggen en proberen dat op te vangen met b.v. een ander formaat. Maar tegen de snelheid, het gemak, de lagere kosten en de overdaad via andere media valt moeilijk op te boksen.

Toegepast op TG betekent dit, dat 'zakelijke' inhoud, die nauwelijks verandert, voortaan voornamelijk op onze website vermeld zal worden. Voor bijvoorbeeld de gegevens betreffende cursussen oud-schrift, adresgegevens van functionarissen etc kunt u in het algemeen beter op onze website terecht. Een website kan ook flexibeler omgaan met plotselinge wijzigingen door onvoorziene omstandigheden.

Verder zal er een accentverschuiving plaatsvinden naar goed leesbare **verhalen**. Kwartierstaten etc vormen natuurlijk de ruggengraat van de genealogie maar iedereen weet dat ook op dit punt Internet een massa aanbiedt. Er borrelt en bruist van alles bij de redactie en het is natuurlijk spannend om dit proces te zien gebeuren. Zonder anderen tekort te willen doen wil ik toch extra lof toezwaaien aan Jan Oude Munnink en Helmoed Boom. Het is maar goed dat uurloon bij ons een onbekend begrip is.... Hoe het gaandeweg zal worden? KWW zeggen we dan in Twente maar zeker met een optimistische verwachting. Nu zou het wel prachtig zijn wanneer dat KWW niet al te letterlijk wordt opgevat door de lezers. Er moeten

binnen onze vereniging genoeg mensen zijn die “iets te vertellen hebben”. U mag dit dus opvatten als een uitnodiging vooral niet te bescheiden te zijn. Heeft u iets te melden, heeft u aardigheid en/of deskundigheid inzake lay-out, in tekenen/ illustreren, het bijhouden van een website, aarzel dan niet om dat te melden. We willen een levendig blad voor de leden maar ook **door** de leden.

Het bestuur heeft er vertrouwen in dat met kracht kan worden gewerkt aan verdere vernieuwing.

Het onderwerp van volgend jaar staat al vast: in 2009 hebben we een jubileum te vieren en daarvoor staan mooie plannen op stapel. Dat zal evenwel met een andere voorzitter zijn. Ondergetekende treedt terug wegens persoonlijke omstandigheden. Dat vind ik jammer: juist in een periode van veranderingen is een bestuursfunctie uitdagend en het bestuur is een aangenaam gezelschap.

Om mijn eigen woorden waar te maken dat een vereniging niet enkel een bestuursaangelegenheid is zal ik me naar vermogen voor allerlei zaken binnen de NGV Twente blijven inzetten.

Leon van Schie,
Voorzitter

Even voorstellen: het nieuwe redactieteam

Vlak voor het verschijnen van de eerste uitgave van 2008 van Twente Genealogisch is een nieuw redactieteam geformeerd. Om de verschijning uitgave van het kwartaalblad niet uit te stellen is gekozen voor pragmatisch te werk gaan, namelijk de beschikbare kopij te verwerken en waar tijd voor was aan te vullen en om voor de komende uitgave zich te concentreren op een geheel vernieuwde inhoud.

Het nieuwe redactieteam bestaat per 1 februari 2008 uit drie mensen, die enthousiast aan de slag willen. Bijdragen, op- en aanmerkingen, suggesties en versterking van het team zijn van harte welkom via het elders in de uitgave genoemde mailadres of redactieadres. De redacteuren zijn:

Titia Tjeerdsma. : Na vele jaren gewerkt te hebben op een afdeling salarisadministratie geniet ik nu van de VUT. Dit betekent dat ik nu de nodige tijd te besteden heb aan mijn hobby's waar genealogie er één van is. Daarnaast vind ik het leuk mij ook als vrijwilligster verdienstelijk te maken. Dat doe ik dus ook graag voor onze genealogische vereniging. In hoofdzaak zal ik hand en spandiensten verrichten bij de redactie en zorg ik voor het verzenden gereedmaken van dit contactblad.

Georges Schafraad. In het dagelijkse leven Interim P&O-adviseur, woonachtig te Enschede.

„Ik verzorg in feite alleen de technische ondersteuning bij het tot stand komen van ons kwartaalblad TG. Dit is met name het drukklaar maken van de aangeleverde kopij. Al vele jaren, maar wel met tussenpozen, ben ik ook fervent genealoog. Mijn bijzondere belangstelling gaat daarbij uit naar de families Schafraad en Gerz. Als ik na een lange dag zoeken toch weer een klein stukje van de puzzel gevonden heb, ben ik weer een gelukkig mens. Dit gevoel zal de meesten van u niet onbekend voorkomen. Voorlopig ben ik echter nog lang niet uitgeduzzeld.

Hans Berkhout. Multimedia-journalist bij De Twentsche Courant Tubantia en woonachtig te Losser. Hij is al 30 jaar actief met genealogie en beschrijven van familiegeschiedenissen. Hij omschrijft zijn stamboomonderzoek niet als een hobby, maar als een, "passie". Zijn ervaring met het vervaardigen van genealogische producties en verenigingsorganen, gecombineerd met journalistieke en historische interesse zijn voor hem aanleiding om met enthousiasme deel te nemen in het redactieteam.

GEZOCHT EN GEVONDEN (INGEZONDEN BIJDRAGEN VAN DE LEDEN)

Dit onderdeel vormt het hart van elk nummer van TG. U kunt hier zelf uw vondsten op genealogisch gebied delen met uw medeleden. Denkt u daarbij aan bronvermeldingen en privacy van nog levende personen. Uw bijdrage hoeft niet aan bepaalde vormen te voldoen; wel is het de bedoeling dat uw verhaal, in ieder geval deels, betrekking heeft op Twente,

en niet uitsluitend uit "kale" genealogische gegevens die ook in bijvoorbeeld Genlias of (gemakkelijk) in retroacta van de burgerlijke stand te vinden zijn. Uw unieke gegevens en vondsten maken uw bijdrage aantrekkelijk om te lezen. Elk van de ongeveer 500 leden van de NGV afdeling Twente moet minstens één interessante bijdrage kunnen leveren. Aarzel niet die in te sturen. Ook uw tips voor het doen van onderzoek of het verwerken daarvan zijn van harte welkom voor deze rubriek.

'De heeren doen alles, wat in hun vermogen is, om het den werklieden zoo aangenaam mogelijk te maken'

Helmoed Boom – Utrecht

Bovenstaande uitspraak werd gedaan door mijn overgrootvader Gerrit Boom, toen hij werd verhoord in het kader van 'het onderzoek omtrent de maatschappelijke toestanden der arbeiders, omtrent de verhoudingen tusschen werkgevers en arbeiders in de verschillende bedrijven en omtrent de toestand van fabrieken en werkplaatsen met het oog op de veiligheid en de gezondheid der werklieden, ingesteld door de Staatscommissie, benoemd krachtens de wet van 19 januari 1890'.

Het bedoelde onderzoek was een vervolg op het werk van de parlementaire enquête in 1886-1887 die had geleid tot de Kinderwet van Van Houten. Van 1890-1894 deed een Staatscommissie aanvullend onderzoek. In de zomer van 1890 werden in dat kader 244 personen in Twente verhoord. Voor een deel waren dat de notabelen uit die tijd, voor een deel ook juist arbeiders, zoals mijn overgrootvader.

De verhoren zijn opgenomen op een cd die voor 17,50 euro te verkrijgen is via de site van www.boekopcd.nl. Het gaat om een reproductie van het originele boek van het onderzoek. Het eerste deel is algemeen en bevat voor wat betreft Twente een hoofdstuk met conclusies betreffende de werktijden, een hoofdstuk over de opleiding van jeugdige arbeiders in en buiten de werkplaats en een hoofdstuk over de toestand van fabrieken en werkplaatsen met het oog op de veiligheid en de gezondheid van de arbeiders. Tevens is er een algemeen hoofdstuk met gevolgtrekkingen. Het tweede deel bevat de verhoren van de 244 Twentenaren.

Ik was op zoek gegaan naar de verhoren omdat in het 'Boek van Hengelo 1802-2002' de tekst in de kop van dit artikeltje, ook de kop van een hoofdstuk vormde. De uitspraak zou zijn gedaan door ene Gerrit Boon, spinner bij de Nederlandse Katoen Spinnerij. Nu wist ik dat mijn overgrootvader, Gerrit Boom, daar ook als spinner had gewerkt. Ik hoopte dus op een beschrijving. Toen ik de cd met de gescande verhoren eenmaal in handen had, bleek mijn hoop uit te komen; er was sprake geweest van een beschrijving en het ging om Gerrit Boom.

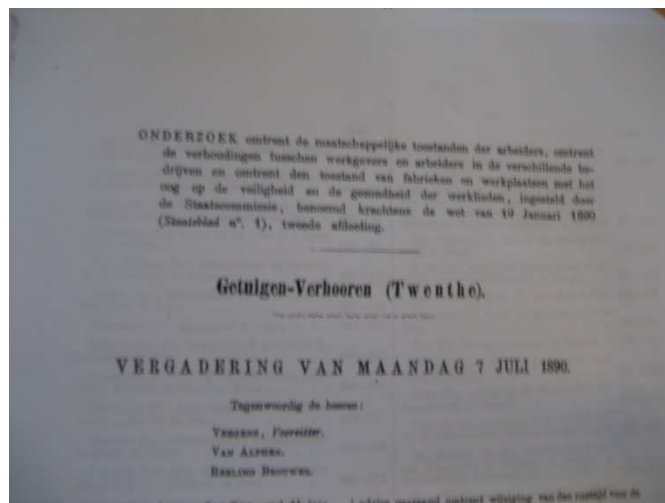
De gegevens in het verhoor geven aan dat het daarbij met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid om mijn overgrootvader handelde. Ik wist dat hij uit Almelo kwam, in 1890 37 jaar was, twee kinderen had en bij de NKS werkte (ik bezit immers het gouden horloge dat hij daar bij zijn 40-jarig jubileum kreeg).

Aan iedereen die interesse heeft in de gang van zaken in de industrie in Twente in 1890 kan ik de cd van harte aanraden!. Als u, net als ik, het geluk heeft dat je de letterlijke woorden van een eigen voorouder terugvindt, is dat natuurlijk nog mooier.

In Hengelo werden verhoord: de burgemeester, een predikant bij de doopsgezinde gemeente, een geneesheer, een arts, een kapelaan, de voorganger bij de gemeente van gedoopte christenen, een wethouder, een bierbrouwer tevens lid van der Kamer van Koophandel, een tabaks- en sigarenfabrikant, de directeur van de Hengelose houtdraaierij (een Stork), een reiziger, de fabrikant Dijkers, de directeur (Stork), een lid der firma C.T. Stork & co tevens lid van de KvK en een opzichter bij genoemde firma, een kantoorbediende, de administrateur van de Gebr. Stork & co tevens secretaris van de coöperatieve winkelvereniging, nog een lid van de KvK tevens boekhouder van de NKS, de voorzitter van het bestuur van de Nuts spaarbank tevens voorzitter van de Vereniging Algemeene Armenbus, een lid van den raad tevens winkelier, het hoofd eener fabrieksschool tevens beambte aan de machinefabriek te Hengelo, een aannemer en houtzager, de voorzitter der Kamer van Koophandel en Fabrieken tevens directeur van de NKS (De Monchy), twee directeurs, een opzichter en een baas bij de Twentse Bontweverij en C.Th. Stork, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal en fabrikant, lid van de firma's C.T. Stork & Co en Gebr. Stork te Hengelo. Tot nu toe een hele stoet aan notabelen, kantoormedewerkers, bazen enz. Maar nog geen arbeider te zien.

Het aantal arbeiders dat werd verhoord was dan ook niet zo heel groot. Een deel daarvan was niet in de 'echte' industrie werkzaam. Voor hen gold dus dat ze inbreng leverden voor de informatie over de toestand in de werkplaatsen. Het ging om een voerman bij de bierbrouwerij, een brouwmeester en een brouwer, een metselaar en een meester-metselaar, een huisschilder en een meesterschilder en een meester-meubelmaker.

Er werden zestien 'echte' arbeiders verhoord. Een spinner, een magazijnmeester, een aanlapper en iemand die werkzaam was in de duivelskamer bij de NKS, een wever en iemand werkzaam in de settlekamer bij de firma C.T. Stork & Co, een ketelmaker en een schaver bij de machinefabriek van Stork, een draaiersbaas en een vormer en gieter bij de firma G. Dikkers & Co, en een houtdraaijer bij de Hengelose Houtdraaijerij.

Hieronder het verhoor van mijn overgrootvader, Gerrit Boom, oud 37 jaar, spinner bij de Nederlandsche Katoenspinnerij te Hengelo. Hij werd verhoord door J.D. Veegens, voorzitter, N. Reeling Brouwer en O.Q. van Swinderen. P. van Nispen was de adjunct-secretaris.

Zijt gij al lang bij de Katoenspinnerij werkzaam? Zestien jaren.

Waar zijt gij vroeger geweest ? Op verschillende spinnerijen te Almelo

Gij hebt in de katoenspinnerij dagelijks 11 uren te werken, niet waar ? De regel is 11 uren.

Is het wel eens korter? Ja, als de kraskamer niet zooveel kan aanbrengen, als noodig is, moet er wel eens een uurtje minder gewerkt worden. Soms ook wel eens meer, om de schade in te halen.

Gij hebt dus wel eens overwerk te doen ? Ja, nu op het oogenblik bijv. hebben wij een half uur overwerk, omdat wij het vorig halfjaar te kort gewerkt hadden.

Nacht en Zondagswerk komen zeker voor spinners niet voor ? Neen.

Hoe handelt men bij overwerk met de kinderen die u helpen ? Ik heb een jongen van ongeveer 16 jaar bij mij; ik zend hem op den gewonen tijd altijd naar huis bij overwerk, en wij, spinners, doen dan met elkander zijn werk.

Kunnen meisjes en vrouwen bij overwerk ook gemist worden ? Die gaan 's avonds op den gewonen tijd naar huis.

Staat haar werk niet in onafscheidelijk verband met het uwe ? Nee, de kraskamer brengt nu weder te veel aan, meer dan wij boven kunnen verwerken, dus die van de kraskamer kunnen op tijd naar huis gaan. Hebben wij daarentegen grof garen te bewerken, zoodat de kraskamer niet zooveel kan aanbrengen, dan gaan zij daar toch op tijd weg, maar moeten wij wachten.

Is de middagschafftijd van een uur lang genoeg om naar huis te gaan eten en op tijd terug te zijn? Voor mijzelf ja, misschien zou een enkele wel een kwartier meer kunnen gebruiken.

Woont gij dicht bij de fabriek? Een minuut of zeven er van daan.

Wij hebben gezien op welke wijze de spinners betaald worden, namelijk naar de lengte van den draad, zooals die door een indicator wordt aangegeven. Werkt die vernuftige wijze van betaling goed ? Uitstekend, ik

geloof uit naam van alle spinners te mogen zeggen, dat wij allen er mede tevreden zijn.

Weet gij, vóór dat gij betaling ontvangt, precies hoeveel er gewerkt is? Ja.

Hoeveel loon kunt gij in den regel in de week maken? In den gewonen werktijd van 63 ½ uur per week, zijn wij door den patroon op elf gulden aangeslagen, en dat is bevredigend.

Gij zijt door den patroon op elf gulden aangeslagen; wat bedoelt gij daarmee?. Wij spinners stellen ons tot taak om f 11 's weeks te verdienen, terwijl de heeren ons gelegenheid geven om die som te maken.

Krijgt gij iedere week f 11 uitbetaald? In den regel ja, maar het loon bedraagt ook wel eens iets meer en iets minder.

Gij ontvangt dus niet precies dat loon, maar telkens zooveel, als u volgens de aanwijzing van den indicateur toekomt? Ja.

Kunt gij uwe aanlappers en opstekers zelf kiezen? Neen, de opzichter wijst die, in overleg met den heer De Monchy, aan, en heeft er dan ook eene opklimming plaats. Ik heb er bij voorbeeld een die 11 cents per uur verdient; gaat er nu een heen, die 12 cents verdient, dan komt hij in diens plaats, en krijg ik een nieuwen.

Genieten de aanlappers een vast loon per uur? Ja.

Wordt hun loon rechtstreeks vanwege de directie uitbetaald? Ja.

Hebt gij daarmee niets te maken? Neen, niets.

Als een aanlapper niet goed werkt, lijdt gij spinners daardoor dus schade? Ja, al betalen wij hem niet uit, zoo wordt zijn loon toch van het onze afgetrokken.

Wanneer een spinner niet tevreden is over zijn aanlapper, zorgt hij er echter zeker wel voor, dat hij een anderen bekomt? O ja.

Hebt gij kinderen? Twee.

Werken die op de fabriek? Neen.

Zijn zij nog te jong? Ja.

Wordt er druk gebruik gemaakt van de spaarkas? Dat weet ik niet.

Blijft dit voor u geheim? Ja, de spaarkas staat van 's morgens vroeg tot 's avonds open. Mijnheer weet natuurlijk, wat er in is, maar een derde persoon niet.

Hoe gaat het met het gebruik van andere instellingen? Wordt er bijv. veel gedaan aan de gymnastiek? Ik geloof, dat er enkele jongens zijn, die er des avonds gebruik van maken.

Men is, naar ik meen, thans bezig eene leesbibliotheek in te richten; wat weet gij daarvan? Ik weet dat er op school een leesbibliotheek is, maar of die vermeerderd wordt, weet ik niet.

Weet gij of de jongens en meisjes vele genoegens hebben in de zangschool? Ik zou denken van ja.

Hoeveel moet gij voor de ziekenbus betalen? 1 ½ cent van den gulden.

Wat krijgt gij daarvoor? De helft van het loon aan ziekengeld.

Ook geneeskundige hulp en geneesmiddelen? Die krijgen wij toe.

Zijt gij wel eens ziek geweest? Nog nooit.

Dus uit ondervinding weet gij er niet van mede te spreken? Neen.

Hoe is het met de warmte op de spinnerij? Eene spinnerij is in den regel altijd wel warm, maar zooals het hier is, kan het wel. Ik heb wel op andere spinnerijen gewerkt, waar het veel warmer was. Ik ben op de warmste zaal, de vijfde zaal, maar daar is zooveel ventilatie aangebracht, dat het er, bij vroeger vergeleken, altijd frisch is.

Kijkt gij wel eens op den thermometer? Een enkelen keer.

Hoe hoog stond die bijv. op een dag als gisteren, weet gij dat soms? Ik heb er gisteren niet naar gekeken. Ik kijk er alleen op, als het heel warm is, en dan heb ik het wel aangetroffen, dat het goed in de 80 graden was, maar dat is, meen ik, dan ook de heetste dag geweest.

Wij zijn toevallig op een zeer warmen dag in de fabriek geweest. Toen was het in de zaal, waar bij werkt, 87 graden, maar buiten was het 84 graden. Zoo is het, het verschil is nooit heel groot.

Gij schijnt in elk geval wel tegen de warmte bestand te zijn? O ja, ik kan er goed tegen.

Nemen de spinners zich bijzonder in acht, wanneer zij naar buiten gaan? Och, ik geloof niet, dat zij daaraan veel denken. Als zij 's winters buiten naar de privaten moeten, zullen zij denkelijk wel een ja of zoo iets aantrekken, maar bijzonder in acht nemen doen zij zich, geloof ik, niet. Wordt de warmte 's avonds bij gaslicht grooter? Ja, die wordt dan wel iets hooger.

De heer Reeling Brouwer: Op welken leeftijd huwen de meisjes van de fabrieken ongeveer? Dat is hier veel beter dan elders, omdat de fabrikanten bepaald hebben, dat de meisjes direct na haar trouwen niet meer op de fabriek mogen komen. Vroeger was dit anders, toen stonden zij er wel tot kort voor hare bevalling, en een tijd daarna kwamen zij weder terug. Maar die bepaling door fabrikanten heeft gemaakt, dat zij niet meer zoo vroeg trouwen.

Is de leeftijd, waarop de meisjes hier trouwen, dus hooger dan op andere fabrieksplaatsen? Ik meen zeker, van ja.

Op welken leeftijd huwen zij hier dan zoo ongeveer? Omstreeks 22, 23 jaar.

De Voorzitter: Hebt gij ons nog eenige mededeeling te doen? Neen, want de heeren doen alles, wat in hun vermogen is, om het den werklieden zoo aangenaam mogelijk te maken

Doodsbriefjes, het einde van het leven van je voorouders in beeld.

Helmoed Boom – Utrecht

In november 2005 vertelde de heer A. Roding, de archivaris van de gemeente Enschede, op een lezing voor de NGV afdeling Twente,

uitgebreid over 'onvermoede bronnen in het gemeentearchief'. Een overzicht van zulke bronnen verscheen in Twente Genealogisch. Één van de voor mij onbekende bronnen was de Verklaring van overlijden, die ook wel doodsbriefje werd genoemd.

Omdat ik voorouders heb die in Enschede overleden zijn, nam ik mij voor om, als ik weer eens in het Gemeentearchief van Enschede zou komen, op zoek te gaan naar de genoemde verklaringen. Het resultaat van mijn zoektocht leverde mij op mijn werk van de NS-concergezondheidsadviseur de opmerking op "wat verbazend dat jij nu al 48 jaar bent geworden". Gelukkig bleek deze opmerking als grap bedoeld te zijn: ik had hem de in het Latijn gestelde doodsoorzaken voorgelegd die waren vermeld op de verklaringen die ik had gevonden met de vraag wat de betekenis van de verschillende termen was.

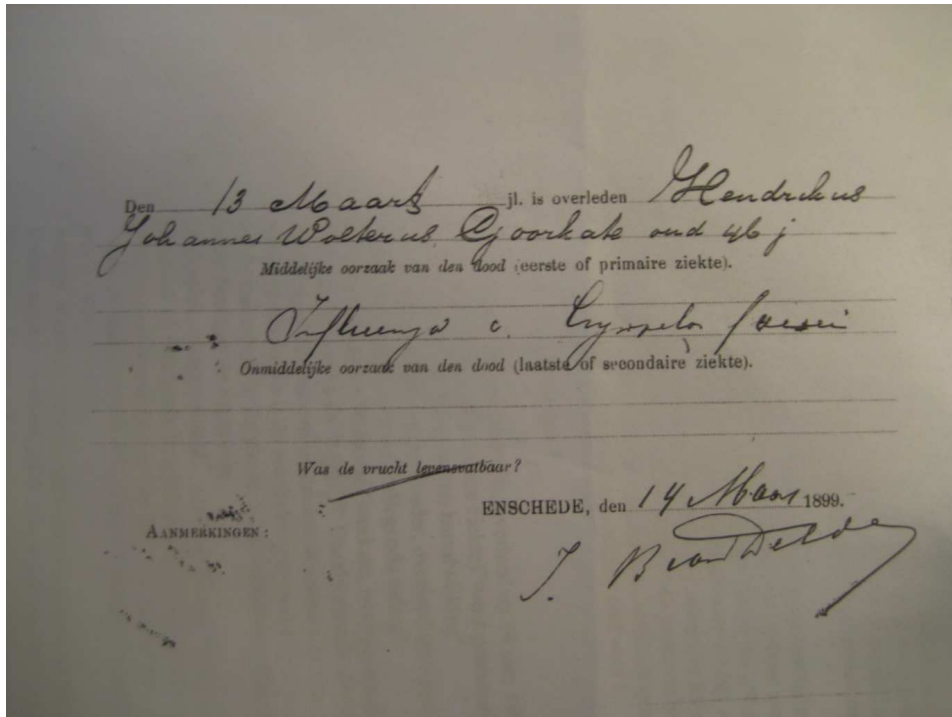
In het gemeentearchief van Enschede had men de overlijdensverklaringen beschikbaar die zijn opgemaakt in de periode van 1865 (kort na de grote brand) tot 1914. De precieze inventarisnummers zijn te vinden in de "index van het archief van de Gemeente Enschede" dat in het gemeentearchief ter beschikking ligt. De verklaringen zijn per maand – op overlijdensdatum – en dan weer per jaar gebundeld. De briefjes van ongeveer 10 bij 15 centimeter bevatten een schat aan informatie. Een relatief zeer klein deel van de briefjes was overigens iets groter en bevatte de uitslag van lijkschouwingen; ik zag ongelukken, zelfdodingen enzovoort voorbijkomen. Niet overigens bij mijn familieleden. Mogelijk een leuk onderzoeksonderwerp voor iemand die al "klaar" is met zijn eigen familie.

Als geïnteresseerde in vooral de informatie achter de primaire genealogische gegevens kunt u zich voorstellen dat ik de, hierboven beschreven, door de heer Roding, vermelde bron ook in andere gemeenten waar ik voorouders heb, zal proberen te achterhalen.

Hieronder dan de gegevens van zes voorouders en één oud-oud tante die ik vond.

- Gerrit Kempers, betovergrootvader, overleed op 6 juni 1889, 65 jaar oud, aan "Phtisis Pulvorum" oftewel "vliegende tering". Een kwaal die mogelijk alles te maken had met zijn oorspronkelijke werk in de textiel.

- Jan Rosink, overgrootvader, stierf op 20 mei 1905, 60 jaar oud, aan “pneumonia fibrinosa” of “krakende longontsteking”. Volgens de concerngezondheidsadviseur van NS, zelf arts, die ik raadpleegde, leed hij waarschijnlijk aan een beroepsziekte die hij als eigenaar van een schildersbedrijfje had opgelopen. Bij briefjes vanaf deze datum wordt ook, met de hand geschreven, begraafinformatie verstrekt, in dit geval “huurgraf 10 jaar 23 mei 3 ¼ uur”.
- Aaltje Wensink, betovergrootmoeder en moeder van Jan Rosink, overleed 84 jaar oud, op 3 februari 1906. Doodsoorzaak was “vermoedelijk apoplexia cerebri” of “bloeding in de hersenen”. Deze verklaring bevat de toevoeging “z.g.”. wat, volgens een gedrukte uitleg op het briefje, staat voor “zonder geneeskundige behandeling”. Aaltjen zal dus plotseling zijn overleden en bij een vrouw van 84 jaar was het achterhalen van de juiste doodsoorzaak waarschijnlijk niet meer van zo groot belang. De begraafinformatie hier luidt “huurgraf 10 jaar 7 februari 10 uur”.
- Anna Meijer, betovergrootmoeder en weduwe van Gerrit Kempers, stierf op 9 maart 1907, 80 jaar oud aan “carcinoma ventricula” wat staat voor maagkanker. Zij werd begraven op 12 maart 10 ¾ uur in een huurgraf voor 20 jaar.
- Johanna Kempers, dochter van Anna Meijer, overleed op de leeftijd van 59 jaar, op 22 februari 1911, aan “carcinoma hepatis” of te wel leverkanker. Zij werd de 24^e om 2 ¾ uur begraven in een huurgraf voor 10 jaar.
- Antonia Goorkate, een oud-oud tante en zus van mijn als volgende genoemde overgrootvader, was geboren in Deventer, woonde in Utrecht als dienstmeisje bij een kroegbaas die ook uit het oosten van het land kwam en verhuisde enige tijd voor haar overlijden, op minder dan 30-jarige leeftijd, naar Enschede waar zij op 14 mei 1889 stierf. Als “middele oorzaak van den dood (eerste of primaire ziekte)” werd genoemd “Vituum Cordis”. Dit kan worden vertaald als “aangeboren hartafwijking”.

- Het moeilijkste was het zoeken naar de doodsoorzaak van mijn overgrootvader Hendrikus Johannes Wolterus Goorkate, die op 13 maart 1899 overleed. In de familie werd altijd het verhaal verteld dat hij zich bij het scheren had gesneden, daardoor bloedvergiftiging had gekregen en daaraan overleden was. Het briefje was in een niet al te duidelijk handschrift gesteld door de ondertekenaar J.B. van Delden. Overigens was dit het enige briefje waarbij juist de naam van de arts wel te lezen was, bij de andere briefjes lukte mij dat niet. Als je echter bekend met de huisartsen in het verleden in Enschede, dan zullen ook de andere handtekeningen te ontcijferen zijn. Op het briefje had ik alleen kunnen lezen influenza c. Griep dus met iets anders, en dat andere kon ik nu net niet ontcijferen. Dat gold ook voor meerdere artsen die ik vroeg om eens mee te kijken; niemand kwam er uit.

Toen ik onlangs bij een maaltijd naast een vrouwelijke arts zat en het gesprek kwam op de – beruchte – slechte handschriften van artsen, kwam ook het briefje ter sprake. Zij zei mij het briefje maar eens mee te nemen en de volgende keer dat wij elkaar zagen ontcijferde zij het raadsel in één oogopslag. Het onleesbare woord bleek “Yrypelas faecis” te zijn. Dat is Latijn voor “belroos in het gezicht”. Dat maakte volgens deze arts het verhaal over het snijden geheel waarschijnlijk. Naar haar mening is het waarschijnlijk zo gegaan. Er ontstond een wondje in het gezicht door het snijden bij het scheren, dit leidde tot belroos. Omdat in 1899 de antibiotica nog moesten worden ontdekt was er geen genezing mogelijk en kon de belroos zich tot bloedvergiftiging ontwikkelen. Dat werd nog extra gestimuleerd door dat mijn overgrootvader griep had waardoor hij weinig weerstand moet hebben gehad. Zo werd Hendrik, één van mijn voorouders die, met 46 jaar, het jongst overleed.

Ver van huis gestorven

In het juli nummer 2007 van TG besprak Anneke Romenij in de rubriek ‘Genealogie en Internet’ de online versie van het Historisch archief van de gemeente Almelo. Daarop zijn de, gedigitaliseerde huwelijks- en overlijdensakten van die gemeente te bekijken. Dat geldt overigens ook voor de site van de gemeente Hengelo waar overigens ook de gegevens uit het bevolkingsregister zijn te bekijken.

Omdat de familie Boom waar ik uit voortkom uit Almelo kwam bekeek ik de akten om te zien of ik mogelijk in mijn onderzoek nog personen over het hoofd had gezien. Mijn oog viel op de overlijdensakte van ene Gerrit Jan Boom. Hij bleek overigens geen directe familie te zijn maar had wel een intrigerende vermelding over zijn overlijden. Daarop heb ik wat nader onderzoek gedaan dat ik u niet wil onthouden.

Gerrit Jan Boom werd maar 40 jaar, maar had er, toen hij stierf al een heel leven opzitten. Hij was de zoon van Arend Jan Boom, die wever en landbouwer was en van Janna Schutteman, spinster en boerwerkster. Het gezin telde in het totaal negen kinderen, van wie Gerrit Jan de één na jongste was. Er kwam nog één broertje na hem, Jannes, die op 3 jarige

leeftijd op 14 oktober 1838 overleed. Moeder Janna was negen dagen eerder, op 5 oktober, ook overleden. Zowel moeder als kind woonden aan de Graven, wijk 4 nummer 161. Oudste broer Arend was toen 24 jaar, een stuk ouder dan Gerrit die nog maar vijf jaar was. Eén zusje, Johanna, was in 1830 overleden, toen echter met als vermelding het Sluitersveld. Het oudste levende zusje was in 1838 nog maar tien jaar oud en kon dus nauwelijks de plaats van de moeder in het huishouden innemen. Vader Arend Jan zou, tot hij op 80-jarige leeftijd aan de Graven overleed, niet meer hertrouwen.

Jongste kind in een moederloos gezin; mogelijk heeft Gerrit Jan geen fijne jeugd gehad en was dat de reden dat hij naar Indië vertrok. Hoe hij aan zijn einde kwam, weten we uit de overlijdensakte.

Op heden den een en dertigsten december achttien honderd drie en zeventig hebben wij Jan Oothmar Coster, Ambtenaar van den burgerlijken Stand der gemeente Ambt Almelo alhier ingeschreven het bij ons ontvangen en aan het dubbel van dit register geannexeerde acte van Overlijden luidende: Op Donderdag den vijftienden mei 1800 drie en zeventig des voormiddags ten tien uren, compareerden voor mij ondergetekende Jacob van der Valk Dz, gedomicilieerd te Vlaardingen, schipper aan boord van het Nederlandsch, te Alblasserdam te huis behoorend Fregatschip, genaamd Nieuwe Waterweg, de persoon van Löhe Timon Frederik Adolf, oud 45 jaren geboren te Langenholshousen, woonachtig te Rotterdam, kwaliteit 1e stuurman en Haavekost Gijsbertus Johannes oud 28 jaren, geboren te Amsterdam woonachtig dito, kwaliteit 1e timmerman, welke verklaarden dat op den 15e mei 1873 1873 zeilende op 20 graden 40 streep Zuider Breedte en 75 graden 42 streep Oosterlengte, is overleden ten gevolge van siphijlistische ziekte de persoon van Boom, Gerrit Jan, militair 40 jaar oud Algem. Stamboek no 41299 geboren in Ambt Almelo, woonachtig dito, kwaliteit gewezen militair aan boord van genoemd schip. Van het welk ik krachtens art. 60 Burg. Wetb. deze acte heb opgemaakt in tegenwoordigheid van genoemde comparanten, getuigen en na gedane voorlezing met hen heb getekend.

Voor mij liet de overlijdensakte drie vragen over om te beantwoorden.

1. Wat was er mogelijk bekend over de Nieuwe Waterweg
2. Waar ligt 20 graden 40 streep Zuiderbreedte/75 graden 42 streep Oosterlengte
3. Wat voor informatie kon het Stamboeknummer van Gerrit Jan in het Algemeen Stamboek voor informatie opleveren over zijn loopbaan als soldaat.

Ad 1 Het blijkt dat er twee schepen waren met de naam Nieuwe Waterweg, de I en de II. Beiden waren eigendom van de rederij F.J.D. von Lindern uit Alblasterdam. Deze reder, die ook zijn eigen scheepswerf had, had maar liefst tien grote zeilschepen in de vaart. Ook de Nieuwe Waterweg I, want om dat schip bleek het te gaan, behoorde daar toe. Het was gebouwd in 1864 en mat 1360 ton. In 1873 was Jacob van der Valk Dzn kapitein. Het schip voer op de Oost en werd daar in 1883, toen het aldaar was, afgekeurd. Daarna is niets meer over het schip vernomen.

Hoewel tegenwoordig bij het woord fregatschip aan een oorlogsbodem wordt gedacht, was het schip waarvan Gerrit Jan dacht er mee naar huis te komen, een snel zeilschip dat in de koopvaardij werd gebruikt.

Ad 2 Gerrit Jan zal al flink ziek zijn geweest toen hij aan boord kwam om naar huis te gaan; mogelijk alleen nog met de wens om in Twente, bij zijn familie, te sterven. Hij is uiteindelijk overleden in de Arabische Zee, vlak voor de kust van de Indiase stad Bombay.

Ad 3 Algemeen Stamboek nummer 41299

Het Algemeen Stamboek nummer 41299 is opgenomen in de zogenaamde Serie "Linnen Banden" die zich in het Nationaal Archief in Den Haag bevinden. Deze serie is verfilmd en door middel van microfiches te raadplegen.

De inschrijving bevat zes groepen informatie:

1. Algemeen stamboeknummer in Indië: 41299
2. Namen en voornamen: Boom, Gerrit Jan

3. Namen der ouders, geboorteplaats, datum van geboorte, laatste woonplaats en gehuwd met: Vader Arend Jan, moeder Janna Schutteman, geboren te Ambt Almelo/ Overijssel op 3 februari 1833, laatst gewoond Ambt Almelo, geen huwelijk ingevuld. Signalement: rond aangezigt, idem voorhoofd, blauwe oogen, ene gewoone neus, idem mond, een ronde kin, blond haar, idem wenkbrauwen en geen merkbare teekenen. De oorspronkelijk lengte, nog in ellen was doorgestreept en vervangen door een vermelding volgens het metrieke stelsel: 1 meter, 76 centimeter en 2 millimeter.
4. Waar - hetzij binnen- of buitenlands - en wanneer in dienst getreden: omschrijving van het aangegaan akkoord, en de verdere militaire loopbaan: Bij het Regiment Grenadiers en Jagers den 30 april 1852 ingedeeld als milicien voor 5 jaren, zijnde loteling der ligting 1852 uit de Provincie Overijssel, gemeente Ambt Almelo onder no. 17. Op 19 mei 1853 in activiteit, 1 augustus 1852 met groot verlof, op 1 september 1855 bij het Korps terug, 29 id. 1855 met groot Verlof, 30 augustus 1856 bij het Korps terug, 31 September 1856 met groot verlof, op 15 mei 1857 met ontslag wegens werkelijk volbrachten dienstdtijd, bij Personele Vertreding. Op 1 september 1857 was Gerrit Jan al weer terug in het leger om op 29 oktober van dat jaar te Zutphen te worden geëngageerd als Soldaat voor 6 jaren.
5. Bijgewoonde veldtochten, bekomen wonden, uitstekende daden; wanneer en op welke wijze afgegaan. Vanaf dit moment wordt het spannend: Het blijkt namelijk dat Gerrit Jan in 1870 voor de Krijgsraad in Padang moest verschijnen. Bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof dd. 16 december 1870 werd hij veroordeeld tot 2 jaar detentie wegens feitelijke insubordinatie onder verzachtende omstandigheden. Op 2 januari 1871 werd de straf ter executie gelegd, waarna Gerrit Jan op 16 december 1872 van detentie werd ontslagen te Semarang. Hier bestond in die tijd inderdaad een militaire strafgevangenis. Nog diezelfde dag werd hij afgevoerd uit het Algemeen Stamboek. Hij was dus ambteloos burger, had er net twee jaar in de bak opzitten, leed al aan syfillis en moest mogelijk ook nog zijn eigen overtocht, terug naar huis, betalen !

6. Aanmerkingen 29 februari 1864 toegekend de Bronzen Medaille (dit was een medaille voor 12 jaar trouwe dienst die, omdat tropenjaren dubbel telden, daar al na 6 jaar werd toegekend), Z.Gr. Bij disp: van den Kommandant van het Leger d.d. 3 dec. 1872 bestemd om met een briefje met ontslag uit het Leger te worden verwijderd en in verband met die beschikking niet meer gerechtigd tot het dragen der bronzen medaille
7. 16 december 1872 afgevoerd

* * *

Archieven

Hoe er met oude documenten wordt omgegaan is heel verschillend: op de ene plek worden ze zorgvuldig geconserveerd op een andere plek liggen ze 'gewoon' in een hoek. De ene keer kun en mag je alles aanpakken, op andere plekken krijg je handschoenen om beschadigingen te voorkomen. Maar over dat laatste zijn de geleerden het trouwens ook niet eens: volgens sommigen zouden schoongewassen handen tot minder beschadigingen leiden dan handschoenen. Jammer dat de groep genealogen niet groot genoeg is, anders zou er vast een fabrikant komen om zijn zeepje via de tv aan te prijzen.

Zorgen om archiefstukken zijn niet alleen van deze tijd. Het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap heeft al in de negentiende eeuw een circulaire verzonden aan de gemeentebesturen en het Ministerie van Binnenlandse Zaken refereert hier aan op 23 september 1882 met de onderstaande tekst:

MINISTERIE VAN
BINNENLANDSCHE ZAKEN.

's GRAVENHAGE, 23 September 1882.

Nr. 2513,
afdeeling K. W.

*Berigt op schrijven
van betreffende
gemeentearchieven.*

Naar ik verneem heeft het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap eene circulaire aan de Gemeentebesturen gezonden, waarbij zij deze „met aandrang” uitnoodigt, de zegels uit vroegere eeuwen (hetzij afzonderlijk, hetzij aan perkamenten stukken) die zich in het archief der gemeente bevinden, aan het Genootschap af te staan.

Ik mag niet nalaten U te verzoeken, de aandacht der Gemeentebesturen er op te vestigen, dat zoowel het afsnijden van zegels, waardoor de akten verminkt en haar authenticiteit twijfelachtig worden, als het afgeven der stukken zelve, tengevolge waarvan de archiefverzameling kan worden geschonden, handelingen zijn in strijd met den geest welke vooral in de laatste jaren ten aanzien van de behoorlijke verzorging en bewaring onzer oude archieven wordt opgemerkt.

Het algemeen belang, hetwelk bij de ongeschonden bewaring der openbare archieven als bronnen voor de kennis der nationale geschiedenis betrokken

*Aan
Gedeputeerde Staten*

van

Overijssel

is, zoowel als het bijzonder belang der gemeenten maken het derhalve raadzaam ten deze met omzigtigheid te werk te gaan, zoodat aan het verzoek door gemeld genootschap gedaan, alleen dan gevolg worde gegeven, wanneer het stukken van zeer luttele waarde geldt. Ten einde aangaande dit laatste zekerheid te bekomen, is het noodig dat een bevoegd deskundige over de eventueele afgifte van stukken worde gehoord. Als zoodanig meen ik den Archivaris des Rijks en de Archivarissen in de provinciën te mogen aanwijzen.

Ik heb de eer U te verzoeken van het bovenstaande aan de Gemeentebesturen Uwer provincie mededeeling te doen, en hen uittenoodigen aan mijn verzoek tot raadpleging van bedoelde archivariissen gevolg te geven.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(get.) C. PIJNACKER HORDIJK.

Blijkbaar is er gezien de tekst nogal ruig omgesprongen met akten. Er wordt immers gesproken over het „afsnijden”. Maar er zit ook een positieve strekking in het schrijven: „*handelingen zijn in strijd met den geest welke vooral in strijd met...*”

Wie zich wel eens oriënteert in oude dtb's weet maar al te goed dat het in Twente ook niet allemaal koek en ei is geweest: er zijn veel lacunes door het zoekgeraakt zijn van de oude documenten. Soms zien we dat sommige personen wel twee keer geregistreerd zijn. Dat geeft variatie, maar maakt het zoekwerk niet altijd makkelijker. Daarbij komt nog dat de minister zich

richt tot de gemeenten: hadden kerken dan alle vrijheid? Mogelijk is er een van de leden die dit voor ons kan ophelderen?

Bron: Princiaal Blad van Overijssel 1882, nummer 64

Jan Oude Munnink

* * *

De weg van Berendina

Op 10 november 2007 zijn Willem Boom en Rene Oosterholt in onze afdelingsbijeenkomst geweest en zij hebben de film 'De weg van Berendina' vertoond. Initiatiefnemer was Helmoed Boom. Onderstaande tekst is beschikbaar gesteld door Willem Boom.

Uit het huwelijk tussen Geertje Brasse en Jan Hertgers wordt rond 1725 het meisje Berendina geboren. Geertje en Jan wonen in een kleine wonne op het erf van boer Vörgers in Oele. De wonne is een schamel onderkomen maar in vergelijking met de plaggenhutten waar anderen wonen en ook doordat Jan regelmatig werk heeft bij de boer hebben ze het nog niet heel erg slecht. Geld om Berendina naar school te sturen is er niet en het komt dan ook niet ongelegen als zij op 13 jarige leeftijd bij een boer een dienstbetrekking kan krijgen. Zo werkt ze een aantal jaren bij verschillende boeren in Wiene.

In 1747 valt Frankrijk de Zuidelijke Nederlanden binnen en laat Georg II zijn Hannoverse legers zich vast voorbereiden op de strijd door ze in Wiene en omgeving te legeren. Berendina is inmiddels 23 jaar en voert een nogal losbandig leven. Zo bezoekt ze de bierbanken waar de soldaten wilde feesten vieren en Berendina menig soldaat het hoofd op hol laat slaan. Zo ook bij Christoffer Jordan, één van de Wolfenbüttelse soldaten die bij een boer gelegerd is niet ver van de boerderij 'Suijthof' waar Berendina een betrekking heeft. Op een van de feesten raakt ze in verwachting van deze Christoffer. Geruchten van haar zwangerschap doen in Wiene al snel de ronde waardoor de boer het contract met Berendina niet verlengt.

Berendina gaat op zoek naar een nieuwe werkgever en komt terecht bij

Roelof Rekers in Boekelo in de Marke Usselo. Zonder dat Fenneken Overbeke de vrouw van Roelof het weet baart ze begin oktober 1748 in het geheim een jongen, die ze verstikt en onder het stro in de bedstede verstoppt. Als de boerin het lijkje vindt gaat ze dit melden bij de richter van Delden Jan Willem Cramer die Berendina gevangen laat zetten in Enschede en onmiddellijk een onderzoek instelt. Berendina ontkent dat ze het kind gewurgd heeft door te zeggen dat het kind bij haar al vijf dagen dood was en dat ze het geheel zelfstandig ter wereld heeft gebracht.

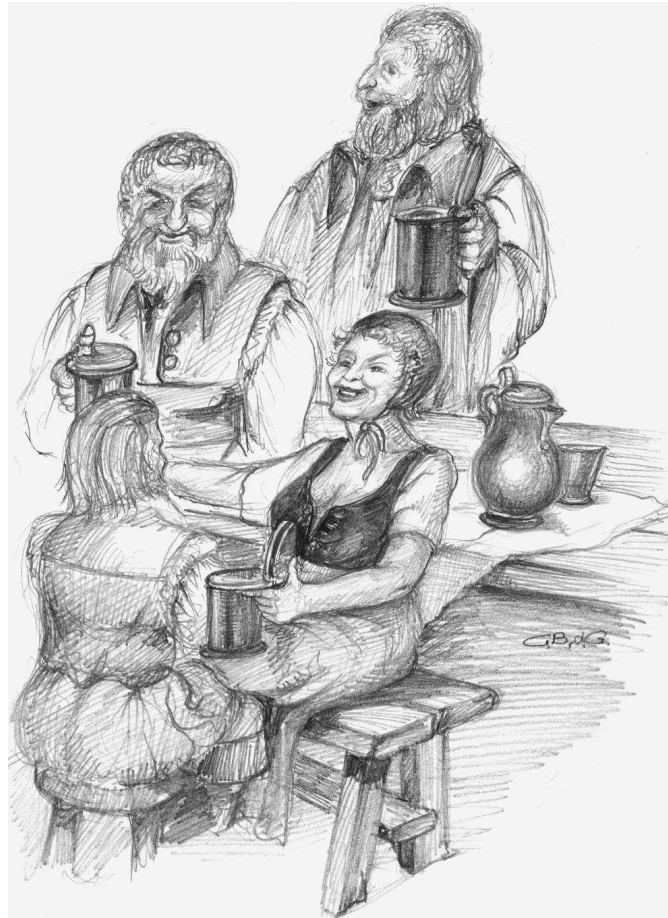
Om de ware toedracht te achterhalen laat Cramer een lijkschouwing uitvoeren. De dokter en chirurgijn, Belker, wordt hiermee belast en zijn bevindingen luiden, ondanks dat hij al verzachtende omstandigheden aanvoert over kneuzingen aan het hoofd, die hij wijdt aan onervarenheid en angst van Berendina, dat er zich lucht bevindt in de longblaasjes en dat het kind dus adem gehaald moet hebben. Cramer regelt intussen dat Berendina naar de gevangenis van Oldenzaal wordt overgebracht. In verband met de naderende vrede worden de eerste Hannoverse troepen gerepatrieerd.

Na twee verhoren waarbij Berendina niet wil bekennen besluit Cramer over te gaan tot een pijnlijk verhoor. Onder deze dwang bekent Berendina dat ze het kind verstikt heeft. Dientengevolge wordt ze veroordeeld en zal ze worden gewurgd aan een paal op het galgenveld bij Oldenzaal. Uit pieteit met haar ouders en gezien haar leeftijd, wordt haar een kist gegund, zodat ze niet, aan de galg gehangen, hoeft te dienen als afschrikwekkend voorbeeld.

De bevolking vindt de veroordeling veel te zwaar. De moord wordt niet goedgekeurd, maar, zo wordt geredeneerd, ze heeft het al moeilijk genoeg gehad en als ze tot de hogere kringen had behoord was het ook wel anders opgelost.

Op 21 december 1748 zal de terechtstelling plaats vinden. De Wolfenbüttelse soldaten bestormen de stoet, die Berendina naar het galgenveld buiten de Deurningerpoort voert. Ze overrompelen de soldaten die de karavaan begeleiden, halen Berendina van de wagen en vluchten met haar naar de Duitse grens. Daar schijnt ze naar Ravenhorst, net over de grens bij Bardel, tussen Gronau en Gildehaus, te zijn gebracht.

Ravenhorst was een soort burcht, eigendom van de graaf van Bentheim en wordt bewoond door Anna de weduwe van de drost van Bentheim. Vermoedelijk heeft ze de helpende hand geboden, maar er is nooit meer wat vernomen van Berendina. Mogelijk is ze met de soldaten meegetrokken naar Hannover.

Tekening G. Beltman-de Groot

Lees alles hierover en meer in het boek:
'Op weg naar de galg' van Rob Küpers
ISBN 90.5512.071.5 Uitgeverij Van de Berg.
of:

'Met den koorde of door het zwaard' van Dick Schlüter ISBN
90.6693.067.5 Twents-Gelderse Uitgeverij-de Bruyn.

* * *

Weetjes op Internet

Op de website <http://de-wit.net/> bronnen/tel 1950 kunt u de Nederlandse telefoongids van 1950 vinden. Dezelfde website geeft ook de telefoongids van 1915! Natuurlijk had niet iedereen in die jaren telefoon, maar in een aantal gevallen vindt u bij uw onderzoek naar vroegere bewoning wel informatie.

Een andere tip bij Google: als u een naam zoekt en niet allerlei combinaties , bedrijven etc. wilt hebben, dan tikt u de naam tussen aanhalingstekens in. U typt dus niet Jan , maar "Jan"

De loop der bevolking

Op enig moment wil ook een beginnend genealoog verder dan alleen maar met data van geboorte, huwelijk en dood. Hoewel als je googled en een achternaam intikt dan vind je soms een blik vol met kwartierstaten, die nauwelijks verder komen dan de eerste rudimentaire fase. Natuurlijk mag dat, maar archieven bieden meer en kunnen je verder helpen, maar dan moet je wel even uit je 'internetstoel' en op pad gaan.

Veel genealogen hebben echter ook nog een zwak voor boeken en halen daar voor hen relevante gegevens uit. Soms valt je oog bij het doorkijken van ogenschijnlijk saaie boeken op iets leuks, maar ook dat is natuurlijk weer subjectief. Mij overkwam dat toen ik in het 'Provinciaal Blad van Overijssel over het jaar 1882' in nummer 18 dat via de 'Minister van Binnenlandsche Zaken, afdeling Statistiek, eenen missive is toegezonden met een staat van den loop der bevolking in dit geweest over het jaar 1881'.

Overzicht van den loop der be

VERMEERDERING OF

BEVOLKING

OP

1 JANUARI

1881.

GEMEENTEN.

VERMEERDERING DER BEVOLKING IN 1881 DOOR

BEVOLKING

OP

31 DECEMBER 1881.

GEMEENTEN.	VERMEERDERING OF						VERMEERDERING DER BEVOLKING IN 1881 DOOR						BEVOLKING						
	1 JANUARI 1881.			Sterfte.			Geboorte.			Verstiging			Verstiging			31 DECEMBER 1881.			
	M.	V.	Totaal.	M.	V.	Totaal.	M.	V.	Totaal.	M.	V.	Totaal.	M.	V.	Totaal.	M.	V.	Totaal.	
Stad Almelo.	3837	3989	139	136	76	72	63	64	337	299	412	341	7	58	75	42	3825	4011	7896
Ambt Almelo.	2043	1982	69	64	41	26	38	155	182	148	124	24	7	14	44	2078	2078	4156	
Avereest	5377	3196	92	112	83	67	9	45	201	164	215	208	7	7	14	722	3372	3197	6569
Bathmen	706	669	26	15	17	10	9	5	45	33	38	26	7	7	14	722	681	1403	
Blankenham	254	256	4	4	3	3	1	1	11	11	12	15	1	1	2	254	254	507	
Bloksyl	820	828	18	24	18	11	13	9	56	63	60	67	4	4	8	816	832	1648	
Borne	1998	1954	64	55	41	46	23	33	134	106	100	100	20	6	26	2050	1969	4019	
Dalſen	2777	2449	80	75	57	42	23	33	145	103	128	103	17	17	34	2817	2482	5299	
Stad Delden.	815	878	26	20	12	23	14	11	54	59	55	59	1	1	2	828	875	1703	
Ambt Delden.	1546	1462	40	24	26	28	14	11	4	69	58	91	77	19	22	1538	1439	3977	
Denckamp	2058	1891	59	35	45	42	14	11	7	49	57	93	83	1	4	2028	1858	3886	
Diepenheim	867	783	22	19	17	24	5	7	32	32	66	53	15	15	30	838	737	1595	
Diepenveen	1998	1808	48	45	36	38	12	7	169	144	154	148	15	15	30	1965	1811	3776	
Eenschote	2676	2864	67	102	53	74	14	28	295	264	241	236	54	9	63	2744	2901	5645	
Genemuiden	1473	1383	67	41	38	26	21	5	23	33	47	37	37	37	74	1486	1382	2868	
Gethoorn	1006	889	27	31	26	26	17	9	20	26	34	55	14	14	29	993	865	1858	
Goor	1258	1256	39	39	22	34	17	9	93	64	90	60	3	4	7	1278	1265	2543	
Grafhorst	297	325	20	12	8	6	12	6	12	5	18	11	11	11	22	303	325	628	
Gransbergen	1689	1518	49	52	40	41	9	11	141	146	93	98	48	48	96	1746	1577	3323	
Haaksbergen	2493	2363	53	58	46	57	7	11	60	78	105	112	1	1	2	2455	2330	4785	
den Ham	2319	2171	62	74	39	47	23	27	93	102	147	133	1	1	2	2988	2167	4455	
Stad Hardenberg.	699	664	28	17	16	16	12	11	32	31	38	49	1	1	2	705	647	1352	
Ambt Hardenberg.	4205	3949	144	126	82	92	62	34	225	201	259	242	1	1	2	4933	3942	8173	
Hasselt	1275	1295	33	40	23	20	10	20	48	71	61	84	1	1	2	1272	1302	2374	
Heno	982	970	37	28	17	18	20	10	76	43	82	66	6	6	12	996	957	1953	
Hellendoorn	3049	2746	90	66	70	43	20	23	166	123	166	130	1	1	2	3070	2762	5832	
Hengelo	3353	3250	160	130	93	78	67	59	568	515	191	155	377	360	360	3797	3662	7459	
Hofen	1533	1430	45	47	28	28	17	19	82	47	63	70	1	1	2	1515	1426	2941	
Lisselmuident.	1022	1058	48	40	19	15	29	25	47	39	48	98	1	1	2	1049	1064	2113	
Kamperveen	366	301	11	14	6	9	5	2	28	22	27	22	1	1	2	372	306	678	
Kuure	454	474	13	6	10	4	3	2	28	31	40	48	1	1	2	445	459	904	
Lonneker	6632	6470	203	201	119	133	84	68	269	244	543	555	3	3	6	6442	6237	12689	
Lesser	2242	2242	60	64	40	45	20	16	68	83	65	83	3	3	6	2400	2258	4667	
Markelo	2339	1965	53	60	52	37	1	1	77	52	86	81	1	1	2	2331	1959	4290	

Overzicht van den loop der bevolking in elke gemeente in 1881.

GEMEENTEN.	BEVOLKING OP 1 JANUARI 1881.				VERMEERDERING OF VERMINDERING DER BEVOLKING IN 1881 DOOR				BEVOLKING OP 31 DECEMBER 1881.									
	Geboorte.		Sterfte.		Meerdere geboorte dan sterfte.		Verstek.		Meerdere vestiging dan vertrek.		Mindere vestiging dan vertrek.		Totaal.					
	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.				
Nieuwleusen	1202	1078	39	36	19	19	20	17	54	59	68	67	14	28	1208	1067	2275	
Oldemarkt	1464	1378	35	33	30	31	5	12	121	114	146	127	"	25	1394	1367	2761	
Oudemaa!	1825	2068	73	56	34	51	39	25	121	124	146	103	"	21	1839	2105	3944	
Olst	2311	2116	72	56	29	35	43	21	176	136	186	155	"	10	2344	2118	4462	
Stad Omnen	2004	826	20	21	70	19	"	2	1081	50	1051	65	30	"	15	1984	813	2797
Ambt Omnen	2150	1937	62	62	52	37	10	25	161	128	198	163	"	37	2123	1927	4050	
Oudemarsum	732	805	17	17	16	21	1	"	4	43	68	55	13	12	741	814	1555	
Raate	2975	2774	79	75	61	65	18	10	147	116	165	153	"	18	2975	2747	5722	
Rijssen	2051	1885	74	65	46	44	28	21	78	68	54	43	24	25	2133	1931	4064	
Schaploot	2003	2480	76	74	31	46	45	28	72	60	99	89	"	27	2621	2479	5100	
Steenwijk	2444	2476	73	91	66	60	7	41	134	141	136	164	"	2	2449	2494	4943	
Steenwijkerwold	3121	2778	113	100	62	63	51	37	215	185	266	245	"	51	3121	2755	5876	
Tubbergen	3263	2944	78	74	50	68	28	6	62	48	76	78	"	14	3277	2920	6197	
Stad Vollenhove	834	788	35	28	25	13	10	15	16	26	23	38	"	7	837	791	1628	
Ambt Vollenhove	1138	1062	42	40	25	19	17	21	21	35	33	23	12	12	1143	1085	2228	
Vriezenveen	1938	1796	67	56	40	41	27	15	34	29	83	69	"	49	1916	1771	3687	
Wanneperveen	781	682	34	21	29	11	5	10	53	38	67	55	"	14	772	675	1447	
Weerselo	2555	2554	51	47	59	57	"	"	53	38	67	55	"	28	2519	2524	5043	
Wierden	3104	2857	91	90	71	62	20	28	94	117	166	154	"	72	37	3052	2848	5900
Wijhe	2077	1914	52	59	29	39	23	20	169	129	196	151	"	27	22	2073	1912	3985
Wilsom	368	354	22	14	7	10	15	4	17	12	10	15	7	"	3	390	355	745
Zalk ou Veecaten	491	482	17	17	7	7	10	10	28	17	22	22	6	"	1	507	491	998
Zwaarsius	2190	2162	48	80	55	52	"	28	56	74	61	82	"	5	2178	2182	4360	
Zwollerkerispel	2996	2642	98	87	49	53	49	34	191	133	228	160	"	37	3008	2649	5657	
Samen	111161	104542	3364	3175	2251	2189	1033	986	7102	5532	7682	6214	"	580	682	110664	104846	216510
Zwolle	11170	11890	428	384	298	258	126	126	711	724	699	672	12	52	11317	12068	23885	
Deventer	9741	9893	393	342	221	207	179	136	817	608	694	482	163	126	10076	10184	20230	
Kampen	9106	8743	311	319	236	210	75	109	935	428	1072	554	"	137	9044	8726	17770	
Samen	30017	30526	1132	1045	750	675	382	370	2463	1760	2425	1708	38	52	30437	30948	61385	
De provincie	141178	135068	4496	4220	3031	2864	1465	1356	9565	7292	10107	7922	"	542	630	142101	135794	277895

Een dergelijk overzicht of een of meer elementen uit de getallenbrij kan bij uw onderzoek soms een toegevoegde waarde opleveren.

Stel dat uw voorouder in dat jaar 1881 in Enschede is komen wonen of dat deze – natuurlijk niet dezelfde — in Tubbergen geboren is, dan weet u of zijn aankomst met velen gedeeld is en in het tweede geval hoeveel meisjes er in Tubbergen geboren zijn. Maar het is aan u hoe u er mee wilt omgaan. Jammer als het jaar 1881 u niets zegt. Mogelijk is de door mij aangehaalde bron voor u nieuw en bent u wel geïnteresseerd in dit soortgelijke gegevens; dan is het aan u om gegevens over de voor u relevante jaren te vinden.

Jan Oude Munnink

* * *

Je wilt je genealogische gegevens op Internet zetten. Hoe doe je dat?

Als je aardig wat gegevens over je voorouders hebt verzameld wil je die misschien met anderen delen. Het maken van een boek is dan een mogelijkheid; wil je dat zo'n publicatie er verzorgd uitziet dan is dat een flink project. De kosten die er mee gepaard gaan zijn niet onaanzienlijk. Misschien is er een medelid dat al zo'n boek heeft gemaakt en in TG eens wil vertellen hoe het maken van dat boek in zijn werk is gegaan, welke kosten er moesten worden gemaakt en hoe de verspreiding is geregeld.

Zelf had ik het idee om te kijken of het maken van een site op Internet een mogelijkheid was. Daarbij had ik wel een groot probleem. 'Spelen' met de pc is niet mijn hobby en omdat ik er al genoeg heb, had ik ook niet de behoefte mij te bekwamen in het zelf bouwen van een site. Het inschakelen van een site-bouwer was natuurlijk mogelijk. De resultaten zijn dan vaak erg mooi maar ik ging er vanuit dat de prijs navenant hoog zou zijn. En dan was er nog de vraag hoe je dan aan "je plekje" op het world wide web (www) komt.

Als u overigens wel zelf aan de slag wilt, kunt u veel inspiratie op de landelijke site van de NGV (www.ngv.nl) opdoen. Onder homepages leden staan allerlei vormen van genealogische homepages. Als u in het menu naar afdelingen gaat en Twente aanklikt kunt u ook alleen de homepages van medeleden van de afdeling Twente bekijken.

Zelf vond ik een oplossing die mij tot nu toe goed bevalt. Op www.uwstamboononline.nl wordt de mogelijkheid geboden om gebruik te maken van een "kant en klare" structuur. De kosten bedragen 5 euro per maand. Wil je dan ook nog een eigen domeinnaam dan kost dat voor een nl. domeinnaam nog 2 euro extra per maand, voor een com. domeinnaam betaal je 3 euro per maand. Ik heb zelf gekozen voor de 5 euro versie.

De site biedt je een vaste structuur. Na het invoeren van een gebruikersnaam en wachtwoord kun je zelf aan de slag. Je kunt nieuwe pagina's (hoofdstukken) invoeren, hoofdstukken wijzigen, de structuur en de vormgeving wijzigen maar ook gebruik maken van een aantal standaardvormgevingen. De mogelijkheid bestaat om (een deel van) je site via wachtwoorden alleen voor door jou te bepalen leden toegankelijk te maken. Ook laat een teller je zien hoe vaak de verschillende pagina's bezocht zijn en je kunt vragen aan een helpdesk stellen.

De site zelf kent een aantal standaardmogelijkheden. Zo is er een pagina 'foto-album' waar je via één of meerdere hoofdstukken foto's kunt plaatsen die je overigens ook weer in de tekst van de pagina's zelf kunt invoegen. De pagina stamboom geeft je de mogelijkheid om je stamboom grafisch inzichtelijk te maken en via het aanklikken van persoonsgegevens kun je per ingevoerde persoon ook extra informatie invoeren. Er is een gastenboek; als dat getekend is krijg je op het door jezelf aangegeven mailadres een bericht.

Als relatieve digibeet koste het mij maar weinig moeite om met het vullen van de site aan de gang te gaan. Daar ben ik in september 2007 mee begonnen en alhoewel er nog veel werk moet worden gedaan ben ik toch al blij met het resultaat.

Kritiekpunten heb ik ook nog wel. Ik zelf vind de toegang tot de bladzijde 'stamboom' verre van optimaal. Als je precies weet wie je zoekt is er geen enkel probleem, maar het simpelweg beginnen bij je oudste stamvader of het krijgen van een overzicht van meerdere 'staken' zou beter kunnen.

Daarnaast heb ik een paar keer een niet optimale ervaring met de helpdesk gehad. Uiteindelijk werden mijn vragen adequaat beantwoord, maar dat ging niet erg snel (wel kreeg ik steeds direct een mailbericht dat mijn vraag was ontvangen). Daarnaast maakte ik één keer mee dat een deel van de site plotseling verdwenen was. Dit zou echter het gevolg zijn van een technisch probleem bij de provider, is ook wel opgelost en zou volgens de beheerders van www.uwstamboomonline.nl de afgelopen vijf jaar maar één of twee keer zijn voorgekomen.

Samenvattend kan ik echter zeggen dat er naar mijn mening sprake is van een zeer gebruikersvriendelijke oplossing voor diegenen die wel hun genealogische gegevens op een aantrekkelijke en eenvoudige manier op het Internet willen presenteren, maar geen flauw idee hebben hoe dat te doen.

Misschien wilt u zelf eens een kijkje nemen op www.boom.uwstamboomonline.nl. Deze site gaat over mijn Almelose voorouders. Ik zou het erg leuk vinden als u dan – als medegenealog – uw reactie in het gastenboek geeft.

* * *

Verslag lezing 8 december 2007

De Overijssel Collectie van de OBD

Op zaterdag 8 december hield Tonny Peters van de Overijsselse Bibliotheek Dienst (OBD) een lezing over de Overijssel Collectie van de OBD en schetste hij wat deze collectie zou kunnen betekenen voor genealogen.

Na eerst verteld te hebben over de (geschiedenis van de) OBD ging hij in op de inhoud van de collectie. Al zo'n 35 jaar verzamelt de OBD zo compleet mogelijk alle regionale uitgaven. Ook via antiquariaten is veel aangeschaft. Naar schatting 95% van alles wat ooit in druk verschenen is kan men vinden in de Overijssel Collectie (OC). Zoals in archieven de primaire bronnen voor de genealoog te vinden zijn, zo kan men in de OC informatie vinden over de geschiedenis van plaatsen en plekken, over de

omstandigheden waarin voorouders leefden, over welke gebeurtenissen deze voorouders hebben meegemaakt, kortom allerlei informatie om een stamboom mee aan te kleden.

De OC bevat zeer veel uitgaven over regionale geschiedenis, vanaf de eerste kronieken van Overijssel in de middeleeuwen tot aan boeken met uitgebreide informatie over dorpen, buurtschappen en zelfs straten, waarbij per adres de geschiedenis van een pand en de bewoners wordt weergegeven. In dit soort uitgaven zijn veel genealogische gegevens te vinden. Wat dat betreft zou er nog heel veel gepubliceerd kunnen worden. Wanneer je voorouders lange tijd op een bepaalde plek hebben gewoond, waarom zou je dan niet het onderzoeksgebied iets uitbreiden. Dan kun je de familiegeschiedenis in een bredere context plaatsen en dus ook voor anderen interessanter maken. Een mooi voorbeeld is het boek 'Vergeten levens' van Jan van de Wetering.

Veel Twentse voorouders hebben gewerkt in de textiel of in de landbouw. Over deze onderwerpen is veel informatie te vinden in de OC, ook over de levensomstandigheden van toen. Allerlei gebeurtenissen die leidden tot plotselinge sterfte (belangrijk voor genealogen), zoals aardappelziekte, epidemieën, overstromingen etc. zijn te vinden in 'Bij nacht en ontij: rampspoed in Overijssel' van Wim Coster. Een prachtig naslagwerk over het weer is het 5-delige 'Duizend jaar weer, wind en water' van J. Buisman.

Naast bibliografieën, archiefinventarissen, repertoria etc. zijn voor genealogen ook boeken over toponiemen (o.a. veldnamen) interessant, zoals de veldnamenboeken van de Culturele raad Overijssel en de kadastrale atlanten. Een mooi boekje over Twentse veldnamen is 'Veldnamen en ons verleden' van Herman Engbers.

De OC bevat veel boeken over kerkelijke geschiedenis. Genealogische publicaties over Overijsselse families, maar ook de belangrijkste genealogische seriewerken en jaarboeken zijn bij de OBD aanwezig. Jubileumuitgaven en fotoboeken leveren soms verrassende vondsten op en zijn een bron van illustratiemateriaal voor een familiegeschiedenis.

Alle tijdschriften van de Overijsselse historische verenigingen zijn bij de OBD te leen. In de OC bevinden zich ook een groot aantal geïllustreerde tijdschriften zoals Eigen Erf, Eigen Haard, Buiten, Katholieke Illustratie etc. Zij geven meer dan kranten een tijdsbeeld door de illustraties, de advertenties en de verhalen over meer alledaagse zaken. Deze tijdschriften zijn in de leeszaal van de OBD in te zien. Reisverslagen en toeristische gidsen (vanaf 1870) geven soms gedetailleerde beschrijvingen van plaatsen. In de OC bevinden zich ook veel historische kaarten en atlassen. Mooi uitgevoerde historische atlassen die nog verkrijgbaar zijn: Historische atlas Overijssel 1:25.000, Grote Atlas van Nederland 1930-1950 (275 euro!) en Atlas van Topografische kaarten van Nederland 1955-1965.

Via de website www.obd.nl (vervolgens Informatiediensten, vervolgens Overijssel Collectie) kan men surfen naar een aantal websites en databases zoals:

- 'Dag-, nieuws- en weekbladen in Overijssel vanaf 1790' – een database met beschrijvingen van 350 in Overijssel verschenen kranten met vermelding van de vindplaatsen. Ook in de OC zijn een groot aantal kranten aanwezig.
- 'Overijssel in kaart': 800 kaarten uit het bezit van de Athenaeumbibliotheek Deventer en de OBD.
- 'Wie is wie in Overijssel', met biografieën van bekende Overijsselaren uit heden en verleden
- 'Overijssel in romans en verhalen'.
- de handige door Maria Vörding samengestelde website 'Genealogie op Internet'.

Ook vind je er de links naar de catalogus van de Overijssel Collectie maar ook van de collecties van alle Overijsselse bibliotheken en b.v. het Historisch Centrum Overijssel (HCO). Dan blijkt ook dat bijna het hele bezit van de Overijssel Collectie (behalve antiquarische werken) thuis op de computer te reserveren zijn via de knop Zoek&Boek (zie website).

Nederlandse Genealogische Vereniging. Opgericht 1946.

Correspondentieadres: NGV, Postbus 26, 1380 AA Weesp. Bibliotheek en andere diensten: Papelaan 6, 1382 RM Weesp. Geopend (alleen voor leden) donderdag en zaterdag van 10.00-16.00 uur.

Afdeling Twente. Opgericht 1984. De afdeling omvat de volgende gemeenten: Almelo, Avereest, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hardenberg, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Ommen, Rijssen-Holtten, Tubbergen, Twenterand en Wierden.

Afdelingswebsite: <http://twente.ngv.nl>

Genealogisch Informatiecentrum Twente (GIT):

- bibliotheek: Beursstraat 34, 7551 EE Hengelo, 074-2452587
- openingstijden: dinsdag 18.00-20.00 uur, vrijdag 13.30-17.00 uur

Bestuur van de afdeling:

- Voorzitter: vacature

Ch. Sieverink (Chris), Diepenbrockstraat 3, 7512 DE Enschede, 053-4304320

e-mail: secretaris@twente.ngv.nl (functioneel) chsieverink@wanadoo.nl (privé)

Secretaris, ledenadministratie, 2° penningmeester, contact gastsprekers.

B.G.J. Schothuis (Ben), Het Loo 39, 7608 DM Almelo, 0546-862675

e-mail: penningmeester@twente.ngv.nl (functioneel)
bgjschothuis@home.nl (privé)

Penningmeester, 2° secretaris, cursussen.

A.F.M. Hilgerink (Anton), Reygershöftehoek 68, 7546 KC Enschede, 053-4765253

e-mail: hilgerink3@home.nl

Lid, coördinator Genealogisch Informatiecentrum Twente (GTI)

J.G.H. Oude Munnink (Jan), Koppelboerweg2, 7587 NV De Lutte, 0541-511774

e-mail: koppleboer@hetnet.nl

Lid

Plaatsvervangend Afgevaardigde Algemene Ledenvergadering NGV

A.H. Boswenger (Ton), Spanker 42, 1231 TD Loosdrecht, 035-5823923

Redactie Twente Genealogisch (TG)

Titia Tjeerdsmā, Georges Schafrāad en Hans Berkhout

Redactieadres: Twente Genealogisch, Haydnstraat 58, 7582 EX Losser

e-mail: twentegenea@gmail.com

Bezorging en adreswijziging

Voor informatie over bezorging kunt u contact opnemen met de redactie van Twente Genealogisch. Adreswijzigingen, opgave nieuwe leden en opzeggingen uitsluitend naar de NGV, Postbus 26, 1380 AA Weesp.

Dit mededelingenblad wordt gratis toegezonden aan de leden van de NGV-afdeling Twente en aan de NGV-leden van andere afdelingen, die een bijkomend lidmaatschap zijn aangegaan.

Abonnementen op dit blad kunnen worden aangegaan door overmaking van 10 euro uitsluitend op girorekening 5582643 t.n.v. penningmeester NGV te Almelo. Het in dit contactblad gepubliceerde mag slechts worden overgenomen onder nadrukkelijke verwijzing naar deze bron. ISSN 1380-0787.

Kwartaalblad van de Nederlandse Genealogische Vereniging
Afdeling Twente, 24e jaargang 2008 nr. 2

Inhoud

Even bijpraten	blz. 38
In Memoriam	blz. 39
Cursusnieuws	blz. 40
André Drumont	blz. 41
Wonen, werken en recreatie	blz. 42
Boeren Janna	blz. 60
DTB-transcripties	blz. 63
Jubileum afd. Amsterdam e.o.	blz. 65
Desertie in 1819	blz. 65
Boedelverkoop	blz. 70
Telefoongidsen	blz. 74
Gezocht en gevonden	blz. 75

ghe in boefdrift
in der dierse ghele
den so willen die pr
jelle die dierse
ghele en dierse

Even bijpraten

door Jan oude Munnink, interim-voorzitter

De eerste uitgave van Twente Genealogisch heeft zeer verschillende reacties opgeleverd: negatieve en positieve. De redactie heeft daar kennis van genomen en zal zich inzetten om de negatieve reacties binnen de haar beschikbare mogelijkheden en middelen om te buigen.

Wel wil ik aangeven dat als ik een min- en een plussommetje maak van de reacties de positieve ruim de overhand hebben.

Toch kan ik het niet laten om op een aantal zaken te wijzen:

- de vorige redacteur heeft niets overgedragen, zo moesten bijvoorbeeld adreslijsten opnieuw verzameld en ingetypt worden.
- ondanks toezeggingen om de rubriek “ Nieuwe leden stellen zich voor” van kopij te voorzien, is er nooit iets binnengekomen.
- we als vereniging blijkbaar niet in staat zijn om uit eigen leden een volledige redactie te vormen: twee van de redactieleden zijn geen lid!
- het aanleveren van kopij door leden verloopt moeizaam,
- de redactie hoopt dat de volgende kwartaalbladen beter in de smaak vallen, maar of ze aan een ieders verwachtingen kan beantwoorden is maar de vraag.

In toenemende mate zal door de leden ook de website geraadpleegd moeten worden om actuele zaken onder ogen te kunnen krijgen. Zo is er op dit moment nog niet bekend welke sprekers er in het najaar op de zaterdagmiddagen zullen zijn.

Behalve deze kritische kanttekeningen wil ik u als lezers prikkelen om ook te schrijven en u zou daarbij aan het volgende kunnen denken:

- naar analogie van het verhaal van Toni Ankone moet er toch meer zijn. Ik denk daarbij aan bij voorbeeld bewoners van de Haverstraat in Enschede, bewoners rond de kerk in Ootmarsum of Denekamp. In Almelo moet er toch ook wel meer gebeurd zijn dan dat de stoplichten.

ghē in dootbeir fangh
 vder wlonne gheke
 dan te sullen die pr
 jelle die daer stree
 preeft en elerefti

- een bijdrage over ziekten (en veeziekten)
- bronnen die u gevonden hebt om uw voorouders van meer gegevens te voorzien dan kale data en waar andere leden mogelijk hun voordeel uit kunnen trekken. Twente Genealogisch is er immers voor ons allemaal.

In memoriam: André Hottenhuis is oet de tied.

door Jan oude Munnink, Interim-voorzitter

“De nije, grote hofboer ziet de kleine, olde oude, lutke kotters niet” (Dialectvormen in onze familienamen). Dat is de bijdrage van André voor het boek dat ter gelegenheid van het 25 jarige bestaan van onze afdeling zal uitkomen. Het was bovendien het eerste artikel dat in ons bezit kwam. Voor de controle van een in het Twents geschreven verhaal voor het boek wist hij mij onmiddellijk in contact te brengen met een Twentse corrector.

Toen er gewerkt werd aan een nieuwe opzet van Twente Genealogisch had ik nog recentelijk contact met hem over de namen voor de rubrieken. Binnen enkele dagen leverde hij omschrijvingen in het Twents aan.

Ook in andere contacten met hem werd ik steeds weer verrast door zijn gevatheid, droge humor en vooral hoe hij complexe zaken eenvoudig en voor een ieder begrijpelijk kon zeggen. Daar bovenop was hij: altijd enthousiast en optimistisch, en: he nam de tied veur oe.

Bij bijeenkomsten van onze afdeling, zoals op de Voorouderdagen, was hij onopvallend aanwezig: gewoon tussen de mensen

André heeft een imposante bijdrage geleverd voor de Twentse streektaal en streekcultuur en daarin vinden velen van ons dikwijls een verband bij de zoektocht naar de leefomstandigheden van onze voorouders.

Dr. Arnold Rakers schreef in 1955 ‘Stried föör de Moderspraoke’. Dee stried hew wönnen, mar André bin wie kwiet.

ghe in doofdriflagh
 inder. Alreese ghele
 den. so stien die ap
 jelle: die daer stree
 greeff en elareli

CURSUSNIEUWS

Oud schrift en genealogie

door Ben Schothuis

Op het moment dat u deze tekst leest in de nieuwe TG, zit de cursus Genealogie voor beginners er al weer op. In totaal 13 cursisten hebben met veel enthousiasme deelgenomen en gaan weer met nieuwe inspiratie aan de slag met hun eigen onderzoek.

De cursus Oud Schrift voor beginners zal dit najaar worden gehouden op 10-9, 17-9, 24-9, 1-10, 8-10 en 15-10-2008. Komt u tijdens uw onderzoek in de archieven akten, brieven en andere documenten tegen uit de periode van ca. 1500 tot 1800 die u niet kunt lezen, dan is dit voor u een uitstekende gelegenheid om kennis op dit vlak op te doen of te vergroten. Tijdens deze cursus wordt er geoefend met het lezen van deze documenten onder leiding van de heer Adrie Roding, stadsarchivaris bij de gemeente Enschede. Deze cursus van 6 avonden wordt gehouden in de bibliotheek in Hengelo. De kosten bedragen 50 euro en dat is inclusief de documentatie en het lesmateriaal. Er zijn voor deze cursus nog enkele plaatsen vrij.

U kunt zich aan melden voor deze cursus via e-mail adres bjgschothuis@home.nl. Ook voor meer informatie kunt u mij altijd mailen of eventueel bellen 's avonds na 19.30 uur op telefoonnummer 0546-862675. Uitgebreide informatie vindt u op de website <http://twente.ngv.nl>

Pioniercursus Paleografie voor gevorderden

door Hans Berkhout

De afdeling Twente van de NGV heeft op verzoek van de deelnemers aan de in 2007 gehouden cursus Oude handschriften (paleografie) voor gevorderden eenmalig een extra cursus paleografie voor gevorderden gehouden. Onder leiding van docent Adrie Roding, stadsarchivaris van Enschede en met medewerking van De Twentsche Courant Tubantia, werd in de maanden maart en april 2008 een zes weken durende cursus gegeven die dieper inging op de akten en geschriften uit de zestiende en zeventiende eeuw.

ghē in Goethe'stāg
 nder Twentsche gheke
 den te stellen die pr
 jelle die daer stree
 preeft en elereft

Met name de stukken uit Twente en het Duitse grensgebied werden behandeld. De tien deelnemers aan de cursus voor vergesvorderden waren zeer positief over de resultaten die zij bereikten met de opgedane kennis.

Een deel van de deelnemers Jan Löwenthal, Adrie Roding (docent), Hans Berkhout, Betsie Sassen, Maria Löbker Ribbert, Gerda de Vries-Schepers en Maureen Veldhuis-Becking. Foto: Betty van der Vaart

ghe in doofdriflagh
 inder Aldeuse ghelede
 den, so sullen die pr
 jedde die daer sijn
 geseffen en elrefti

X X X

André Dumont

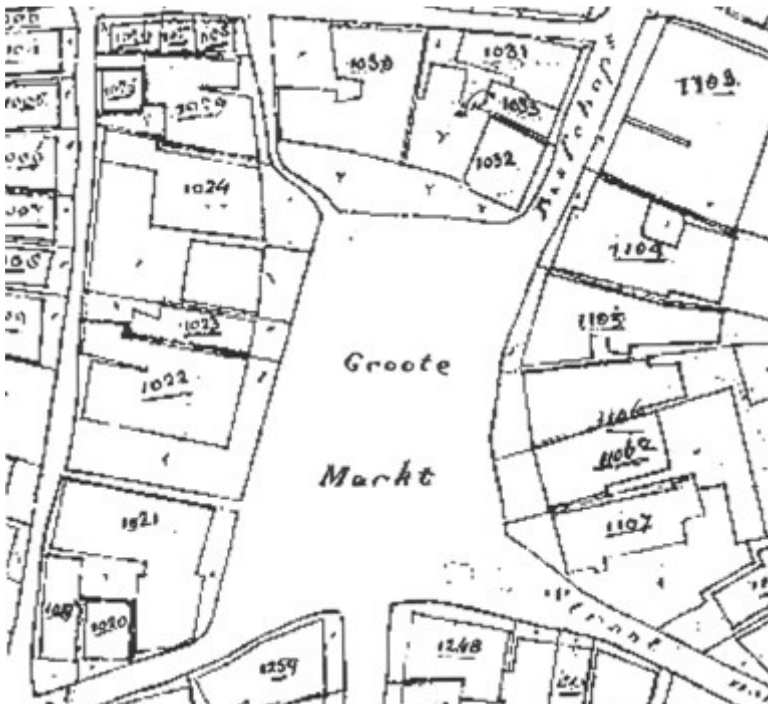
André Dumont houdt zich al een behoorlijk aantal jaren bezig met het verzamelen van woorden en begrippen voorkomend in doop-, trouw- en begraafboeken en andere genealogische bronnen. Inmiddels heeft hij een vierde editie op de markt gebracht welke tegen de prijs van € 7,50 te bestellen is of gratis te downloaden op: <http://home.planet.nl/~dumont002/>

Wonen, werken en recreatie rondom de grote Markt in Oldenzaal.

door Toni Ankone

Bezig zijnde met de bevolking van Oldenzaal vanaf 1639 naar nu, kom ik een heel scala van families tegen die op verschillende plaatsen in de stad hebben gewoond. Er zijn maar weinig families die eeuwen lang op dezelfde plaats woonden. Als voorbeeld een overzicht van de Markt in Oldenzaal van ongeveer 1800 tot ongeveer 2000.

Om een totaal overzicht te hebben volgt hieronder de kadasterkaart van 1832. Met ernaast de nummers en eigenaren. Rondom de Markt van Linksonder met de klok mee.

ghē in Goetier'slagh
inder Willem'sche ghelce
dare is sellen die pr
sellē die daer stien
preestē en elereci

1019; Lammertink	1030; F.C.W. Stork	1105; Chr. Kock
1020; Ruben Kan	1031; G. Binkhorst	1106; J. Bersebrugge
1021; Wed. L. Kock	1032; J. Schuurman	1106a; H. Bootsveld
1022; Wed.J.E.Stork	1033; G. Binkhorst	1107; C.L. Weitzel
1023; Erven J.Vegters	1103; Wed.H.van	1248; H. Bootsveld
1024; S.I. Themans	Delden.	1239; H Wennink
1029; Wed. G. Franke	1104; v.Wulfften-Palthe	

De panden 1019 en 1020 zijn in de jaren zeventig afgebroken en het linkergedeelte van 1021 op de hoek van de Markt was al voor de oorlog afgebroken in verband met de te smalle doorgang van de Grotestraat. Tussen het pand 1021 en pand Kistemaker aan de overzijde kon men er nog net met een paard en wagen door.

ghe in doerdriflagh
in der Aldeense ghelcke
den. so willen die pr
jelle die daer stree
garefften en elarefti

Op deze foto is duidelijk te zien het afgebroken pand nr.1021 (gedeeltelijk) naast L.Kock.

Denk even aan al het internationale verkeer dat nu over de A.1. raast, maar in die tijd direct na de oorlog veelal door het centrum van Oldenzaal ging. De rondweg om de stad is rond 1942 gereed gekomen. Denk ook aan de Scandinavische vrachtwagens die

van Denekamp kwamen en veelal naar de expediteurs bij het station moesten zijn. En alle tourbussen die hier op de Markt bij Hotel Muller moesten zijn!

Op deze foto van de Westwand van de Markt staan de panden niet exact op dezelfde plaats als in 1832. Er was verbouwd en gebouwd zoals ook het open stuk grond tussen Kock en Stork/Potken nu dicht gebouwd is. Links een oud pand dat hier in de tuin van Stork- Potken staat. Eerst woonden hier de familie Gerrit Albertus Schlätker , zijn vrouw Pieterrella Maria Smit en hun drie zonen Hendrikus Johannes, Johannes Hendrikus en Johannes Gerardus Schlätker. Ze hadden een winkel in koloniale waren. Schlätker had ook een filiaal aan de Steenstraat dat waarschijnlijk door een van de zoons gedreven werd. Later werd hier de galanteriewinkel van de familie Wienk gevestigd. Dit is nu de Bar Murphy`s.

ghē in Goetelstagh
inder Wierden ghelē
den te sellen die pr
selde die daer stree
preeft en elereft

Op de foto hierna staat het weer verbouwde pand van Wienk met de grote letters op gevel Galanterieën. Links naast Wienk het statige pand van de familie Kock.

Op nr. 1021 woonde al generaties lang de familie Kock. In 1832 is het eigendom van de Weduwe Lambertus Johannes Kock x Hendrika Johanna Bloemen. Ze zijn gehuwd op 24-6-1800 te Oldenzaal en kregen 6 kinderen te weten; Christina Victoria in 1801; Johannes Hendrikus in 1802; Theodorus Bernardus in 1803; Maria Sophia Anna in 1805; Lambertus Gerhardus Hendrikus in 1807 en Lambertina Joanna Geertruida in 1808. Nu is hier al meer dan 16 jaar Grand Café Markant in gevestigd en daar kan men hier gezellig een kopje koffie drinken en intussen inkopen doen in de stad. (Louis Bentert de uitbater is de eerste adverteerder voor TG!)

ghe in doofdriftig
 inder Aldeste ghelede
 den so willen die pr
 jelle die daer stree
 geseft en elareft

Het pand met de topgevel op perceel nr.1022 is van Govaert Willem Stork die in 1695 in Duitsland is geboren en op 9-4-1717 getrouwd is met Agneta Potken die op 3-6-1694 in Oldenzaal is geboren. In de topgevel dan ook een potje met een ooievaar. Uit dit huwelijk zijn 12 kinderen geboren. Het tiende kind is Jurriaan Engelbert Stork op 9-7-1737 geboren. Hij is de "fabrieker" van Bombazijn. Jurriaan is op 18-3-1772 getrouwd met Henrietta Rosita Dorothea van Döhren. Ook dit gezin bestaat uit twaalf kinderen. Zoon Derk Willem uit 1788 trouwt met Anna Craan op 18-11-1818 te Zutphen. Uit dit huwelijk zijn zeven kinderen geboren. Zoon Charles Theodor uit 1822 is directeur van het postkantoor. Hij begint tevens in 1852 een Ververij aan de Dinkel waar nu Dinkeloord

van over gebleven is. Hij was getrouwd in 1850 met Aleida Philippina Johanna Reincke de Sitter.

Zoals gezegd staan niet alle panden op dezelfde plaats. Naast Wienk kennen we banketbakker Determan (Deitermann) op de plek waar later van de Meche een banketzaak had. Dat is het pand op de afbeelding hiernaast met 2 zonneschermen.

Naast het perceel van Potken (v.d. Meche) woonden in 1840 de familie Koelman op perceel nr.1023 dat eigendom was van de erven van Jan Leendert Vegters. De naam Koelman komt van Kuhlmann. Want..... Johann Bernard Heinrich Hilgenberg geboren in 1797 in Alt Schermbeck, kleermaker en fabrikant, trouwde rond 1812 met Aleida Vegters een dochter van Jan Leendert Vegters. Johann Hilgenberg nam de naam aan van zijn moeder Adelheid Kuhlmann. Uit het eerste huwelijk werden 7 kinderen geboren. Zoon Albertus uit 1826 trouwt met Catharina Maria ten Veldhuis en na haar overlijden met Aleida Niekraake. Johanna Catharina Koelman van 1828 trouwt met Gerardus Antonius Horsthuis van 1834. Een andere dochter Aleida Koelman trouwt met Bernardus Schoppink (Schopman). De linker 2 zonnescherm-en waren van Determann. Het hoge pand in het midden was van J. L. Vegters en is nu nog net zo als op deze foto.

ghe in Goetelstagh
 vder Twente gheke
 den te sullen die pr
 jelle die daer stree
 preezen en elerefti

Electro Muller, toen Expert en nu "tante Annie"

Het pand met 1 zonnescerm naast Expert en het pand daarnaast stonden vroeger in 1832 op 1 perceel nr. 1024 dat eigendom was van Salomon Themans. In 1840 had dit eerste huis als nummer 368 en het tweede nr. 369. Salomon Israel Themans van 1781 was getrouwd met Billa Fortuin. Uit dit huwelijk zijn 9 kinderen geboren. Het eerste pand kennen we als de winkel van het "kösterke" Crisjan Ankone. Christiaan Theodorus Wilhelmus Ankene geboren op 15-9-1870 te Oldenzaal werd naast het Kösterke ook "oons Leev`n Hearke" genoemd. Hij was in 1906 getrouwd met Maria Carolina Ottelie Thöben die in Quackenbruck geboren was. Christiaan was eerst schoenmaker. Evenals alle Ankene's (niet met o) die vanuit Duitsland naar Oldenzaal kwamen. Later werd hij koster aan de Plechelmuskerk en begon een winkel in religieuze artikelen. Deze winkel is later door Ter Laak over genomen. Nu heet de zaak Bellissimo. Hiernaast stond het pand waarin in 1840 de familie Lehman woonde. Wij kennen het gebouw nog als Drukkerij Bruggeman. Eerst werkte er Hermanus Philippus Banning als boekhandelaar. Hij was uit 1857 en getrouwd met Gerritdina Johanna Mulhof uit Wierden. De dochter van Hermanus Banning, Maria Johanna Christina van 1892 is getrouwd in 1913 met Paulus Joseph Bernardus Mulder geboren in 1884. Hij was paardenhandelaar. De drukkerij van Banning werd later voortgezet door Gerrit Bruggeman . Deze was geboren in 1859 in Zwolle. Hij was letterzetter en begon hier een dagblad te drukken en uit te geven. Later werd de drukkerij overgenomen door de Twentsche Courant. De rollen papier werden in de Boterstraat (aan de achterkant) de kelder in gerold. Nu nog is er een kantoor van de Tubantia /Twentsche Courant. Met de bouw van de Driehoek is dit perceel opgesplitst in een doorgang naar de Driehoek en een reisbureau. De zoon van Gerrit Bruggeman is een boekhandel begonnen aan de Grotestraat nr.6.

ghe in doestrikt
 inder. Althans ghele
 den. so willen die
 jelle die daerfiter
 gheschied en elareti

Aan de noordwand van de Markt is links het pand van koperslager H. Fitzthum te zien. In 1832 was dit pand van Frederik Carel Wilhelm Stork evenals het perceel dat we nu kennen als het Geveltje. Frederik Karel Wilhelm was een oudere broer van Derk Willem. Zie het voorgaande.

F.C.W. Stork was getrouwd in 1803 met Ida Vos. Uit dit huwelijk zijn acht kinderen geboren. In 1840 was F.C.W. Stork overleden en woonde zijn weduwe hier met nog zes kinderen met de dienstmaagd Dina Oolderink.

In 1893 is Hugo Fitzthum getrouwd met Elisabeth Maria Catharina Ankone. Zij woonden daar op huisnummer Markt 8.

Elisabeth was een zuster van haar buurman het "Kösterke" Crisjan Ankone. Ze was hoedenmaakster en in de linker etalage werden haar creaties te koop aangeboden. Uit dit huwelijk zijn 5 kinderen geboren waarvan de zoon Hugo Wilhelmus Fitzthum later edelsmid was. Hij was getrouwd met Maria Hubertina Steinhage. Veel siersmeedwerk, doopvonten e.d. zijn nog te zien o.a. in de Mariakerk van Beuningen.

In het Geveltje ernaast was vroeger Hotel / Café Centraal gevestigd. In 1920 woonde hier caféhouder J.L.C. van Rossum. Ook kon men hier bij de heer Heisterkamp passage boeken voor transatlantische boottochten. Bij voorbeeld: een reis naar Amerika met de Holland Amerika lijn.

ghē in Goethe'stāg
 vder Tōlōn'stāg
 dān fō fōllēn dā pō
 jēllē dā dāer fōrē
 pōrēstān en dāer fō

Direct na de oorlog werd de ruimte gebruikt als noodlokaal van de verbrande Radboudschool. Ook was hier de dansschool van Hans Kolmschot gevestigd. Dit gebouw werd, net als vele andere rondom de Markt, een horecagelegenheid en heeft lange tijd als `t Geveltje bekend gestaan. Nu heet het Markt 19. Rechts naast het Geveltje het pand met het opschrift Wijnhandel van Peese Binkhorst. Voordien waren er twee families. Eén familie Peese en één familie Binckhorst. Gerardus Johannes Binkhorst geboren op 4-11-1751 is getrouwd met Margaretha Peese die geboren is op 9-3-1748 te Denekamp. Hij was eigenaar van dit perceel met de "korenspieker" (opslag van graan e.d.) aan de Waagstraat, en, ook van het perceel 1031 aan de Bisschopstraat hoek Waagstraat waar de bloemenzaak van Eveleens was gevestigd en daarnaast was kapper Ahuis te vinden.

Uit dit huwelijk van G.J. Binkhorst zijn een dochter en een zoon geboren. Maria Johanna geboren in 1790 getrouwd met Hendrik Adam Kilian Kirch. De zoon Johannes Franciscus Peese Binkhorst geboren op 31-8-1797 te Oldenzaal is later getrouwd met Johanna Geertruida Keiser die op 5-8-1804 in Denekamp is geboren (Keisershuis). De vader Peese Binkhorst was wijnhandelaar. De zoon werd later burgemeester van Oldenzaal. Uit zijn huwelijk werden zeven kinderen geboren. Dochter Maria Anna van 1832 trouwde met Hermanus Gerardus Lambertus Willemsen de winkelier.

Zoon Frans Xaverius Peese Binkhorst werd expediteur. J.F. Peese Binkhorst is op 15-12-1885 overleden

De wijnhandel werd op deze plaats voortgezet door de familie Schute. Hiervan kennen we nog Henri Schute als vrijgezel en wijnhandelaar. Ook hield hij van paarden. Hij had een stuk grond en weiland achter de molen van Reerink. De paarden hobby heeft hij meegekregen van de `koale kant` van zijn zuster Anna Helena. Deze was getrouwd met Johannes Hendrikus Mulder. Hij was paardehandelaar en caféhouder van het pand dat later Hotel/café De Kroon heet. Na het overlijden van Henri Schute heeft het pand lange tijd leeg gestaan en werd door aannemer Bulthuis gekocht. Later is het geheel verbouwd voor een horeca zaak en kwam hier Las Carretas, een Mexicaans restaurant.

ghe in doofdriftig
 inder Aldeuse ghele
 den, so willen die pr
 jelle die daerfiter
 gheeffen en elareti

Op de hoek van de Markt en Bisschopstraat staat een pand eigendom van Schuurman in 1832. Jan Schuurman(Schurink) is geboren op 23-6-1784 in de gemeente Weerselo. Jan is in 1810 getrouwd met Elisabeth Geurts uit Haaksbergen.

Hij is kastelein en wieldraaier van beroep. Uit dit huwelijk zijn 5 kinderen geboren waarvan de zoon Gerhardus Johannes uit 1820 kastelein blijft op dit pand. Dit pand hebben we lange tijd gekend als bakkerij en Lunchroom Davina.

Uit het huwelijk van Jan Schuurman zijn twee kinderen geboren. De zoon Christiaan Franciscus van 1861 trouwt met Maria Helena Catharina Aleida Siemerink en wordt manufacturier. Hij heeft zijn winkel naast die van Holtel aan de Bisschopstraat. Diens zoon , Joseph Wilhelm Johannes Lambertus Schuurman begint aan de Boterstraat 1.

Zijn zuster Theodora Johanna Maria Schuurman heeft hier het logement draaiende gehouden in het pand op de hoek van de Markt. Het pand raakte vervallen en is afgebroken. Hiervoor werd een pand gebouwd door architect Croonen dat er nu nog staat. Hier is vele jaren de familie Davina als banketbakker gevestigd geweest. Theodorus Bernardus Davina geboren 1799 te Oldenzaal was herbergier, fabrikant en bakker. Hij was eerst getrouwd met Maria Elisabeth Scheidelaar uit Zwolle. Uit dit huwelijk werden 6 kinderen geboren . Na het overlijden van Maria Elisabeth is Theodorus Davina getrouwd met Hermina van Hauten. Hermina is geboren in Gronau. Ze was logementhoudster. Th.B.Davina heeft eerst een café gerund dat eigendom was van Loves. Dit was net buiten de Bisschopspoort op de plaats waar bakker van Olfen een lunchroom heeft gehad. De kinderen uit zijn eerste huwelijk zijn; Johannes Philippus Davina geboren in 1832; Jacobus Johannes Davina uit 1834; Lambertus Johannes Davina uit 1836. Uit het tweede huwelijk werden geboren; Johannes Davina uit 1851; Theodorus Davina uit 1852; en Johanna Maria Aleida Davina.

Theodorus Davina was bakker en hij is in Vriezenveen getrouwd met Johanna Euphemia Bramer. Zijn jongste zuster Johanna Maria Aleida Davina uit 1855 bleef het café trouw en trouwde met Johannes Hendrikus Hazewinkel uit 1848. Zij waren caféhouders op Hotel/café de Zon aan de Bentheimerstraat.

ghē in dootheit sijn
 vder. Willem's gheke
 den. te sullen die pr
 jelle. Die daer sijn
 puzestijn en elrefti

De kinderen van Theodorus Davina zijn; Johanna Hermina Gesiena Davina van 1882 die getrouwd was met Johann Hermann Deiman. Hermanus Theodorus Davina uit 1884 was de opvolger als bakker en cafehouder. Zuster Frederika Davina uit 1886 trouwde met Johannes Frederikus Nijkamp.

Zijn broer Johannes Dijonisius Davina uit 1890 trouwde met Maria Wilhelmina Louisa van den Nieuwboer uit Borne. Hij was broodbakker aan de Poortstraat net om de hoek van de Walstraat. Deze bakkerij is rond het begin van de oorlogstijd uitgebrand en gesloopt. Zuster Engelina Francisca van 1896 trouwde met Andreas Hermannus Meijer.

Hermanus Theodorus Frederikus Davina uit 1884 trouwde in 1913 met Geertruida Johanna Josephina Siemerink. Dit gezin verhuisde naar de Markt. De broodbakker werd ook Banketbakker. Naast de banketwinkel werd een kleine lunchroom gemaakt om een kop koffie met een gebakje te nemen. Zoon Hennie Davina heeft als bakker hier de laatste broodjes gebakken. Het pand is nu ook een horecabedrijf onder de naam "de Villa".

Aan de overkant van de Bisschopstraat op perceel 1104 dat in 1832 eigendom was van Arnold Albert Willem van Wulfften Palthé werd in 1840 bewoond door Henricus Jozeph Willemsen geboren rond 1765 in Anholt. Hij is in Amsterdam op 23-5-1788 in ondertrouw gegaan met Catharina Maria Kock die in Amsterdam woonde. Catharina Kock heeft op 2-11-1807 het Burgerschap van Oldenzaal verkregen. Uit dit huwelijk zijn 3 kinderen geboren. Geertruida Christina Willemsen rond 1790, Gerardus Philippus Willemsen geboren in 6-1-1793 en Theresia Maria Willemsen uit 1797. De kinderen zijn te Amsterdam geboren. Henricus Jozeph Willemsen was o.a. raadslid van Oldenzaal.

Gerardus Philippus Willemsen is op 44 jarige leeftijd te Oldenzaal getrouwd met Helena Christina Langeveld.

ghe in doestreflagh
 inder Aldeense gheslede
 den. so sullen die pr
 jelle die daer sijn
 ghesliden en elrefti

Op deze foto is het pand van Davina te zien. Bakkerij met lunchroom. Rechts in het midden met lichte gevel het pand Willemsen/ Boers/ Schuurman. Daarvoor met balcon het pand van Christiaan Kock/ Hotel Muller/de Engel. Daarvoor net een klein hoekje van de Twentse Bank nu Ying Ping.

Gerardus Philippus Willemsen is na zijn huwelijk naar de Kerkstraat gegaan waar hij "rotmeester" was en Stadssecretaris van Oldenzaal. Zijn zuster Theresia Maria Willemsen is getrouwd met Lambertus Johannes Antonius Nieuwenhuis. Zij gingen wonen aan de Kloosterstraat (nu Nagelstraat) waar later de nieuwe winkel van de Coöperatie `Steunt Elkander` was gevestigd.

De familie H.J.Boers had van voor 1900 hier een manufacturenzaak. Nu is hier de schoenenzaak van Schuurman gevestigd.

Het pand met het balcon was in 1832 eigendom van Christiaan Antonius Kock. Hij was de jongste broer van Lambertus Kock die

ghē in Goetseflagh
inder Twentse ghelck
dort so sollen die pro
jelle die daer stree
pzeestijn en elrefti

aan de andere zijde van de Markt woonde. Getrouwd is hij op 6-9-1808 met Johanna Maria Hommels. Ze hadden maar 1 kind. In 1840 woonde dit gezin hier op dit adres. We kennen dit gebouw als Hotel Frits Muller. Frits is een zoon van Johannes Antonius Muller. Deze was geboren rond 1875 als zoon van Wilhelmus Laurentius Muller en Frederika Hendrika Siemerink. Wilhelmus was ook koperslager en kwam uit Wassenaar.

Frits Muller heeft met zijn vrouw dit Hotel/ café opgebouwd en het was een druk bezet hotel met veel gasten uit vooral Scandinavië. Diens zoon, Frits Muller heeft dit nog een aantal jaren doorgezet. Maar de gasten uit Scandinavië gingen via de nieuwe rondweg verder en kwamen niet meer met die grote bussen in de stad. De hotel functie werd niet meer gebruikt. Het bedrijf werd verkocht aan Toon Engelbertink die er zijn bier café "De Engel" tot nationale bekendheid bracht. Toon heeft De Engel overgedaan aan zijn zaakwaarnemer. Inmiddels is Toon Engelbertink overleden.

Op perceel 1106, dat in 1832 eigendom was van de koopman Jan Hendrik Bersebrugge, woonden in 1840 de Weduwe Cornelia Soeters echtgenote van G.J. Gosenson met haar 4 kinderen. Deze kinderen waren in Oldenzaal en in Kampen geboren. De kinderen gingen na hun huwelijk allen weer in andere plaatsen wonen. Tegen de eeuwwisseling (1900) woonde er Carolina B. Palthe. Haar zuster Gulia Palthe woonde op het Palthehuis aan de Marktstraat. De percelen grond grensden aan elkaar maar de zusters konden niet goed met elkaar opschieten dus was er een hekwerk tussen de beide percelen!

Begin 1900 was hier de Bank van C. en H. Baurichter in Oldenzaal. Deze was eerst gevestigd in het pand van Bloemen aan de Marktstraat 2 te Oldenzaal. De bank werd in 1910 overgenomen door de Twentsche Bank te Enschede. Deze bank was opgericht door de familie Blijdensteijn. Daarvan werd nu een filiaal geopend in dit pand van Bersebrugge waarboven toen de familie Hampsink ging wonen. Hampsink werkte bij de Twentse Bank. Nu is er het chinese restaurant Ying Ping gevestigd.

Rechts naast dit pand op perceel 1106a eigendom van bakker Hendrikus Bootsvelt (Almelo) woonden in 1840 2 families.

ghe in Goetfridag
 in der Aldeste ghelede
 den. so willen die pr
 jedde die daer sijn
 geseffen en elckre

Johannes Leonardus (Leendert) ten Bokum uit 1783. Hij komt van de Bisschopstraat naast Holtel (Schuurman) en is op 25 jarige leeftijd getrouwd met Maria Lammertink. Uit dit huwelijk zijn 6 kinderen geboren. Gerardus Wilhelmus ten Bokum uit 1808 die met Christina Eskes is getrouwd; Hendrica Wilh. ten Bokum van 1811; Willem ten Bokum uit 1812 en getrouwd met Euphemia ten Veldhuis; Maria ten Bokum uit 1818; Johanna ten Bokum uit 1821 en Helena ten Bokum uit 1824.

Naast bewoning was er zoals te zien op de foto hierna, ook een stalling achter deze dubbele deuren waarboven een speciale sluitsteen was aangebracht. Hierover straks meer.

In dit pand woonde in 1840 de familie Herman Bosch . Hij kwam van Recken (Duitsland) en was getrouwd met Margaretha Wissink. Uit dit huwelijk zijn 3 kinderen geboren; Anton Gerard Bosch uit 1833 (later getrouwd met Gerritdina Schreibelt);

Jacobus Carel Bosch uit 1835 en Johannes Franciscus Bosch uit 1835 die later is getrouwd met Johanna Heidkamp.

In de huidige gevel van het later herbouwde pand zijn diverse onderdelen weer herplaatst in deze gevel.

ghē in Goetvrijsgh
 vder Willemse ghelcke
 den so sollen die pr
 jelle die daer stree
 preefien en elerefti

De sluitsteen die boven de dubbele deuren zat is nu geplaatst boven de ingang van eerst de slagerij en later `n Proatpoal en nu behorende onder Café / restaurant ter Stege. Deze combinatie van letters bestaat uit; de namen van de drie koningen Caspar, Melchior en Balthasar; de S en M van Salvatore Mundi en de O.L.V. van Onze Lieve Vrouw.

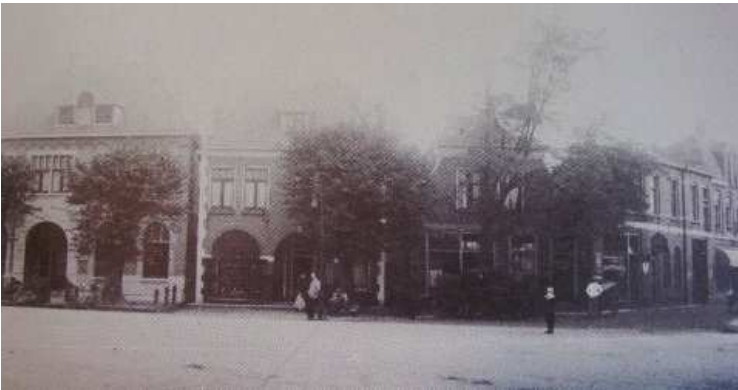
Zoals uit de vorige foto blijkt was het pand oud en later vervallen. Nadat de familie ten Bokum hier niet meer woonde en was verhuisd naar de Grootestraat, is het afgebroken en er werd een nieuw gebouw neergezet. Eigenaar was Coenraad Lamers , slager. Coen Lamers woonde eerst aan de Marktstraat en heeft dit perceel gekocht. Coen Lamers is later naar Beekbergen gegaan. (Groothandel in vlees import en export.)

ghē in doestri-fagē
 inder-Elkense ghelē
 den. so sullen die pr
 jelle: die daer-ffren
 gressen en elareti

Op de foto hiervoor het nieuwe pand van C. Lamers, in het midden met de witte sluitsteen boven de ingang. Links het pand Ying Ping en rechts ernaast het pand Ter Stege.

We weten dat vanaf de oorlogsjaren dat slager Siemerink hier woonde en werkte. De slager werd ouder en had geen opvolgers. De supermarkten kwamen en vele winkels moesten sluiten. Toen kwam er `n Praotpoal` van Hans ter Stege die het pand heeft kunnen kopen. Niet verwonderlijk want Coen Lamers was getrouwd met de zuster van stalhouder B.J. Oude Stegge uit 1889. Hij was de zoon van slager Johannes Gerardus Oude Stegge en Bartha Meen die caféhoudster was.

Op deze oude foto staat links de Twentsche Bank, in het midden de slagerij Lamers/Siemerink en rechts daarvan met een mooi topgeveltje het cafe van J.G. oude Stegge. Rechts daarnaast de stalhouderij van Bern. Joh. Oude Stegge.

ghē in Goetelstagh
 vder Twentsche ghelke
 den te sullen die pr
 jelle die daer stree
 puzestijn en elerefti

Het perceel 1107 (ter Stege) was in 1832 eigendom van Christiaan Ludwig Weitzel fabrikteur en geboren rond 1760 en getrouwd met Maria Elisabeth Weitzel (waarschijnlijk een nicht) en beiden afkomstig uit Duitsland. Uit dit huwelijk zijn o.a. geboren Frederik Lodewijk Weitzel in 1790 geboren in Kampen en getrouwd met Maria Elisabeth Hageman uit Oldendorf. Hun zoon Christiaan Lodewijk Weitzel is later eigenaar van het perceel 1218, later woonhuis Jan van Schoot aan de Steenstraat. In

1840 woont hier de weduwe Maria Elisabeth met haar zoon Maurits uit 1799 en ook nog een knecht en een dienstmeid. Vijftien jaar later woont hier dan J.G. Oude Stegge x Meen.

Uit het huwelijk van Joh. Ger. Oude Stegge van 1857 en Gesiena Bartha Meen uit 1863 uit Markelo zijn 3 kinderen geboren. Bernardus Johannes oude Stegge uit 1889 en getrouwd met Johanna Willemina Sloot. Johannes Wilhelmus oude Stegge uit 1890 en getrouwd met Maria Anna Elisabeth Sanderink; en Geertruida Berendina Barbara oude Stegge uit 1898 die gehuwd was met de buurman en slager Coenraad Lamers.

De stalhouder Bern. Joh. Oude Stegge ,waarvan zijn vrouw het cafeetje beheerde, is net voor de eerste wereldoorlog bij de grenspost van De Lutte/Gildehaus verongelukt door het ontploffen bij de controle van een vracht knalkurken die hij vervoerde.

Zijn broer Johannes Wilhelmus oude Stegge had een autohandel en een garage aan de Grotestraat op de plaats waar later de Bata heeft gezeten. Hij heeft later met zijn vrouw M.A.E. Sanderink dit oude huis met stalhouderij laten slopen en er het Hotel ter Stege zoals we nu kennen laten bouwen. Mevrouw ter Stege, de naam werd toen ook iets `verbouwd`, beheerde het Hotel /Café / Restaurant ter Stege en haar man liet een nieuwe garage bouwen met ingang aan de Nagelstraat. Johan oude Stegge bleef bezig als garagehouder en autohandelaar. Hun zoon Bob ter Stege heeft de garage overgenomen en zijn moeder bleef hotelhoudster tot op hoge leeftijd. Het Hotel / Café werd daarna beheerd door zoon Bob ter Stege en daarna door de zoon van Bob, Hans ter Stege.

ghe in doofdriftig
 inder. Althans ghele
 den. so willen die pr
 jelle: die daer stree
 gressen en elareti

Aan de overzijde op de hoek van de Markt en de Kerkstraat was perceel nr. 1248 dat in 1832 eigendom was van bakker Hendr. Bootsveld.

In 1840 woonde hier het gezin van Johannes Everardus Heinink, geboren in 1808 . Hij was van beroep hoedenmaker net als zijn vader die schuin tegenover hem woonde. Heinink is getrouwd met Anna Maria Wilhelmina Bloemen geboren in 1809. Uit dit huwelijk zijn Everdina Frederika van 1834 en Geertruida Johanna uit 1836 geboren. Later woont hier Gerardus Plechelmus Bloemen geboren in 1851 die in 1880 in Enschede getrouwd was met Ernestine Baurichter uit 1855. In 1920 woont G.P. Bloemen nog steeds in dit pand. Rond 1892 is hier de burgemeester Gerardus Bloemen geboren die later in het pand naast de Apotheek gaat wonen aan de Marktstraat 2. Zoon Gerardus Bloemen die later apotheker werd is rond 1922 geboren en na de oorlog getrouwd. Toen werd het hoekpand omgebouwd tot apotheek. Na zijn overlijden is hier Apotheker Schepers nog een tijdje werkzaam geweest. Nu is hier van Makelaardij Slichter een reisbureau gevestigd.

Als laatste pand is er perceel 1239 en eigendom in 1832 van de weduwe van Hermanus Wennink, Swenne Muest. Ze kwam uit Bentheim en woonde in 1840 met haar kinderen Johannes Bernardus Wennink uit 1816; Hermanus Wennink uit 1827 en dochter Hendrina uit 1813. Later kennen we dit gebouw als de winkel van Albertus Ignatius (Appie) de Jong. Hij is de zoon van Cornelis Johannes de Jong die getrouwd was met Maria Elisabeth Behnen. C.J. de Jong was manufacturier en woonde in 1920 in het pand Bisschopstraat 33. Zijn winkel was gevestigd aan de Kerkstraat nr. 3. Net tussen apotheek Bloemen en Schoenmaker Hassink. Later heeft zijn zoon Albertus de Jong het pand op de hoek van de Kerkstraat en Markt ingericht als kledingzaak. Albertus de Jong is ongeveer in 1908 geboren. Toen hij op leeftijd kwam heeft hij de zaak overgedaan aan de Heer Flint. Dat is nog niet zo gek want de vader van de Heer Flint, Gerard Flint, manufacturier uit Loppersum was in 1910 getrouwd met Elisabeth Josephina Maria de Jong. Nadat de heer Flint op pensioengerechtigde leeftijd kwam is de zaak verkocht. Nu opende Zeeman hier een filiaal. Dat duurde enige jaren en daarna werd De Hakenberggroep de nieuwe gebruiker van het

ghē in dootste fāgh
vder Tlloerje gheke
dare te follen die p
jelle die daer fien
pzeestā en elārefti

pand totdat het met dit bedrijf mis ging en het pand werd gesloten. Sinds vorig jaar is de Rabobank er gevestigd.

Nu is de rondgang om de Grote Markt in Oldenzaal ten einde. Vooral de laatste 50 jaar was het een komen en gaan van diverse bedrijven. Vroeger een rustig plein met diverse bomen en nu een bruisend horeca plein.

Als u een rondje markt wilt maken en genieten wil van diverse historische elementen dan adviseer ik u dat niet op maandag te doen. Dan is er namelijk markt, best gezellig, maar u kunt dan een aantal details in de gevels moeilijk zien.

ghe in boefdriflagh
 inder Aldeense ghelede
 den so willen die ap-
 jelle die daer stree-
 ptefften en klarefti

Verzoek

De redactie is erg blij met kopij welke door de leden wordt aangedragen. Wij hebben daarbij echter wel een vriendelijk doch dringend verzoek. Wilt u de kopij aanleveren in een gewoon Word document zonder opmaak. Eventuele foto's, tekeningen etc. graag los bijleveren. Dit maakt het voor ons een stuk gemakkelijker om de tekst en foto's op de juiste manier te verwerken. Al het materiaal dat u ons per post toestuurt krijgt u keurig netjes weer van ons terug.

Boeren Janna

door Jan Oude Munnink

*Aan den Heer Burgemeester der Stad Oldenzaal
Deventer den 7 Augustus 1817*

*Weledele Gestrenghe Heer,,
Op den 22 der vorigen maand is er onder de Gemeente van den Hardenberg een vrouwspersoon aangehouden en vervolgens herwaars gezonden op vermoeden van schuldig of medeplichtig te zijn aan het stelen van een roode baaijen rok waarin drie sleutels en een vingerhoed uit de woning van den bouwman Albert Maarlink onder die gemeente gehorende. Bij haar verhoor heeft zij opgegeven te zijn genaamd Johanna of Janna Groonhuis huisvrouw van Gerrit Jan Schopman oud 36 of 37 jaar, geboren onder Oldenzaal in de buurschap Lutte , woonachtig te Oldenzaal en met daghuur en spinnen de kost te winnen, zijnde haar man gewoon somers na Holland te gaan hooijen en rogge maaijen, en des winters te Oldenzaal op daghuur te gaan veelal bij den bakker Hesselink aldaar. Voorts zegt de gedetineerde dat zij op St. Jansdag laatstleden van huis is gegaan met oogmerk om zich na Groningerland te begeven, ten einde aldaar eenig werk te zoeken,, dat zij reeds den eersten dag van hare reijs drie personen had aangetroffen welke zich ook met het zelfde oogmerk na Groningerland wilden begeven, zijn de een vrouwspersoon van Utrecht zich noemende Aaltjen en twee manspersonen, de eene Piet genaamd (zo zij meent) Vogelzang komende van Zutphen die gezegd had Hussaar te zijn geweest en een stijven arm had,, en de andere genaamd Hendrik Lusthuis geboortig van Denekamp na hare gissing 28 a 29 jaar oud en bij haar wel bekend, dat zij met deze drie personen ongeveer 14 dagen had rondgezworven,, dat zij alle vier echter in dien tusschentijd ongeveer negen dagen te Coeverden hadden vastgezet , uit hoofde, zo zij zegt, dat die manspersonen geene passen hadden gehad , dog dat zij alle gelijktijdig weder ontslagen zijnde te zamen hunne reijs na Groningenland toen vervolgd hadden. Dat zij van hujs gaande nog wel drie gulden bij haar had gehad en voor het overigen in het bedelen , zo alleen als met voormelden Hendrik, haar*

*ghē in Goetvrijdag
inder Twente gheley
den 10 sullen die pr
jelle die daer stree
preezen en elerefti*

bestaan had gevonden , terwijl de beide andere personen zich tusschen beiden wel eens geabsenteerd en , zo zij dachte , ook wel gebedeld hadden , dat beide laatstgemelde personen vervolgens van haar waren afgegaan op Drenthe, terwijl zij met Hendrik, met wien zij altijd gegaan had, was te rug gekeerd na de kant van Hardenberg en bij denselven was gebleven tot daags voor haare apprehensie,, als wanneer hij gezegd had soldaat te willen worden en zig van haar verwijderd had.Voorts zegt zij dat op denzelfen dag, waarop zij s'avonds gearresteerd is, een onbekend persoon haar bij eene buurschap ongeveer een half uur van den Hardenberg eene roode baaijen vrouwen rok te koop had aangeboden,, dat zij daarop te kennen gegeven hebbende daartoe geen geld te hebben, dezelve haar echter die rok ook had opgedrongen, dien zij dan ook had aangetrokken,, dog gezegd had dezelve niet te geef te willen hebben , en hem daarop in een nabijgelegen herberg op genever had getracteerd , zo als zij gedetineerde dan ook met een manspersoon dien avond agter het huis zittende van zekere tapper G.J. Snijders te Heemse onder den Hardenberg, is agterhaald , aangehouden en voorts na den Hardenberg is opgebracht, terwijl dat manspersoon op het vernemen van gerugt in het koorn ontvlugt is.

Tekening: mevrouw G.Beltman-de Groot

*ghē in doestri-fag
inder Aldeuse ghelē
den. so sullen die pr
jelle die daer siren
gareffē en elareti*

Ik meene derhalven de vrijheid mij omtrent dat vrouwspersoon bij Uw Weledele Geboren te informeren met het verzoek mij te willen melden of dezelve te Oldenzaal bekend en woonachtig is geweest , zo ja , wanneer zij zich van daar heeft geabsenteerd ? Hoe haar levensgedrag is geweest? of zij zich daar aan eenige misdaden of wanbedrijven daar of elders,, zo veel men weet , hebben schuldig gemaakt of daarvan onder vermoeden legt ? en of er ook reets te voren eenig crimineel of correctioneel vonnis tegen dezelve geveld zij? Zo ja, bij welke regtbank of geregt ? Waarin hetzelve als dan hebben bestaan en ter welke oorzaak en of men ten opzichte van haar opgegeven reis compagnons ook iets weet, speciaal ten opzichte van den voormelden Hendrik, vermits volgens bekomene informanten de gedetineerde ook reeds eenigen tijd te vooren met zekeren Hendrik ,of zogenaamden Brood Hendrik zijnde een vreemd dik manspersoon in de streken zoude hebben rondgezworven.

Het zal mij bijzonder aangenaam zijn met een spoedigen rescriptie van Uw Edel Welgeboren vereerd te mogen worden,, waarmede mij bijzonder zult verpligten, terwijl ik intusschen de eer hebben met de meeste acgting te verblijven.

DE Regter instructie bij den Regtbank te Deventer.

A. LeCavelier.

Bron: Ingekomen en uitgaande stukken van het archief van de gemeente Oldenzaal 1812-1821

Naschrift:mijn pogingen om het huwelijk tussen Gerrit Jan Schopman en Johanna Groon (Groener, Groeneman en mogelijk zelfs Grunder) te kunnen dateren heeft niet tot het gewenste resultaat geleid. Er zijn meerdere personen met de naam Gerrit Jan Schopman en ook verschillende Johanna's. Maar er is geen Joahanna met de naam Groon of een variant. Stel dat ze geboren is omstreeks 1781 en gehuwd is tussen 1801 en 1807 dan is het mogelijk dat het huwelijk niet voltrokken is in Oldenzaal of Weerselo-De Lutte.

Maar in onze vereniging is vast een genealoog aanwezig die ons helderheid kan geven!

ghē in Goethe'st
 vder-Elkone'st
 dan te sullen die
 jelle: die daer
 puzestā en elereft

DTB-transcripties (GWT)

De Stichting “Genealogische Werkgroep Twente” transcribeert dtb-boeken en andere bronnen en brengt deze uit, zodat u ook thuis eenvoudig onderzoek kan doen. Transcriberen is het in leesbaar schrift typen van teksten in oud-schrift. De werkgroep houdt zich bezig met het bewerken en publiceren van historische bronnen uit het werkgebied, globaal de regio Twente. De publicaties zijn zowel in boekvorm als op CD-rom te verkrijgen.

De transcripties zijn in de vorm van een PDF-file dat met Adobe Acrobat Reader te raadplegen is. Bladeren, zoeken en afdrukken is daardoor zeer eenvoudig.

De stichting is een zelfstandige organisatie en maakt geen onderdeel uit van de afdeling Twente. Wel wordt er natuurlijk zoveel mogelijk samengewerkt om beider doelstellingen te realiseren.

Bestellingen

De publicaties zijn, m.u.v. de Regio CD-roms, ook als bestand, via e-mail te verkrijgen. U kunt dan uw bestelling richten aan de secretaris van de Stichting GWT, de heer (Anton) F.M. Hilgerink hilgerink3@home.nl. De bestelde uitgaven kunnen ook op de afdelingsbijeenkomsten worden opgehaald. Het door u verschuldigde bedrag te storten op Postbankrekening 4551620 t.n.v. Stichting Genealogische Werkgroep Twente te Enschede onder vermelding van de nummers van de bestelde publicatie(s). De bestelde uitgaven worden zo spoedig mogelijk klaargemaakt, doch eerst ná ontvangst van het verschuldigde bedrag.

Aanbieding restanten boeken

Alle nog in voorraad zijnde boeken kunnen voor slechts € 5 worden aangeschaft! Uiteraard voor zover nog aanwezig, en af te halen op de zaterdag van de bijeenkomst van de afdeling. Geef uw bestelling door aan bovengenoemd adres of dat van de Frans Agterbosch, f.agterbosch@wxs.nl. U hoort zo spoedig mogelijk of het boek nog voorradig is.

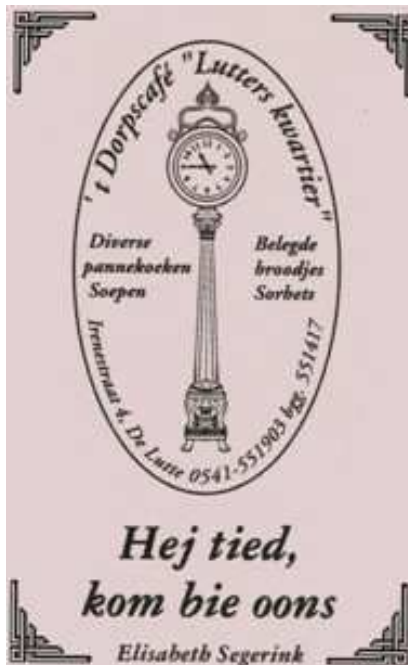
Het complete overzicht en de prijzen van transcripties zijn te vinden op: www.twente.ngv.nl

ghe in boesdriflagh
 inder Aldeonse ghelede
 den so willen die pr
 jedde die daer stree
 gheschied en elareti

- & Begeleiding en advisering bij aankoop en verhuur
- & Begeleiding en advisering bij huur en verhuur
- & Taxaties
- & Planvisie
- & Bedrijfsonroerend goed
- & Nieuwbouw
- & Hypotheken
- & Vastgoedbeheer

Bisschopstraat 18
7571 CZ Oldenzaal
Tel. 0541 – 522022
www.etpmakelaars.nl

ghē in Goetw' faght
inder T' l' l' l' gheke
d' n' f' f' l' l' d' n' p' r'
j' l' l' l' d' n' d' n' f' r' e' i'
p' r' e' s' t' e' r' e' n' e' n' d' e' r' e' i'

Jubileum afd. Amsterdam e.o.

De afdeling Amsterdam e.o. viert haar 60-jarig bestaan met een genealogische markt. Hierop zijn naar verwachting ruim 40 organisaties aanwezig, zoals archieven (o.a. CBG), historische en genealogische verenigingen (o.a. Historische Ver. Holland, Ons Voorgeslacht, St. Surinaamse Genealogie), software leveranciers, GenLias, de heraldisch tekenaar H.K. Nagtegaal en veel NGV-afdelingen en het Verenigingscentrum.

De markt wordt gehouden op zaterdag 27 september a.s. van 10.00 – 17.00 uur in Wijkcentrum De Meent, Orion 3-5, 1188 AM Amstelveen. Het wijkcentrum is goed bereikbaar met openbaar vervoer, o.a. met sneltram 51 vanaf Amsterdam CS. Er is voldoende gratis parkeergelegenheid. De zaal is toegankelijk voor mindervaliden.

Ter gelegenheid van dit jubileum heeft de afdeling ook een cd samengesteld met het motto 'Familienaam = Beroepsnaam'. NGV-leden uit het hele land hebben hieraan een bijdrage geleverd, in totaal ruim 4.000 bladzijden met ruim 17.000 verschillende achternamen. Deze cd zal op de markt voor € 10 te koop zijn.

De lijst met deelnemers en een kaart met routebeschrijving staat op <http://amsterdameo.ngv.nl/markt-2008.html>. Voor vragen: mevr. M.C. Borghols-Keijser, e-mail: mcborghols@dds.nl, tel. 020-641 27 14.

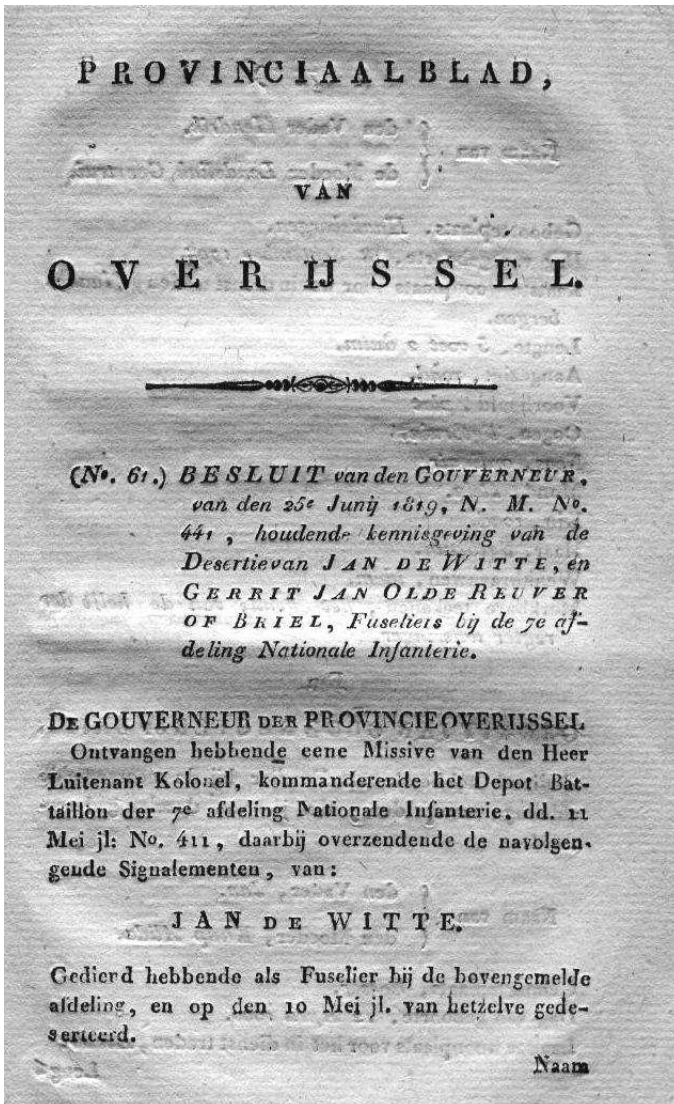
X X X

Desertie in 1819

Het zich onttrekken aan de dienstplicht blijkt iets te zijn van alle tijden. Motieven om liever niet in een leger te treden zijn er ook altijd vele geweest, van zeer principiële tot economische. Onderliggende motieven zullen vast ook meegespeeld hebben. Daarbij zouden we kunnen denken aan: hoe groot is de pakkans als je de biezen neemt Oosterlingen en andere grensbewoners konden snel over de grens stappen en taalproblemen waren er nauwelijks.

ghe in doestdriftig
 inder Aldeanse ghelede
 den. so willen die pr
 jelle: die daer stree
 guesstien en elareti

In het "Provinciaal Blad van Overijssel van 1819" kwam ik het volgende tegen:

ghē in Goetseflagh
inder Twente gheley
den. se sollen die pr
selbe die daer srien
puesen en elerefti

Naam van { den Vader *Hendrik.*
de Moeder *Lendelink Geertrui.*

Geboorteplaats, *Haaksbergen.*
Dag van geboorte, *18 September 1798.*
Laatste woonplaats voor het in dienst treden, *Haaksbergen.*

Lengte, *5 voet 2 duim.*

Aangezicht, *rond.*

Voorhoofd, *plat*

Oogen, *lichtbruin.*

Neus, *ordinair.*

Mond, *klein.*

Kin, *rond.*

Haar, *lichtbruin.*

Wenkbrauwen, *idem.*

Merkbare teekenen, *het gemis van de helft der regter wysvinger.*

En

GERRIT JAN OLDEREUEVER OF BRIEL

Gediend hebbende als Fuselier bij de meergemelde afdeling, en op den 9 Mei jl. van dezelve gedeserteerd.

Naam van { den Vader, *Jan.*
den Moeder, *Kuup Alida.*

Geboorteplaats, *Losser.*

Dag van geboorte, *12 April 1800.*

Laatste woonplaats voor het in dienst treden, *Losser.*

Leng-

ghe in doestdriftig
der Altwijse ghele
den. so sullen die pr
jelle die daer siren
ghefien en elrefti

(176)

Lengte, 5 voet 7 duim 2 streek.
 Aangezigt, lang.
 Voorhoofd, rond.
 Oogen, blaauw.
 Neus, dik.
 Mond, ordinair.
 Kin, rond.
 Haar, bruin.
 Wenkbraauwen, idem.
 Merkbare teekenen, geene.

BESLUIT:

Bovenstaande Signalementen hierbij ter kennis te brengen, van de respectieve Gemeente besturen in deze Provincie, met aanbeveling, om tot de opsporing van de gesignaleerde Deserteurs, alle mogelijke middelen in het werk te stellen, en bij apprehensie, dezelve naar het naastbij gelegen Militair Garnisoen, onder zeker geleide te doen overbrengen, en mede alhier berigt daarvan intezenden.

De Gouverneur voornoemd,
 B. H. BENTINCK.

ghē in Goetverstaen
 vder Wilkensse gheke
 den. se sullen die pr
 jelle die daer sren
 pucstij en elersti

Vorenstaande signalementen geven niet alleen een indruk van het uiterlijk van de gezochte mannen , maar we zien ook dat er details vermeld zijn bij “merkbare teekenen”.

Van Gerrit Jan Olde Reuver of Briel kan ik het volgende nog vermelden. Hij is de zoon van Johannes Olden Reuver en Aleijda Kroep ob het oude Benneker en geboren op 12 april 1800. De doopgetuigen waren: Gerrit Olde Morshuisz en Johannes Krupp uit de Lutte. (Bron: Doopboek Rossum-De Lutte).

Zijn moeder wordt ook bij de doop van de andere kinderen steeds Aleijda Kroep genoemd. Maar de vader “verschijnt” ook als Joannes Olde Reuver op ’t oude Benneker en als Johannes Olde Benneker en ook nog als Joannis ex veteri Reuver in Olde Benneker.

Uit het huwelijk van de ouders van de bewuste Gerrit Jan zijn ook de volgende kinderen gedoopt: Gertrudis op 4-12-1788, Joannis op 50-5-1791, Joannna op 22-5-1792 en Joannis op 13-9-1795, Joanna op 22-05-1792 en tenslotte nogmaals een Joannis op 13-09-1795 .

Over het huwelijk van de ouders van Gerrit Jan kan ik geen helder antwoord geven want op 6 -4-1788 huwt ene Jan Werger met Alida Kroep en op 19-6-1786 huwt ene Jan Reuver met Ale Bölter.

Saillant detail in de vermelding van het opsporingsbevel is nog dat Alida daar Kuup genoemd wordt. Mogelijk heeft een “Hollander” gemakshalve de –oe- omgezet in een –uu-. We weten allemaal wat er analoog gebeurt met een vroedvrouw: fruitvrouw.

Van Jan de Witte weet ik niets , maar er is vast een lid uit Haaksbergen die er in een volgende uitgave van ons blad meer over kan schrijven.

Jan oude Munnink

ghe in doofdriflagh
 inder Aldeonse ghelede
 den. so willen die pr
 jedde die daer fieren
 gheschied en elareti

Boedelverkoop.

Jan oude Munnink

Op zes oktober 1877 vindt er een besluit plaats voor een boedelverkoop plaats op Erve Hoge Bavel in De Lutte door notaris de Poorter te Oldenzaal. Op donderdag 25 oktober 's voormiddags om tien uur vindt de verkoop plaats onder toezicht van de gevolmachtigde de notarisklerk, de heer Derk Kromhout van der Meer uit Enschede. De verkoop vindt plaats op verzoek van mevrouw Gezina Maria Feijen, weduwe van Paulus Philippus Jacobs. Verder geeft de tekst aan onder welke condities de verkoop plaats vindt.

Uiteraard zijn er in de loop van de tijd vele boedelverkopen geweest. Deze verkoop vind ik echter interessant omdat ze de kopers vermeldt en dat is voer voor genealogen.

Juist om deze reden geeft ik slechts die zaken waarbij de koper met naam genoemd is. Hoewel, een enkel keer wijk ik daar met opzet van af. Soms is dat om een indruk te geven van de aanwezige luxe op Hoge Bavel en een andere keer om een idee van een prijs van een voorwerp weer te geven.

Verkocht werd onder meer:

- twee emmers voor negentig cent aan Jan Hendrik Olde Loohuis te Lutte
- een kuip voor vijftig cent aan Lambertus Evers de Lutte
- een ton voor vijftig cent aan Jacob ter Meulen te Lutte
- een waschkuip voor twee gulden tien cent aan Gerrit Jan Kempers te Lutte
- een ton voor dertig cent aan Johannes Sprik te Lutte
- een kuip aan Johannes Olde Nortkamp te Lutte voor vijf en dertig cent
- een dito voor zeventig cent aan Johannes Heideman te Lutte
- een dito aan Hyronimus Schoppink te Lutte
- een karn aan Albertus Evers te Lutte voor twee gulden
- een dito aan Gradus hesselink te Rossum voor twee gulden vijftig cent
- een ijzeren pot aan Olde Lohuis voornoemd voor negentig cent

ghē in doerheftingh
 vder twente ghele
 den te sellen die pr
 jelle die daer stree
 preeft en elerefti

- een dito aan Lucas Grunder te Lutte voor een gulden twintig cent
- gereedschap aan Bernard Scheper te Lutte voor twintig cent
- dito aan Antonius Lippert te Lutte voor een gulden
- een pot aan Antonius Jansen te Lutte voor vijftien cent
- een tufbak voor een gulden aan Ooster Spier te Oldenzaal
- een klok voor twee gulden tien cent
- rommel voor een gulden aan Jan Luijwerd te Oldenzaal
- een kist voor twee gulden dertig cent aan Lambertus Gilbers te Lutte
- een grasjizer voor een gulden aan Hendrikus Vlutters te Oldenzaal
- een ledikant aan Lambertus Olde Boerrichter te Lutte
- een dito aan veldwachter Mes te Oldenzaal voor een gulden twintig cent.
- een kruiwagen aan Gradus Kuipers te Oldenzaal voor een gulden tachtig cent
- een lessenaar aan Johannes Molthof te Lutte voor twee gulden
- een tafel aan Jan Hendrik Veldhuis te Volthe voor zeventig cent
- een kist aan Hermannus Olde Lammerink te Lutte voor drie gulden zeventig cent
- een kastje aan Lambertusd Olde Theussink te Lutte voor twee gulden tien cent
- een koe aan Bernardus Deetert te Lutte voor twee en negentig gulden
- een varken voor zeven en zestig gulden
- een kookmachine voor vijftientwintig gulden
- een dito aan Johannes Sprik voornoemd voor vier gulden
- een mangel met toebehoren voor tien gulden
- een ledikant aan Johannes Olde Nortkamp voornoemd voor een gulden zestig cent
- een pan met ijzer aan Jan Hendrik Munninkhof te Lutte voor een gulden veertig cent
- raapzaad aan Jan Keijzer te Lutte voor een gulden
- een doofpot voor een gulden zeventig cent aan Johannes Olde Wolsink

ghe in boesheit
 inder Aldeste ghele
 den, so willen die pr
 jelle die daer sijn
 gheschied en elrefti

- een ketel aan Bernard Scheper voornoemd voor drie gulden en vijf en twintig cent
- een dito aan H Olde Lammerink voornoemd voor een gulden twintig cent
- een dito aan Albertus Bentert te Lutte voor twee gulden twintig cent
- een pistool aan Johannes Riesthuis te Lutte voor twee gulden tien cent
- een spiegel aan Francisus Casper Jacobs te Deurningen voor twee gulden tien cent
- een spinnewiel aan Joacobts voornoemd voor twee gulden vijf en twintig cent
- een bed aan Bulters voornoemd voor vijf gulden vijftig cent
- twee kussens aan Bulters voornoemd voor een gulden tachtig cent
- een bed aan Gerrit Willem Franken te Oldenzaal voor twaalf gulden
- twee stoelen aan Gerrit Jan Kempers te Lutte voor eengulden vijftig cent
- twee dito's aan Hendrikus Bos te Oldenzaal voor twee gulden
- twee dito's aan Albertus Vrielink te Lutte voor twee gulden vijftig cent
- twee dito's aan Lambertus Oude Hartman te Lutte voor twee gulden zestig cent
- een nachttafel voor zeventig cent
- een tafel aan Luijwerd voornoemd voor twee gulden
- een klok aan Gerrit Jan Schopman voor vier gulden vijf en twintig cent
- een dito voor veertien gulden
- een kagchel voor twaalf gulden zeventig cent
- een dito aan Albertus Bentert voornoemd voor vijftien gulden
- een piano aan Johannes Morsink te Lutte voor negen gulden vijf en twintig cent
- een kleerkast aan Gerrit Jan Kock voor twaalf gulden vijf en twintig cent
- een kabinet aan F.C. Jacobs voornoemd voor acht en twintig gulden
- een dito voor vijftig gulden

ghē in Goethe's fag
 vder Tlone's gheke
 dan te follen die pr
 jelle die daer ftrei
 pzeestā en elerefi

- een chiffonnière aan Johannes Mulders te Oldenzaal voor twintig gulden
- een ledikant aan Mes voornoemd voor vijftig cent
- kippen voor drie gulden dertig cent

De totale opbrengst van de boedel was 639,75 gulden
 Als getuigen bij de verkoop traden op J. Damink, kleermaker
 en J. Riesthuis, arbeider.

De registratie vond plaats te Enschede op 7 november 1877.
 Notariële kosten bedroegen negentien gulden en vier en
 halve cent.

Als we ons realiseren dat het dagloon voor een arbeider bij de
 spoorlijn Almelo-Salzbergen in deze tijd f. 0,60 per dag
 bedroeg dan kunnen we nagaan dat er op Hoge Bavel een
 behoorlijke mate van welstand geweest is. Dat is trouwens
 tevens af te leiden uit voor die tijd luxe artikelen als een
 chiffonnière, een katafel, een piano en meerdere klokken.
 Daarnaast moet ik opmerken dat dit niet alle voorwerpen op
 Hoge Bavel waren; bij testament werden reeds een aantal
 goederen vermaakt.

De kopers zullen ook veelal niet onbemiddeld geweest zijn en
 ze moeten voldoende contant geld gehad hebben. Ook zij
 zullen niet tot de armsten behoord hebben.

Trouwens: in totaal werden er 7 ledikanten en wiegen
 verkocht. Dat duidt er op dat er waarschijnlijk op dat het huis
 vele bewoners kende.

ghe in doofdriftig
 inder. Althans ghele
 den. so willen die pr
 jelle: die daer fieren
 gheeffen en elareti

Datum voor inleveren kopij

Het volgende nummer van TG verschijnt eind september.

De deadline voor het aanleveren van kopij is 15 juni.

TG nummer 4 van dit jaar verschijnt eind december. De
 deadline voor het aanleveren van kopij is 1 september 2008

Kopij, foto's etc. kunnen gemaïld worden naar de redactie

twentegenealogy@gmail.com

Telefoongidsen: een informatiebron?

door Jan oude Munnink

Nog niet zo lang gelden werd ik opmerkzaam gemaakt op de aanwezigheid van een tweetal telefoongidsen uit 1915 en 1950 welke op internet te raadplegen zouden zijn.

Uit de ‘overlevering’ wist ik dat Stork op eigen kosten al heel lang geleden een waterleiding, elektriciteitsleiding en een telefoonleiding naar o.a. mijn woonplek had aangelegd. Bovendien waren die ondergronds aangelegd en dat was wel heel modern voor de toenmalige tijd.

Bij controle van het telefoonboek uit 1915 bleek dat onder telefoonnummer 2 de familie Stork t.b.v. villa De Koperboer inderdaad een aansluiting had: de overlevering had het dus bij het rechte eind.

We weten allemaal dat de echte opkomst voor de telefoon eerst in en na de jaren zestig van de vorige eeuw plaats vond. Vele genealogen vinden er (daarom) geen voorouders terug. Maar wellicht vindt u er wel het adres van het bedrijf waar iemand uit uw kwartierstaat heeft gewerkt of andere interessante gegevens, zoals straatnamen welke veranderd zijn.

De telefoongidsen van 1915 en van 1950 kunt u vinden bij <http://www.de-wit.net>. Deze pagina biedt trouwens nog meer!

ghē in Goethe'slagh
 vder-Elkense ghelke
 den te sullen die pr
 jelle: die daer stree
 preefien en elerefi

Gezocht en gevonden

De Leeuwarder Courant heeft de oude jaargangen van de krant sinds eind oktober 2007 gedigitaliseerd op internet staan. Wie Friese voorouders heeft kan beschikken over een schat aan gegevens om deze personen in de tijd te plaatsen en om de desbetreffende persoon of personen te voorzien van gegevens. Alle kranten vanaf 1752 zijn op te vragen. 256 jaar geschiedenis is gratis op te vragen. Via een eenvoudig zoekmenu kan met het intypen van een achternaam een schat aan informatie worden verkregen. De url is www.leeuwardercourant.nl.

De website www.20eeuwnederland.nl (Verre Verwanten) kan veel achtergrondinformatie leveren voor familiegeschiedenis. Ziekte en gezondheid, feesten en gewoonten, vreemdelingen, huizen en wonen, bouwkunst, scholen en onderwijs, misdaad, strafkleding en mode, het zijn allemaal onderwerpen die aanbod komen.

De site www.aidaonline.niedersachsen.de is een interessante en informatieve zoekplaats voor Nederlanders met Duitse voorouders of voor Nederlanders die naar Nedersachsen getrokken zijn. Via een zoekbalk kunnen verwanten worden gevonden met aanvullende informatie.

De burgerlijke stand van Den Haag is deels in origineel in te zien op: <http://www.denhaag.nl/smartsite.html?id=45804> (klikken op virtuele studiezaal). Zowel digitaal als met gratis te downloaden foto's van de originele akten zijn voorouders op de website te traceren.

ghe in doofdriftig
 nederlandsche ghesle
 den. so willen die ge
 jelle die daerfiter
 gheslechte en elreke

Nederlandse Genealogische Vereniging, Opgericht 1946.
 Correspondentieadres: NGV, Postbus 26, 1380 AA Weesp. Bibliotheek en andere diensten: Papelaan 6, 1382 RM Weesp. Geopend (alleen voor leden) donderdag en zaterdag van 10.00-16.00 uur.

Afdeling Twente. Opgericht 1984. De afdeling omvat de volgende gemeenten: Almelo, Avereest, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hardenberg, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Ommen, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden.

Afdelingswebsite: <http://twente.ngv.nl>

Bestuur van de afdeling:

- Voorzitter : vacature
- Interim-voorzitter, coördinator jubileumboek
 J..G.H. oude Munnink (Jan), Koppelboerweg 2, 7587 NV De Lutte, 0541-511774
 e-mail: koppelboer@hetnet.nl
- Secretaris, ledenadministratie, 2e penningmeester, contact gastsprekers.
 Ch. Sieverink (Chris), Diepenbrockstraat 3, 7512 DE Enschede, 053-4304320
 e-mail: secretaris@twente.ngv.nl (functioneel) chsieverink@wanadoo.nl (privé)
- Penningmeester, 2e secretaris, cursussen.
 B.G.J. Schothuis (Ben), Het Loo 39, 7608 DM Almelo, 0546-862675
 e-mail: penningmeester@twente.ngv.nl (functioneel) bgjschothuis@home.nl (pr)
- Lid, coördinator Genealogisch Informatiecentrum Twente (GIT)
 A.F.M. Hilgerink (Anton), Reygershóftehoek 68, 7546 KC Enschede,
 053-4765253 e-mail: hilgerink3@home.nl
- Plaatsvervangend Afgevaardigde Algemene Ledenvergadering NGV
 A.H. Boswerger (Ton), Spanker 42, 1231 TD Loosdrecht, 035-5823923

Redactie Twente Genealogisch (TG)

Titia Tjeerdsma, Georges Schaafraad en Hans Berkhout

Redactieadres: Twente Genealogisch, Haydnstraat 58, 7582 EX Losser

e-mail: twentegenea@gmail.com

Genealogisch Informatiecentrum Twente (GIT):

Bibliotheek: Beursstraat 34, 7551 EE Hengelo, 074-2452587. Openingstijden: dinsdag 18.00-20.00 uur, vrijdag 13.30-17.00 uur

Bezorging en adreswijziging

Voor informatie over bezorging kunt u contact opnemen met de redactie van Twente Genealogisch. Adreswijzigingen, opgave nieuwe leden en opzeggingen uitsluitend naar de NGV, Postbus 26, 1380 AA Weesp.

Dit mededelingenblad wordt gratis toegezonden aan de leden van de NGV - afdeling Twente en aan de NGV-leden van andere afdelingen, die een bijkomend lidmaatschap zijn aangegaan.

Abonnementen op dit blad kunnen worden aangegaan door overmaking van 10 euro uitsluitend op girorekening 5582643 t.n.v. penningmeester NGV te Almelo. Het in dit contactblad gepubliceerde mag slechts worden overgenomen onder nadrukkelijke verwijzing naar deze bron.

ISSN 1380-0787.

Omslag: Helmoed Boom, Anneke Romenij en Frans Agterbosch

ghe in docteur fang
 inder t'wente gheke
 den te sullen die pr
 jelle die daer sven
 p'cessen en elerefti

Kwartaalblad van de Nederlandse Genealogische Vereniging
Afdeling Twente, 24^e jaargang 2008 nr. 3

Inhoud

Even bijpraten	blz. 82
Uitnodiging Afdelingsvergadering	blz. 83
Verslag ledenvergadering april 2008	blz. 84
Bestuursmutaties / Ledenbestand	blz. 88
Het vervolg van Boeren Janna	blz. 89
Aanvulling op Boeren Janna	blz. 90
Activiteitenplan najaar 2008	blz. 91
Meer dan alleen een datum	blz. 93
Familienamen	blz. 95
Spuitgasten	blz. 96
Wel gedoopt maar niet ingeschreven	blz. 101
Een bijzonder bidprentje	blz. 103
Aanvulling op "Wonen, werken ..."	blz. 108
Uit het landgericht van Enschede	blz. 109
Medische verzorging in 1819	blz. 111
Wie woont waar?	Blz. 119

Even bijpraten.

door Jan oude Munnink

Soms zit het mee en soms zit het tegen. Zo gaat het in het leven en zo is het ook met de laatste TG gegaan. Maar laten we eerst eens kijken naar wat er dan wel meezat. Er kwamen reacties op Boeren Janna: Hans Schulten uit Oldenzaal leverde het huwelijk van Janna. Op de bijdrage over de desertie kwamen reacties van Gerard van Lexmond en van D. Poortman. Op de hint over de oude telefoonboeken reageerde Antonia Veldhuis. Zo kwam er ook van Ties Wiegman een aanvulling op de bijdrage van Toni Ankone. Mevrouw Hottenhuis reageerde op het in Memoriam van haar man André. We zullen een aantal van deze reacties publiceren of op de website plaatsen. Het geeft wel aan dat TG in de huidige vorm gelezen wordt en dat leden en niet-leden reageren. Ons kwartaalblad is er voor de leden en het is van de leden.

Maar ronduit teleurstellend voor de redactie en voor mij was de wijze waarop de drukker vorm heeft gegeven aan de tweede uitgave. Het duurde erg lang voor het drukwerk klaar was en we werden op het laatste moment –dus- verrast met een dilemma. Namelijk wel of niet verspreiden: kiezen uit twee kwaden. Voor het eerste “ kwaad “ is gekozen, maar met pijn in het hart. Pijn voor de lezers, de adverteerders, de redactie en allen die een bijdrage hebben geleverd.

Met het benaderen van een nieuwe voorzitter verloopt het ook al niet zoals we graag zouden willen. Op dit moment beschikken we niet over een potentiële kandidaat. Arjen Ronhaar besloot om privéredenen zijn bestuurslidmaatschap op te geven. Dat respecteren we, maar dat betekende opnieuw een vermindering van het aantal bestuursleden. De zoektocht naar nieuwe bestuursleden verliep ook niet soepel, maar Johan Leushuis werd gelukkig bereid gevonden zich kandidaat te willen stellen voor een bestuursfunctie. Ook zijn we nog op zoek naar een lid die de rubriek “Nieuwe leden stellen zich voor” voor zijn rekening wil nemen. Mogelijk is er iemand onder de lezers die dat wel wil. Ik verzoek hem of haar om dan contact met mij op te nemen.

Nu de redactie zelf de correctie gaat verzorgen komt er een eind aan een lange periode waarin Freddy Walhof - achter de

schermen werkend - nauwgezet het Nederlands van de bijdragen van TG - controleerde. Jarenlang heeft hij TG op deze wijze ondersteund en daarvoor is een bedankje zeker op zijn plaats. Maar wie de historie van ons afdelingsblad en het reilen en zeilen er omheen langer kent weet dat hij veel meer voor de afdeling betekend heeft. Het bestuur heeft in overleg met het bestuur van de SWGT en Freddy zelf voor hem een passend cadeau gevonden.

De bijdragen voor het jubileumboek zijn op dit moment voor opmaak bij een professional. De eerste artikelen die hij vorm heeft gegeven zien er goed uit. Voor wat betreft dit onderdeel van het jubileumboek loopt alles volgens plan. Moeizamer gaat het met het verwerven van sponsors om de uitgave voor een ieder betaalbare prijs op de markt te kunnen brengen. Van de aangeschreven gemeenten heeft alleen Tubbergen positief gereageerd. Tja: soms zit het mee en soms zit het tegen!

Uitnodiging Afdelingsledenvergadering 2008/2

Ch. Sieverink, secretaris

Hierbij nodigen wij u uit voor de afdelingsledenvergadering in het najaar. Deze zal gehouden worden op zaterdag 8 november 2008 om 14:00 uur in Restaurant Luttkhuis aan de weg Hengelo Oldenzaal.

Voorstellen ter behandeling in deze vergadering kunnen tot uiterlijk 1 november 2008 ingediend worden bij de secretaris van de afdeling.

Aansluitend aan de afdelingsledenvergadering zal een contactmiddag worden gehouden.

Agenda Afdelingsledenvergadering

1. Opening en vaststelling agenda.
2. Ingekomen stukken en mededelingen.
3. Bestuurszaken.
4. Verslag van de Afdelingsledenvergadering van 12 april 2008.
5. Begroting 2009.

6. Agendapunten Algemene Vergadering NGV van 29 november 2008.
7. Voorstel aanpassing abonnementsgeld Twente Genealogisch
8. Rondvraag.
9. Sluiting vergadering.

Verslag van de Afdelingsledenvergadering van de NGV afdeling Twente gehouden op zaterdag 12 april 2008 in Restaurant Lutikhuis te Deurningen

Ch. Sieverink, secretaris

-
1. Opening vergadering
Om 14:10 uur opent de vice-voorzitter, de heer Oude Munnink, de afdelingsledenvergadering en heet de (33) aanwezigen hartelijk welkom. De agenda wordt niet gewijzigd.
 2. Ingekomen stukken en mededelingen
Er is bericht van verhindering van mw. Tjeerdsma, en de heren Boswerger, van Mook, Souverijn en Heck. Tevens is afwezig bestuurslid Ronhaar.
 3. Verslag van de Afdelingsledenvergadering d.d. 10 november 2007
Het verslag wordt ongewijzigd goedgekeurd.
 4. Verslag uit de Algemene Vergadering d.d. 24 november 2007
Door een samenloop van omstandigheden, vakantie/afwezigheid/trouwdag, is er geen vertegenwoordiging geweest vanuit de afdeling. Verwezen wordt naar het kort verslag in Gens Nostra. Belangrijkste punten zijn: cijfers 2007 en begroting 2008, door de ledenafname minder Gens Nostra's, en een nieuwe term ASD, afdelingsfonds speciale doeleinden. Of en wanneer er een contributieverhoging komt is nog onduidelijk. Welke plannen het HB verder heeft eveneens.
 5. Jaarverslag 2007
Het verslag wordt ongewijzigd goedgekeurd.

6. Financieel verslag 2007

De penningmeester presenteert m.b.v. diverse sheets de verschillende onderdelen van de uitgaven. Uiteindelijk zijn we € 300 beneden ons budget gebleven. Er kon door extra activiteiten als 2 cursussen, verkopen schenkingen en toenemend aantal losse abonnees weer een bedrag aan de reserves worden toegevoegd. Op de balans komt een nieuwe rekening voor, de Postbank rentemeer rekening, waarop meer rente kan worden gekregen dan op de Plus. De laatste termijn van de voorschotten moet nog binnenkomen. In 2007 zijn geen zaken aangeschaft, dat staat wel in 2008 te gebeuren.

Vraag: moet niet een deel van de reserve speciaal voor het jubileumboek 2009 worden gereserveerd, en kan een andere spaarvorm worden gebruikt en is dit iets voor de komende AV?
Antw.: daar wordt aan gedacht, doch er komt tevens een aparte begroting hier voor. Een andere spaarrekening moet in overleg met het HB worden gekozen omdat de rekeningen op naam van het HB NGV staan.

7. Verslag kascontrolecommissie

Henk ter Brugge leest het verslag van de commissie voor waaruit blijkt dat ze haar goedkeuring heeft gegeven aan de stukken en de vergadering voorstelt penningmeester en bestuur decharge voor het gevoerde beleid te verlenen. De vergadering gaat daarmee akkoord.

8. Begroting 2008

De begroting voor 2008 is verhoogd met € 100 naar € 5300 vanwege de andere zaal en drukkosten TG. Overigens zijn op het vernieuwde nummer van TG zowel positieve als negatieve reacties gekomen. Alle opmerkingen zullen worden meegenomen voor 2^e nummer. De drukkosten van TG zijn hoger geworden en dat zal effect hebben op de prijs van een los abonnement. Vanuit de vergadering wordt al € 15 geopperd. Het bestuur zal in de najaarsvergadering met een voorstel komen.

9. Bestuursverkiezing

Volgens rooster waren aftredend Anton Hilgerink en Ben Schothuis. Beiden stellen zich herkiesbaar en worden met applaus herbenaemd. De voorzitter heeft zich tussentijds

moeten terugtrekken, en het bestuur is bezig om op korte termijn een nieuwe voorzitter te kunnen voorstellen.

10. Verkiezing afgevaardigden Algemene Vergadering
Het bestuur stelt voor de heer J. oude Munnink als afgevaardigde a.i. en A.H. Boswerger als plaatsvervangend afgevaardigde te benoemen. De vergadering gaat akkoord met dit voorstel. Jan oude Munnink zal dit tijdelijk doen in afwachting van de nieuwe voorzitter. Als toelichting meldt hij dat hij regelmatig in het buitenland vertoeft en dat het daarom volgens hem beter is iemand te benoemen die meer aanwezig kan zijn. Hij zal wel tot het aantreden van de nieuwe voorzitter deze functie vervullen. Daarnaast is er wel uitbreiding van het bestuur nodig om de bestuurstaken redelijk te kunnen verdelen.

11. Benoeming kascontrolecommissie
Aftredend is de heer ter Brugge, de zittende leden zijn nu de heren Nieterink en Lukkien. Als reserve is dhr. Harink voorgedragen. Deze is niet aanwezig maar zijn benoeming wordt door de vergadering goedgekeurd.

12. Activiteitenplan 2007-2008
In de agenda voor begin 2009 staat geen Twentse Voorouderdag vermeld. Er zijn plannen om die samen met het 25-jarig jubileum in het najaar van 2009 te houden. Overleg hierover met de bibliotheek heeft vorig jaar al even plaatsgehad, maar moet nu worden bevestigd. De secretaris zal contact met de bibliotheek Hengelo opnemen.

13. Rondvraag

Vr: wat zoekt iemand nog in het gangetje waar het GIT is gevestigd? Veel materiaal is in de kelder en moet eerst opgehaald worden. Je wilt toch iets zien!

Antw: het GIT is vooral bedoeld voor starters, maar die gaan tegenwoordig eerst op internet zoeken en daarna wellicht nog naar een archief. Dit betekent dat het aantal bezoekers de laatste jaren is teruggelopen, dat geldt ook voor andere organisaties. Binnen het GIT richten we ons op de database en de bronbestanden. Wanneer iets gevonden is, wordt het opgehaald. Dat we niet meer materiaal in het GIT hebben ligt

niet alleen aan de beschikbare ruimte maar vooral aan het beleid van de bibliotheek. Vanuit de vergadering wordt gewaarschuwd voor het via internet overnemen van gegevens: daar zitten soms fouten in; anderzijds kan men wel op die wijze laten meedenken en corrigeren.

Om de medewerkers van het GIT een goede tijdsbesteding aan te kunnen bieden worden ideeën uitgewerkt: bijv. onderzoek laten doen, gegevens laten controleren, bidprentjes inbrengen en scannen. Er loopt een werkgroep GIT die bezig is om te kijken hoe het bezoek weer te stimuleren. Hier is de bibliotheek ook in vertegenwoordigd.

Vr: Frans Agterbosch gaat in juni medewerkers van de bibliotheek een introductie geven over genealogie. Wat verwacht het bestuur dat er gedaan zou kunnen worden.

Antw: gaat zoals eerder aangegeven om de medewerkers die vragen krijgen over genealogie dat ze er iets van af weten en door kunnen verwijzen. Het bestuur zal e.e.a. nog wel even bevestigen.

Vr: in de agenda werd bij enkele agendapunten verwezen naar stukken op de website; wat indien leden geen internet hebben?

Antw: normaal hadden agenda en verslag in de laatste TG moeten staan, maar dat is door een communicatiestoornis niet goed gegaan. We zullen aangeven dat altijd een exemplaar bij de secretaris kan worden opgevraagd. Of op termijn de digitalisering zover gaat dat stukken alleen nog via de website beschikbaar komen is nu nog te vroeg.

14. Sluiting vergadering

Tegen 15:05 uur sluit de vice-voorzitter de vergadering.

Bestuursmutaties

Chris Sieverink, secretaris

Anton Hilgerink heeft vanwege drukke werkzaamheden de taak van teamleider GIT moet afstoten. We zijn erin geslaagd een vervanger te vinden in de persoon van Johan Leushuis uit Borne. Tevens zal Johan Leushuis in principe ook in het bestuur plaatsnemen om zo de een directe relatie naar het bestuur te hebben. In de najaarsvergadering zullen we hier op terugkomen.

Arjen Ronhaar heeft eveneens vanwege drukke werkzaamheden zijn bestuursfunctie moeten neerleggen. Een nieuwe baan en de thuissituatie vragen te veel tijd om zijn functie goed te kunnen uitoefenen.

Ledenstand

Ledenstand van de NGV Twente per 1 juni:

Leden	418
Bijkomende leden	47
Abonnees	54

Aanleveren kopij

Het volgende nummer van TG verschijnt eind december. Artikelen, foto's etc. kunnen tot uiterlijk 31 oktober a.s. gemaild worden naar de redactie twentegenea@gmail.com
Foto's s.v.p. alleen als **jpg** bestand versturen !

Het vervolg van Boeren Janna: antwoord van de burgemeester.

door Jan oude Munnink.

De brief van de A. Le Cavelier, "Regter ter instructie bij de Regtbank te Deventer", is niet zonder reactie gebleven. Volgens de niet getekende minuut heeft de burgemeester geschreven:

Oldenzaal, den 11 Augustus 1817

Ingevolgen missive van den 7 Augustus l.l. heb ik de Eer Uw Weledelgestrengte ter informering dat Janna Groon huisvrouw van Gerrit Jan Schopman, meest bekend onder den naam van Boeren Janna

In deze Stad bekend en woonagtig is geweest. Dat zij zich zedert enen geruimen tijd heeft geabsenteerd. Dat haar levensgedrag alhier zeer slegt en schandelijk is geweest. Dat zij zich, bij elke gelegenheid aan Ontugh en Dronkenschap prijs gaf. Dat zij gewoonlijk met vagabonden het land afloopt, zich met bedelen en misschien wel met Stelen ,gemeer dat zij zich wel onder vermoedenlijk van het laatste, maar dat zij evenmin voor zo verre ik weet , voor geene regtbank nog c Crimineel , nog Correctioren is gevonnisd, en eindelijk dat niettegenstaande alles deswegens , gedane ... (Moeilijk leesbaar. Waarschijnlijk: respons)en onderzoekingen., de door haar opgegeven reiscompagnons alhier onbekend zijn.

Bij de archivaris van de gemeente Oldenzaal, de heer J. Oude Essink Nijhuis, heb ik navraag of er misschien nog meer correspondentie over dit voorval Boeren Janna zou zijn. Helaas (?) was die er niet. We moeten we het laten bij wat we nu hebben kunnen lezen. Waarschijnlijk handelt het zich dus om eenmalige correspondentie. Maar of daardoor ook te concluderen valt of Janna haar levenswijze heeft veranderd valt te betwijfelen. Daarvoor is het antwoord van de burgemeester te duidelijk.

Mogelijk is het u ook opgevallen dat de reactie van de burgemeester op een brief van 7 augustus naar huidige begrippen erg snel is.

Tekening: mevrouw G. Beltman-de Groot

Hans Schulten stuurt ons onderstaande aanvulling op het artikel **Boeren Janna** uit TG nr.1

Parenteel van Joannes Schopman

- I.1 **Joannes** (Jan) **Schopman**, geboren voor 1778. *Bij zijn huwelijk was hij "Gerrit Jan Schopman"*. Ondertrouwd op 08-09-1797 te Oldenzaal, gehuwd voor de kerk op 11-10-1797 te Rossum (RK), ("*Gerrit Jan Schopman en Janna Grone*"). *Als jaartal was 1798 vermeld*. Echtgenote is **Joanna** (Janna) **Groene** (Grone), geboren voor 1778 te Beuningen. *Bij haar huwelijk werd zij "Janna Grone" genoemd*. Dochter van **Groene**.

Uit dit huwelijk:

1. **Geertrui Schopman**, geboren te De Lutte, gedoopt (RK) op 28-11-1797 te Rossum, De Lutte (getuige(n): Johannes Polhuijsz ex Lonicke en Dina Schopman).
Gehuwd op 38-jarige leeftijd op 08-09-1836 te Deventer met **Johannes van Aarde**, 32 jaar oud, stoelenmaker, gedoopt op 05-02-1804 te Deventer.

Dat Geertrui trouwt te Deventer met een stoelenmaker zou er wel eens op kunnen duiden dat ze zwervende waren.

xxx

Activiteitenplan najaar 2008

11 oktober 2008	Lezing.
8 november 2008	Afdelingsledenvergadering. Contactmiddag
13 december 2008	Lezing.

Overige bijeenkomsten in de regio:

29 november	Algemene vergadering NGV, Utrecht
-------------	-----------------------------------

Gratis af te halen: Gens Nostra 1995-2008

Henk Zorn, Wagnerlaan 13, 7522 KH Enschede
053-4351088

**Twents Antiquariaat
Roombeek** Da Costastraat 1
7514 CS Enschede

Gespecialiseerd in
Twentse Streekgeschiedenis

www.roombeek.net

info@roombeek.net

053-4301308

Ook inkoop van oude en gebruikte boeken.

Grand Café - Biëtro

Een lokaal vol Leven!

Waar je zomaar binnen stapt,
van de late ochtend tot 's nachts,
wanneer; waarom en met wie,
altijd een café vol vertier
voor iedereen!

* gewoon en gezellig personeel
* acht beste bieren van het vat
* bruiloften en partijen

En een lunchdinerkaart!

Markt 1, Oldenzaal Tel.: 0541 - 530009
www.grandcafemarkant.nl

Meer dan alleen een datum

Georges Schafraad

Genealogie is voor mij meer dan een kille opsomming van geboorte-, trouw- en overlijdensdata. Juist het verhaal achter de persoon maakt dat het verleden gaat leven en dat je nieuwsgierig bent om te ontdekken hoe het dagelijkse leven je voorouders was. Hoewel mijn roots niet in Twente liggen, zult u het vast niet erg vinden dat ik u het volgende voorbeeld geef: De vader van mijn betovergrootvader was Joseph Schafraad (1783 -1851) en woonde in Leeuwarden. Zijn beroep was turfmeter.

In de notulen van de Gemeenteraadsvergadering d.d. 29-08-1826 valt het volgende te lezen:

Is gelezen eene aanklagt van de kommander der turfwerkers tegens de meeters Joseph Schafraad en Fokke de Haan mitsgaar de drager Johannes Z.. inzake medepligtigheid aan de frauduleuse aangifte en lossing van baggerturf, op den 21 juny waaraan de turfschipper Gerrit Nieuwenhuis, bij vonnis van de Regtbank alhier in data 28 dezer, schuldig is verklaard. Waarop zijnde gedelibereerd, is geresolveerd, gemelde klagt te houden in advies.

Uit de Notulen van de Gemeenteraadsvergadering Leeuwarden d.d. 05-09-1826.

Ter voldoening aan het besluit dezer vergadering van den 2 dezer .. hebben binnengestaan de turfmeters Joseph Schafraad en Fokke de Haan benevens de drager Johannes Leekorte in tegenwoordigheid van den Kommandeur der turfwerkers ten einde te worden gehoord, omtrent de door hen gedane verkeerde invulling van een biljet van gelosten turf bij den heer Weidsma op den 21 juny uit het schip van Nieuwenhuis zijnde daarop gebaagt 35 in plaats van 40 turven is naderhand in het eene biljet, hetwelk aan den Kommandeur werd overhandigd, de nummer 35 doorgetrokken en daarvoor 40 in de plaats gesteld. Bij welk verhoor en verder onderzoek gebleken zijnde dat die verkeerde invulling aan dwaling, doch geenzins aan een verkeerde opzet is toeteschrjven, is besloten de beklaagden zonder verdere vervolging deswegens

te laten gaan met waarschuwing om in het vervolg meer nauwkeurig te zijn en den pligt wel te betrachten.

Blijkbaar is Josephus Schafraad later ook ratelaar geweest want daarvan vond ik het volgende:

Uit de Notulen van de Gemeenteraadsvergadering Leeuwarden
d.d 11-06-1845.

Ter vergadering gelet zijnde op het personeel uitmakende de tegenwoordige Ratelwacht, en overgaande tot het samenstellen van het personeel der Nachtwachts, naar aanleiding van het Reglement op het Nachtwachtwezen, gearresteerd bij Raadsbesluit van den 20 Februari 1845 no. 1/69, is, na vooraf gehoord te hebben het hoofd der Policie dezes stad, besloten: 1e. van het hiertoe bestaande personeel des Nachtwachts, eervol uit hunne betrekking te ontslaan zoo als geschiedt bij deze, om als zoodanig op den 1 July 1845 af te treden:

Den wachtmeester Klaas Natres de Vries, en de Ratelaar Johannes Minzes en Joseph Schafraad zoo wegens gebreken als ouderdom.

De gewonen wakers Andries van den Bogaard, Christoffel Suurland, Gerrit Jans Weidema, Hans Jurjen Ernst, Wouter Sus, Gerrit Jansma, Johannes de Vries en Jan Ras welke betrekking bij het Nieuwe Reglement is komen te vervallen.

2e. Te benoemen, zoo als geschiedt bij deze voor eenen onbepaalde tijd, tot wederopzeggens toe

Tot Korporaals, de als zoodanig thans dienende Jan Hayes Willems en Hendrik van de Zee.

Tot Nachtwachts, de tegenwoordige Ratelaars Herman Harts.

Prachtig om te lezen, zeker ook als je de reden van ontslag ziet en als het om een uitgestorven beroep gaat. Het moet wel gek zijn als onder de lezers van TG ook niet zoiets als bovenstaand in hun archief te vinden is. Mocht u ons daarvan deelgenoot willen maken, dan is uw bijdrage van harte welkom.

Familienamen

Familienamen zijn er niet altijd geweest. In vroegere tijden volstond een voornaam (ook roepnaam genoemd) om een persoon te identificeren. Toen de bevolking toenam, en met name in de steden, was een voornaam alleen niet meer voldoende. Om deze reden hebben zich eerst bijnamen en later familienamen ontwikkeld.

De bijnaam

Eerst ontstond de bijnaam die een toevoeging was aan de eigenlijke voornaam. De bijnaam was eerst een beschrijvend woord bv. Jacob Molenaar (beroepsaanduiding). De bijnaam was aan die persoon verbonden, in de familie had daardoor ieder zijn eigen bijnaam. Echter, omdat de bijnamen desondanks toch vaak hetzelfde waren, voldeed de bijnaam niet meer om onderscheid tussen personen te maken en ontwikkelde zich de familienaam.

De familienaam

Het gebruik van een vaste familienaam kwam tot ontwikkeling in het begin van de 15e eeuw. De bijnamen voldeden niet meer om eenduidige identificatie van een persoon te verkrijgen. Ambtelijke stukken waren al na één of twee generaties niet meer betrouwbaar omdat het gebruik van een bijnaam eigenlijk vereiste dat je de persoon, en zijn achtergrond in kwestie, ook kende. Het voorkomen van dezelfde bijnaam over twee generaties luidde het gebruik van een vaste familienaam in. De familienaam was niet langer meer alleen een beschrijving die van toepassing was op die betreffende "eerste gebruiker" omdat de naam ook door de nazaten overgenomen werd van de ouders (zoon Piet Molenaar was geen molenaar maar bijvoorbeeld smid).

Zo ontwikkelde zich het tweeledige naam-systeem. De ene (voornaam) duidt op het individu en de ander (familienaam) duidt op het behoren tot een bepaalde familie.

Omdat de familienaam zich uit de bijnaam ontwikkelde, hebben familienamen altijd een beschrijvend woord als oorsprong. In de loop van de eeuwen zijn er wel vaak veranderingen gekomen in de schrijfwijze (bv. het weglaten van een h of het veranderen van een d in een t) maar de oorsprong was echter steeds een persoon die op een of andere wijze gekarakteriseerd werd.

De beschrijving van personen in bijnamen die zich tot familienamen ontwikkelden, berusten op verschillende beschrijvingen. De meeste Duitse en Nederlandse familienamen stammen af van:

- Beroepsuitoefening (beroepsnamen)
- Plaats van herkomst (toponiemen)
- Woonplaats (woonplaatsnaam)
- Land van herkomst (geografische herkomst)
- Voornaam vader (patroniem)
- Voornaam moeder (metroniem)
- Eigenschappen (bijnaam)

Spuutgasten

door Jan oude Munnink

Brand maakt sinds mensenheugenis een grote indruk op mensen en laat dikwijls diepe sporen na. Bij ons onderzoek lopen velen tegen situaties aan waaruit blijkt dat een gebouw of boerderij in vlammen is opgegaan. Het is nog niet zolang geleden dat hooibroei op de zolder van de boerderij of blikseminslag leidden tot een totale vernieling van have en goed. Enkel van ons weten dat hun ouders of grootouders bij onweer al hun kostbaarheden inpakten om op het ergste voorbereid te zijn. Tegen de rode haan was zeker op het platteland eigenlijk niets opgewassen. De waterput of een langsstromende beek moest voor redding zorgen als de vlammen hadden toegeslagen en de kans was klein dat je met die middelen daadwerkelijk een vuur kon beëindigen. Meestal was het beter om te redden wat er te redden viel en toe te kijken wat er na de brand overbleef en hoe je daarna weer een nieuwe woon- en werkplek kon opbouwen. Brandweer bestond alleen de steden *(volgens de website van de brandweer*

Enschede is er vanaf 1885 georganiseerde brandweer) en die stond ook met de Van der Heidenspuit vaak machteloos tegenover een grote brand. In de stad waren de daken veelal voorzien met pannen met dokken, de gebouwen stonden dicht op elkaar en de grote hoeveelheid hout die men in de bouwconstructies verwerkte was groot.

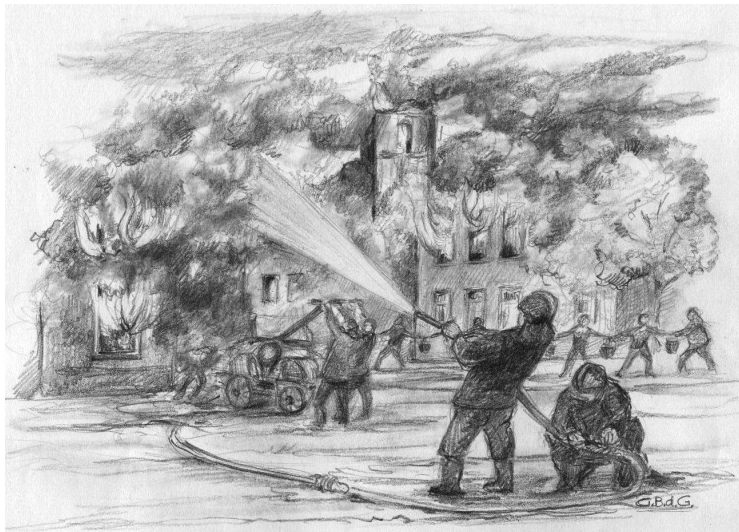
Enschede werd zoals velen van ons weten in 1862 getroffen door een stadsbrand. Hoewel de stad beschikte over brandweertieners viel er nauwelijks wat te redden. Je vraagt je ook af hoe snel in die tijd de spuitgasten ter plekken konden zijn om met hun voor onze begrippen simpele middelen een forse brand te kunnen bestrijden. Door de sterke oostenwind op die dag hadden de vlammen bovendien bijna vrij spel. Bovendien waren er nog veel resten aanwezig van de versiering met dennentakken ter gelegenheid van het bezoek van de koning Willem III op 1 mei. Bovendien was het al langere tijd droog geweest. Helaas zijn bij die brand vele archiefstukken verloren gegaan omdat de inderhaast o.a. naar de Grote Kerk gebrachte paperassen, waarschijnlijk in de hoop dat een stevig gebouw van Bentheimer zandsteen geen vlam zou vatten, ook daar geen echt veilige plek vonden. Bij de analyse van de brand (Er is dus niets nieuws onder de zon als dat nu ook nog gebeurt.) bleek ondermeer dat de stadgrachten vervuild waren en onvoldoende water bevatten. Brandputten waren er ook niet, laat staan dat er waterleiding was (*volgens dezelfde website is waterleiding in Enschede rond 1890 aangelegd*). Ook toen werd er een Commissie ingesteld die o.a. antwoord moest geven op de vraag hoe groot bij benadering de graad van de hitte is geweest op basis van gevonden voorwerpen uit de brand. Als voorbeelden worden onder meer gegeven: “ een klomp tesaamgelopen afgesmolten spijkers uit een ijzerwinkel”, en “klokmetaal, vermengd met puin, afkomstig uit een der klokken uit den toren der Groote kerk.....”

Terug naar het begin van het drama op 7 mei 1862. Het eerste huis dat om 1 uur 's middags in brand stond was dat van Lodewijk van Voorst. Huis is een groot woord: het was een achterkamertje waar hij, na zijn huwelijk dat acht dagen ervoor gesloten was, samen met zijn vrouw woonde. Lodewijk behoorde tot een familie die gewoonlijk genoemd werd: “Piepenhuuske”. Het bewuste huis stond aan de Kalandersstraat. Van Voorst had daar het achterhuis van

Gerhard Wilmink kunnen huren. Lodewijk wordt als aanstichter van de brand beschouwd, gevangen gezet en overgebracht naar Almelo.

Om een indruk te krijgen van de snelheid waarmee het vuur zich verplaatste: om 3 uur brandde ook de Grote Kerk en was de stad één vuurzee.

In "De Brand van Enschede - van 7 Mei 1862 - na 50 jaren herdacht" door J.J. van Deirse e.a. staan interessante gegevens voor genealogen. Dat is dan ook de echte reden die mij bewoog om deze bijdrage te schrijven. Ik vond in dit boekje namelijk een hoofdstuk gewijd aan "De Brandpuit No. 2 bij den brand op 7 Mei 1862" . Daar staat namelijk een lijst in van de bedienaren van die brandspuit en dat is voer voor genealogen met verwanten in Enschede. Hoewel het genoemde boekje in Enschede verspreid is betwijfel ik of het nu nog erg bekend is en daarom heb de bewuste tekst onverkort overgenomen.

Tekening: mevrouw G. Beltman-de Groot

"Personeel Hoofdspuit No.2

Brandmeester: W.J. Blijdenstein. Aflezer: M.Elderink x

Brandmeesterplaatsvervanger: A. Harperink x

Aflezer –plaatsvervanger: H. Fikkert
 Pijpleiders: A. Nijhuis, J. Kist, L.F. Morsman, H. Flucht
 Slangleiders: Gerard Meijer, G.L. Hofstede x, G.Tonies, I.F. Tonies
 Slangdragers: J. Schouwink, G. Efting, H. ten Cate, Gradus Efting x
 Zakdragers: A. Rijkhof x, H. Hummelink
 Lantaarndragers: H.E. Sachse v. Essen, J. Onink, Joh. Elderink x, H.Ter Kuile Gzn.
 Pomppers: B. Peteri x, M. Brusse, I. Winkels, H. Agterhorst, B.J. Averink , W. Stenvers, H.I. Rabbers, G. Lansink, J. Geerdink, G. Agterbos, O. Keijzer x, J. de Munninck, H. ter Braak x, I. ten Have x, J. Schouwink, G. Breukers, J.Timmers, N.I. Menco x, H. Beumer x, H. Lammerink x, J. Hofstede, H. Hulshof, G. ter Horst, J.F. Sache x, E.ter Horst,H. ten Thij, A. ten Thij, A. Heutink x, A. Kuipers, H. Plumers, E. Naafs, G. Voogsgeerd, M. Noorman, H. Greve ,J. Bos x, J. ten Brink, H. ten Berge, H. Roskamp, A.J. Elderink x, J. Veen, G. Kokkeler

Aanjager Spuit no.2.

Brandmeester adsitent: Hendrik Elderink Dzn

Ads.Brandmeester plaatsvervanger: G.J. van Heek

Aflezer: J.W. ter Kuile

Aflezer-plaatsvervanger: B.W. Blijdenstein J.B. zn.

Slangleiders: H. Bartels, J. Kamphuis, G. Platvoet, H. Lutje Hulzik, H. Beunink, J.A. Gröbe

Lantaarndragers: P.R. Reumer, J. Harperink, H. Kaijser, B. ten Cate Bzn.

Pomppers: E.Dalenoord, J. Broen Ezn., J. van Eest, F. Nietsch, J. Voortman, G.J. Walhof, M Kloppenburg, H.Smits, A. ter Mors, G. Gunnink, F. Gollenbeek, H. Tigcheler, L.A. Kramer, B.Huskes, J.Zwijnenpoel, G.Reekers, J.Tigcheler, J. Gerritsen, H.Honigvoort, G.Stenvers, H.G.Blijdenstein J.B.zn., G. Nordholt, W. Vierdag,F. Boekholt,I. Rozendaal, J. Polman, N. Serphos, J.Hartman, H.Hemken H.zn.,M. Hofstede, J.H. Schildkamp, C.Wijtkamp, G.J.Keler, H.Haverkate, J.D. Sachse, A.Elhorst, F.Tibbe, B. Serphos, J. Michorius

Zij, achter wier naam een kruisje staat, waren bij de aflezing afwezig, waarvan echter eenigen later toch nog hulp verleenden.”

J.J. van Deinse (*de integrale tekst wordt ook vermeld in Stad en land van Twente*) heeft in 1907 de ooggetuigen verzocht hun relaas over de brand op te schrijven. A.J. Elderink, wevers-of touwbaas bij J.Stroink & Zonen reageert daarop met een ooggetuigenverslag. Een aantal hierin voorkomende namen met eventueel hun beroep zijn de volgende:

H.Jonkers, machinist. A.Tönies, metselaarsbaas.G.Prins, baas. Bert Stroink, chef. Van Essen, bakker. Venekamp, boomer.

Van Jonkers wordt nog vermeld dat hij bij een van de brandspuiten behoorde.

Voor zover mij bekend had Enschede 3 brandspuiten, waarvan de derde vlak voor de brand was aangeschaft. Enschede en brand in mei, dat moet wat met elkaar hebben: stadsbrand, vuurwerkkramp en dit jaar de grote brand aan de Marssteden. Natuurlijk: dit een vorm van associatief denken! Maar nog even terug naar het bewuste boekje en hoe men de toenmalige stad ten tijde van de ramp beschreef:

“En zoo was Enschede, het rijke, bedrijvige stadje, in zijne fabrieken en rijke magazijnen de stempel van de tegenwoordige eeuw,in vele nog aan zijne gebouwen, in de rigting zijner straten, en in de stand zijner woningen het karakter van een vroegeren tijd dragende.....Zoo lag het daar, met zijn fraaie gebouwen en arme hutten met leemen wanden, met zijne talrijke met stroo gedokte daken, op den 7 Mei 1862, rustig te blakeren in den heeten zomerzon; er was geen gewoel op de straten, want na de voormiddagtaak waren de arbeiders gaan schaften, terwijl ook de scholen verlaten waren”.

Bronnen:

J.J. van Deinse e.a. “De Brand van Enschede van 7 Mei 1862 na 50 jaren herdacht”.(Van der Loeff, Enschede 1912)

Joh.Buursink “ Stadverbranden”. (Van der Loeff, Enschede 1962)

L.A. Stroink “Stad en land van Twente”(Smit Hengelo 1962)

Website Brandweer Enschede

Wel gedoopt maar niet ingeschreven

Door: G.J.Welberg

Hoewel de Fransen het nodige op administratief gebied in goede zin voor Nederland hebben doorgevoerd schijnt het in de aanvang van hun aanwezigheid met name in Oldenzaal een beetje een rotzooitje te zijn geweest. Een akte van notariteit voor het vrederecht van Oldenzaal van 19 juni 1822 getuigt daarvan. Johanna Bouwhuis, dienstmeid en wonend te Berghuizen, laat dan weten te willen huwen maar dat ze haar geboorteakte niet kan 'produceren'. Weliswaar waren de doopregisters van de pastoors van Oldenzaal, waar zij gedoopt was, aanwezig in de gemeentelijke secretarie, maar daarin kwam haar naam niet voor. Haar vader, Hendrik Bouwhuis, ook aanwezig wist zeker dat zij in het begin van het jaar 1795 in Oldenzaal was geboren en ten huize van Gerrit Jan Davina gedoopt was.

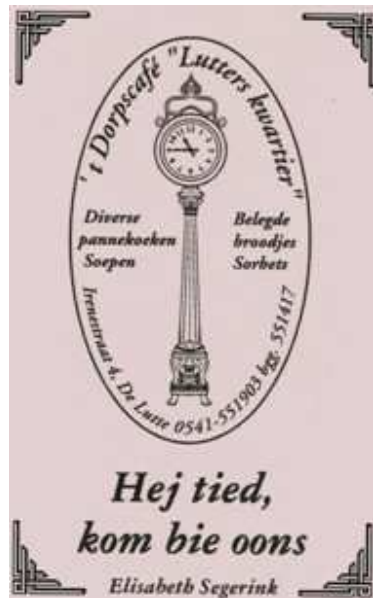
Deze verklaring van pa was volgens de toen geldende wetgeving beslist niet voldoende en daarom waren nog eens zeven getuigen meegekomen om hun herinneringen t.a.v. het dopen van Johanna voor de vrederechter op te rakelen. Natuurlijk waren Johanna en haar vader een bekende voor hen evenals haar overleden moeder Geertruida Walhof. Bovendien wisten zij zeker dat Johanna even over de zevenentwintig jaar oud was. Zij was namelijk 'geboren in den tijd toen deze stad vol Fransche troepen en de R.C. Kerk vol paarden was in het begin van 1795'. Ook Gerrit Jan Davina 52 jaar oud was aanwezig en blijkt bloedverwant van Johanna te zijn en dat zij in zijn huis was gedoopt door de tijdelijke pastoor omdat deze doop niet aan de pastorie verricht kon worden 'uit hoofde van de vreemde troepen'.

Verder werd door de overigen verklaard 'deze omstandigheden zeer wel te weten en menigmaal hebben hooren verhalen zoodat de heer Pastoor, ofschoon de namen wel in een boekje aangeteekend hebbende, ten huize van de tweeden getuige (Davina) door de onrustige tijden zal vergeten hebben deze aantekening in het doopregister over te boeken'.

Waarvan akte. *)

Zo zoeken we ons soms een ongeluk naar een gegeven dat nimmer te vinden is, tenzij het boekje van meneer pastoor nog ergens in familiebezit is en beschikbaar wordt gesteld (in kopievorm) voor belanghebbenden.

*) H.C.O., toegang nr. 99, archiefnr. 10.

HOFLAND
OPTIEK

Nummer één in oogzorg en mode.

**MET HOFLAND
WEER OP SCHERP**

DENKAMP - EIBERGEM - ENSCHEDE - LOSSE
OLDENZAAL - HAAKSBERGEN - BORNE

Contactlensspecialisten in o.a.
Optometristen o.a.n.

www.hoflandoptiek.nl

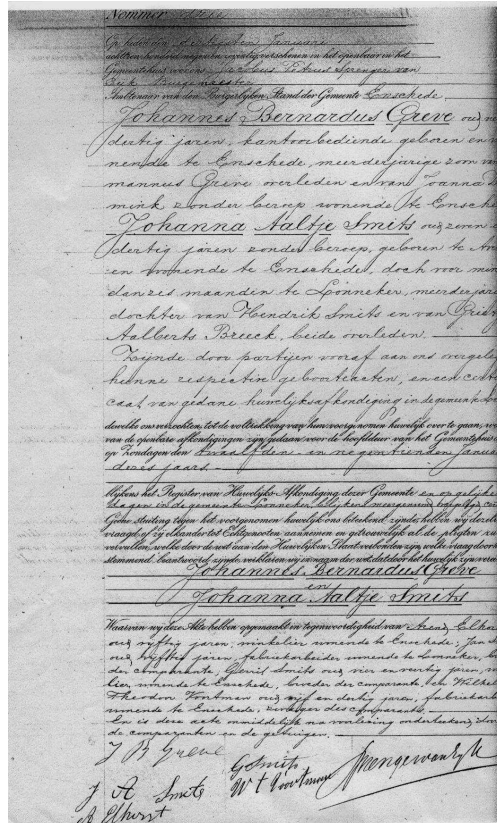
Een bijzonder bidprentje in het GIT

door Jan oude Munnink

Riet van Haaren vond een wel heel bijzonder bidprentje in het GIT: handgeschreven en met bijzondere details. Hieronder de volledige tekst:

geboren 17 November 1882
 sterfdag van moeders vader
 ter gedachtenis van zuster
 Lieve Lief Hendrikus Greve
 Overleden te Enschede den
 1 Februarij 1884, in den jeugdigen
 leeftijd van Slechts 14 maanden.
 Eene schoone Engeldach
 dat eigens haar beneem.
 een zuiveres parel lag.
 en toog door Wout floers
 Hij sprak aanbinnig kin.
 Voorde Harol zijgij te schoon.
 en zie een Werk gingt keit.
 van de Engelen voorlofs teoon
 En in zijn armen klebt.
 die heraf te lieve wicht,
 En vloog daarmee omhoog
 Klapwiekend de aarde uit gezicht
 Ginds jaagt en speelt het nee.
 Allet slyde Englen reijen.
 En zoekt met lieve loch.
 Hoe keunt zij tog roos schijen.
 Die immer tog maar schijn
 Al wat het leven bied.
 Het haalt niet bij de Vreugd
 die ik hier thans geniet
 overleden 1 Februarij, hrouwdag van
 1884 Maedel in vord

De tekst geeft blijk van een diep vertrouwen dat het in de hemel voor Gods troon beter is dan hier op aarde. De laatste regels is daar een duidelijk voorbeeld van. Leuk zijn de details: de geboortedag van Hendrikus Greve op 17 november komt overeen met sterfdag van moeders vader De overlijdensdag van Hendrikus op 1 februari komt overeen met trouwdag van moeder en vader. Dit alles bewoog Riet om toch nog wat verder te zoeken in het archief van de gemeente Enschede. Daar vond ze onder huwelijken gesloten in de gemeente Lonneker de huwelijksakte d.d. 30 januari 1879 van Johannes Bernardus Greve en Johanna Aaltje Smits.

De aangifte van de geboorte werd door Riet natuurlijk ook opgezocht en volgt hierna:

N° 394
 Op heden den zeventienden November des jaars achttien honderd twan en tachtig, is voor Ons ondergeteekende, Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der Gemeente LONNEKER, Provincie Overijssel, verschenen:
Gerit Jan Kamp
 oud veertig jaren, vrachtedier wonende te Lonneker die Ons heeft verklaard, dat zijn heer, vroer, Willem van a Schuurwink, zonder beroep op Dinsdag den zeventien November dezes jaars des avonds ten negen ure, ten zijnen huize en de buurtschap Stoud Lohansche is bevallen van een kind van het weeuwlijf geslacht, aan hetwelk hij verklaard heeft dat door heer de voornaam van Kaida is gegeven.
 Deze verklaring is geschied in tegenwoordigheid van Jan ten Horst, oud veertig jaren, van beroep fabriekeerder; den en Johannes Jansen, oud acht veertig jaren, van beroep fabriekeerder wonende beide in deze gemeente opzettelijk daartoe medegebragte getuigen: en is daarvan opgemaakt deze Acte, die na voorlezing door ons den aangeve en den aante getuigen is geteekend, verklarend de terwete geen schrijven te hebben geleed.

J. J. Kamp
van Horst E. Schreer

N° 395
 Op heden den achttenden November des jaars achttien honderd twan en tachtig, is voor Ons ondergeteekende, Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der Gemeente LONNEKER, Provincie Overijssel, verschenen:
Johannes Bernardus Groot
 oud zeventig jaren, kantoorbediende wonende te Lonneker die Ons heeft verklaard, dat zijn heer, mevr Johanna Salje Smith zonder beroep op hij dag den zeventienden November dezes jaars des midnachts ten een ure, ten zijnen huize en de buurtschap Stoud Lohansche is bevallen van een kind van het mannelijc geslacht, aan hetwelk hij verklaard heeft dat door heer de voornaam van Andrius Johannes is gegeven.
 Deze verklaring is geschied in tegenwoordigheid van Johann Kollkamp, oud veertig jaren, van beroep timmerman; en Dank Jan Nijland, oud acht veertig jaren, van beroep pluimschraaver wonende beide in deze gemeente opzettelijk daartoe medegebragte getuigen: en is daarvan opgemaakt deze Acte die na voorlezing door ons den aangeve en den aante getuigen is geteekend.

J. B. Groot
J. Kollkamp E. Schreer
van Nijland

Natuurlijk kon ze het niet laten om ook de aangifte van het overlijden op te duikelen:

wij, wijkmeesters van Eijk, Burgemeester
 Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der Gemeente Enschede,
 Bernardus Kijland oud achteen vijftig jaren
 waachblijder, en Meerm Nootwijk oud een en vijftig
 jaren, wijk, beide wonende te Enschede

dewelke ons hebben aangegeven dat Femmetje Kalkink
 oud twee en veertig jaren, mannelijk beroep, geboren
 te Lonneker, en wonende te Enschede, echtgenoot
 van Jan Hendrik Schelken, dochter van Jan
 Kalkink, landbouwer wonende te Lonneker, en van
 Maria Nijhof overleden

op den een en dertigsten Januari jongleden des namiddags
 te vijf ure, in het huis staande aan den weg naar de oude
 veldkroep, wijk G te Enschede overleden is

Van welke aangifte wij deze akte hebben opgemaakt, die na gedane voorlezing is
 getekend door ons, verklarende de Comparanten geen te kennen
 te hebben geleerd

Spreker van de

Nummer vier en twintig

Op heden den tweezen Februari
 achttien honderd vier en tachtig verschenen voor ons Jacobus Tebus
 sprenger van Eijk, Burgemeester
 Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der Gemeente Enschede
 Sybrandus Hoolthamp oud een en veertig jaren, kenne-
 ren, en Derk Jan Nijhuis oud vier en dertig jaren
 blauwverver, beide wonende te Enschede

dewelke ons hebben aangegeven dat Henriëtte Johanna Grievé
 oud een jaar, in mannelijk beroep, geboren te Lonneker, en
 wonende te Enschede, echtgenoot, van Jan Johanna
 Bernardus Grievé, kan tot kensel, en van Johanna Kalké
 Smit, mannelijk beroep, beide wonende te Enschede

op den eerste dezer maand des namiddags te
 negen ure, in het huis staande aan het Gronauwse
 veldpad wijk C te Enschede overleden is

Van welke aangifte wij deze akte hebben opgemaakt, die na gedane voorlezing is
 getekend door ons, de comparanten

J. Hoolthamp
 D. J. Nijhuis

Spreker van de

Terwijl bij de aangifte van de geboorte sprake is van wonen "*in de buurtschap Noord Eschmarke*" wordt bij het overlijden van Hendrikus Johannes aangegeven dat er gewoond wordt in het huis staande "*aan het Gronausche voetpad wijk E te Enschede*".

Sijbran Holtkamp en Derk Jan Nijhuis zijn bij beide aangiften getuige en ook dat is voor zover bij mij bekend geen regel!

Maar je wordt bij het krijgen van dergelijke gegevens altijd nieuwsgierig en dus even HCO aanklikken en opnieuw een verrassing. Volgens de huwelijksakte van Johannes Bernardus met Aaltje zou zijn moeder Johanna Damink heten. Maar al snel blijkt bij het zoektochtje dat op 28-7-1814 in Enschede gehuwd zijn:

Joannes Greve 29 jaar, timmersmansknecht, geboren te Enschede, met, Joanna Lohuis, 27 jaar, dienstmaagd.

Hij is de zoon van Hermannus Greve, meesterhoedemaker en van Elisabeth Maseland. Joanna is de dochter van Jan Lohuis en Janna Damink, daglonersche..

Uit het huwelijk van Johannes Bernardus en Johanna Aaltje is nog een kind geboren. Namelijk: Hermina Hendrika Greve. Zij trouwt 20 jaar oud op 29-8-1901 te Enschede met Bernardus Johannes Kamphuis 26 jaar oud, bakkersknecht en geboren te Wierden. Bij dit huwelijk is haar vader volgens de huwelijksakte dan fabriekarbeider en geen kantoorbediende meer.

Van dhr. Ties Wiegman uit Enschede ontvingen wij bijgaande aanvulling op het artikel **“Wonen, werken en recreatie rondom de Grote Markt in Oldenzaal”** uit TG nr. 2

In het genoemde artikel mis ik het bestaan van de Postiljonpleisterplaats Hotel de Ster aan de markt. In dit logement logeerde in 1823 reeds Jacob van Lennep tijdens een van zijn reizen door Overijssel. Zie kopie van een rekening.

Tekst rekening:
Rijtuighuur, 2
paarden
Oldenzaal –
Enschede f. 4,50

Hendrik Wiegman, geboren Zwolle 18 september 1812, was koopman en logementhouder. Zijn vrouw Maria Geertruida Hermans van Delden, geboren Oldenzaal 27 augustus 1808, waarmee hij op 14 juli 1849 te Oldenzaal trouwde, beheerden aan de Markt te Oldenzaal het Logement De Ster waar zij ook paarden en rijtuigen verhuurden.

Uit het landgericht van Enschede, folio 550 t/m 553

Aangeleverd door Hedwig Quinten

Bijgaand artikel is een testament van een echtpaar zonder kinderen en het geeft mooi aan hoe een huwelijk gearrangeerd werd om een erf in de familie te houden.

Het maakt duidelijk hoe belangrijk onderzoek in het rechterlijk archief kan zijn, vooral omdat de familienamen van broers en zusters genoemd worden

Nootgerigte Anno 1705 den 27 februarij Richter Joan Cost. Assess. Hermen Leverink, Jan Becker Linthuis. In eijgenaer persoonen eerschenen sijn Geerlig Busewinkel met Aelken Smalenbrook sijn echte huisvrouw die haren L. eheman de momboirschap opgesegt hebbende wederom tot haren momboir gecoren heeft Berent Dagge die hierbij den gerigte toegelaten is sijnde hij Testator eniger maten swak dog gaende en staende en bij goden verstande en sij Testatrix gesont van lichame en mede bij goden verstande, en becanden overwogen te hebben de kortheit en brosheit des menschelijken levens de sekerheit des doods en d. onsekerheit van derselver uire ende daeromme voorgenomen hebben niet van hier te scheiden sonder eerst van hare tijdelijke goderen t. hebben gedisponeert, tot welke dispositje sij verclaerden getreden t. sijn uit vrijen wille sonder bedwang opmakinge oft misleidinge van ijemand. Comende dan ter dispositje soo bevelen sij Testateuren hare sielen soo haest die nae den wille Godes uit hare lichamen comen t. scheiden in sijn genadige handen en hare lichamen tot een eerlijke begraffenisse Dienvolgens wil ende begeerd hij Testator dat sijne huisvrouw soo hij voor deselve coomt te lichamen tot een eerlijke begraffenisse Dienvolgens wil ende begeerd hij Testator dat sijne huisvrouw soo hij voor deselve coomt te overlijden alle sijne goderen tugs wijse sal behouden ende gebruiken niets van alles uitgesondert, als allene reserveert sig de Testator om van sijne goderen tot de summa van 500 gulden toe soo het hem mogte believeen an den armen off ijemand anders van die het hem believeen sal te geven dat sij Textatrix sodane penningen in dien vall dadelijk nae sijnen dode sal moten uitkieren sonder daervan d. tugt te mogen behouden. Insgelijx will ende begeert sij Testatrix dat bij aldien

sij voor haren L. eheman moge comen te overlijden hij alle hare nae te latene goderen tugts wijse sal behouden ende gebruiken niets van allen exempt, als allene reserveert sij d. Testatrice om van hare goderen an den armen off iemand anders die het haer believe sal tot de sa. van 500 gl: toe te mogen vermaken en welke penningen soo door haer mogten vermaekt worden, hij Testator ook voort nae haren dode sal moten uitkieren sonder d. tugt daer van t. behouden. Ende dan hebben hij Testator en sij Testatrice gewilt ende begeert gelijk sij willen ende begeren bij desen dat haer erve ende good Busewinckel met sijn getimmerten recht en geregtigheden an wie van de naeste van de wedersijds vrienden soo an malkanderen sullen hebben te trouwen en door haer beide Testatoren off de langst levende van haer sullen vercoren ende genoomt worden nae haer beider overlijden in vollen eigendoom sal overgaen en beseten worden mits dat daer voor eens an der Testatoren erffgenamen sullen uitkieren ende betalen die summa van twaelff hondert Caroli guldens. Stellet dan verders hij Testator tot sijn erffgenamen d. kinderen van sijn wijlen suster Hermken, d. kinderen van sijn wijlen suster Jenneken, sijn broor Jan Lammers, d. kinderen van sijn wijlen broor Geert Berent Busewinkel, sijn suster Stijne en dan sijn broer Geert wonende op Hegerink om bij derselver voor affsterven van desselfs kinder off kintskinderen om sijne goderen onder haer in de stammen gelijkelijk te deilen, en soo onvermodelijk iemand van d. erffgenamen over desen testamente enig dispuut wilde moveren sal van sijn erffnisse versteken en als niet geinstitueert gerekent worden. En sij testatrice geeft en legateert an Stijntje Smalenbrook weduwe van wijlen Rolef Grevink die sa. hondert daelder van 30 st. 't stuk die nae dode van d. langstlevende sullen uitgekeert worden en dan stelt sij tot hare erffgenamen hare suster Engele en haren broder Lucas en bij derselver voor affsterven derselver kinderen off kindskinderen om hare nae t. latene goderen in d. stammen gelijkelijk te deilen, en soo onvermodelijk iemand van de erffgenamen over desen testament dispuut wilde moveren sal van sijn erffnisse versteken en als niet geinstitueert gerekent worden. Alle het gene voorsn. staet hebben sij testateuren verclaert t. wesen haer testament en uiterste wille. Willende ende begerende dat het selve cragt hebbe en effect sorteren sal 't sij als testament, codicille, gifte uit sake des doods off onder den

levendigen schoon dat alle solemniteiten nae rechte en constuime vereijstet hier in niet waren agtervolget.

In de marge staat de volgende aantekening:
Nootgerigte Ao 1712. den 29 Maj. Richter Joan Cost. Ass. Hermen ten Huntvelt, Berent Rump. In eijgenaer persoon in desen gerigte eerschenen is Aelken Smalenbrook weduwe van wijlen Geerlig Busewinkel sijnde geadsisteert met haren broder Lucas Oolderink en heeft uit cragte van desen testamente verclaerd, gelijk sij dood bij desen, dat Steven Hegerink sone van Geert Hegerink haren wijlen ehemans neve off broder sone het erve Busewinkel voor die in desen gementioneerde penningen sal hebben en in eigendom besitten neffens ene van de dogters van Geert Engerkink off Lucas Oolderink, die sij in het tocomende nog wil nomen, welke voorssn. Steven Hegerink en die te nomene dogter van haren broder off suster ook ingevolge dese hare dispositie te samen sullen trouwen.

Medische verzorging in 1819: hebt ze nen dokter d'r nog bie had?

Door Jan oude Munnink

De meeste genealogen zijn in een veelheid van zaken geïnteresseerd. We willen weten hoe en waar onze voorouders gewoond hebben, welk beroep ze uitoefenden, wie hun burens waren en soms worden we ook geconfronteerd met ziek zijn en sterven. Ook ik weet heus wel dat artsen er in principe zijn om te genezen, maar, hoe was de medische zorg nu gesteld in bijvoorbeeld 1819? Enige indruk hiervan krijgen we op basis van de onderstaande ingescande bladzijden:

LIJST der Medicinæ Doctoren, Heelmeesters, Vroedmeesters, Heelmeesters ten Platten Lande, Apothekars, Vroedvrouwen en Drogisten in *Overijsel*, in, 1819.

KWARTIER VAN ZALLAND.

PLAATSEN.	N A M E N.	KWALITEIT.
DEVENTER.	J. Themmen.....	StadsMed.Doc tor. Heel- en Vroedmeester.
"	B. W. P. Ammon.....	Stads Med. Doctor.
"	G. Home.....	Med. en Chir. Doctor.
"	J. C. Themmen.....	Med. Chir. en Obst. Doctor.
"	Jacobus Anraad.....	Lector Chir. Heel- en Vroedmeester.
"	Herm. Hendriks	Heelmeester.
"	Dirk van Duyl.....	"
"	W. van Koningshoven...	Apothekar.
"	J. B. Bömer Keizer.....	Apoth.enDrog.
"	De Wed. van de Heide...	Apothekar.
"	Jacob Hendriks.....	"
"	J. Kroon.....	Apoth.enDrog.
"	L. Maaldrink... ..	Apothekar.
"	Ant. Middelburg.....	"
"	Bern. Meilink.....	"
"	Vrouw Hennings.....	Vroedvrouw.
"	— van Oordt.	"
"	— de Zwart.....	"
"	W. J. ten Cate.....	Drogist.

PLAATSEN.	N A M E N.	KWALITEIT.	PLAATSEN.	N A M E N.	KWALITEIT.
BATHMEN.	"	"	HARENBERG.	A. van Riemsdijk.....	Med. Doctor Heel- en Vroed- meester en Apotheker.
HOLTEN.	"	"	(Stad)	Jannetje Korberink, Wed. Kamferbeek.....	Vroedvrouw.
DALFSEN.	M. de Koning Gans Alida Neervoort, Geertje Jans, Wed. D. Wemmers.....	Heelm. ten Platten Lande. Vroedvrouw "	HARDENBERG. (Schoutambt)	"	"
DIEPENVEEN. Gemeente Diepenveen.	Jannetje Wassing, huis- vrouw van Hendrik Blo- mendaal.....	Vroedvrouw.	HEINO.	"	"
GENEMUIDEN.	A. H. Florison..... Dezelfde..... L. J. Sehnreither, Wed. E. Marius.....	Med. Doctor. Vroedmeester. Vroedvrouw.	HELLEDOORN	Janna Pijsfers, huisvrouw van G. Olthof.....	Vroedvrouw.
GRAFHORST.	"	"	KAMPEN.	J. de Vries Hofman.....	Stads Med. Doctoren Lec- tor Obstetric et Botan: alsmede Heel- en Vroed- meester.) Stads Med. Doctoren Lec- tor Anat. et Chir. alsmede Heel- en Vroed- meester.
GRAMSBERGEN	Janna Arends, Wed. Voor- stok.....	Vroedvrouw.		E. C. Buchner.....	Med. Doctor. Heelmceester. "
				D. A. J. Frouja..... D. G. Esscher..... J. van Gelderen... H. Idema en de Wed. ...Hansing in Comp.	Apothekar.

PLAATSSEN.	N A M E N.	KWALITEIT.	PLAATSSEN.	N A M E N.	KWALITEIT.
KAMPEN.	W. Idema..... F. G. Anwertz..... Wed. Neurink.....	Apothekar. Stads Vroed- vrouw.	OMMEN en den HAM. (Schoutambt)	Zie Ommen.....	"
	A. M. van den Noord ge- boren Bakker..... Johanna van Kuik, huis- vrouw van J. Doeve.....	Stads Vroed- vrouw voor Brunnepe en Eiland.	DOLST.	"	"
	J. E. Smeding, Wed. Pef- fer.....	Vroedvrouw.	BAALE.	G. Gicze.....	Med. Doctor en Vroedmeester.
KAMPERVEEN	"	"		Vrouw Hulshof, geboren Smits.....	Vroedvrouw.
NIEUWLEUZEN	"	"	WILSDUM.	"	"
AVEREEST.	"	"	WIJHE.	J. Stolkert..... Joh. Georg Uhlman.....	Med. Doctor. Drogist.
OMMEN.	H. Smit.....	Heelmeester ten Platten Lande en Vroedmeester beroeven voor Ommen en den Ham.	IJSSELMUIDEN	Joh. Bern, ter Mars....	Med. Doctor.
	H. Boddendijk..... J. Lindenhovius.....	Heelmeester. Heel- en vroed- meester ten Platten Lande.	ZALK en VEE- GATEN.	"	"
	Maria Groothuis.....	Vroedvrouw.	ZWOLLE.	A. Nilant..... G. A. Ramaer..... P. C. Römer.....	Stads Med. Doctor. " Chir. Doctor en Vroedmeester.

KWARTIER VAN TWENTHE.			
PLAATSSEN.	N A M E N.	PLAATSSEN.	N A M E N.
ZWOLLE.	C. W. Eskhout.....	ALMELO.	J. A. Stroink.....
	F. van der Ketten.....	(Stad)	H. A. van Glabbeek.....
	A. Kannegieter.....		J. Staggemeijer.....
	B. Geiswilt.....		W. H. Lammers.....
	A. Potgieter.....		Wilh. Eskes.....
	H. A. Bassink.....		B. Crabshuis.....
	T. E. Meijerink.....		G. O. Boom.....
	J. Velink.....		J. Dinkervee.....
	G. C. Metelkamp.....		A. Meeders Wed. H. ten
	J. R. Meijerink.....		Brinke.....
	Wed. Revius.....		Janna Hammink, geboren
	Wed. Kantelaar.....		Schutte.....
	Wed. van der Vegt.....	ALMELO	
	J. Meutenhof.....	(Schoutambf)	
	Vrouw Kleins.....	BORNE.	
	van den Berg.....	Zenderen.	J. H. Schoemaker.....
	Stegeman.....	(ouder Borne)	J. H. Baursing.....
	van Aalderen.....		
	J. van Keiwich.....		
	H. van der Eze.....		
ZWOLLER- KASPEL Wijumen.	Zwaanije Gerris.....		
	Vroedvrouw.		
	Med. Doctor en Vroedmeester.		
	Heelmeester. Heel en Vroed- meester.		
	Heelmeester. Apotheker.		
	meiden Provis. Apotheker.		
	Scheidelaar. Apotheker.		
	Roosmaker. Apotheker.		
	L. Bonmeester. Apotheker en Drogist.		
	Stads Vroed- vrouw.		
	Stads Vroed- vrouw voor de Poorten.		
	Drogist.		
	Plaatelijke Vroedvrouw.		
	Med. Doctor Heel- en Vroed- meester.		
	Med. Doctor.		
	Med. Doctor. Vroedmeester en Apotheker.		
	Med. Doctor. Heelmeester.		
	Wondmeester voor ligte won- den en zweren, plaatselijk ge- admitteerd.		
	Apotheker.		
	Vroedvrouw.		
	Heelmeester ten Platten Landen.		
	Plaatselijk ge- admitteerd tot behandeling van ligte breu- ken, en tot Breukbanden maken.		

PLAATS.	N A M E N.	KWALITEIT.	PLAATS.	N A M E N.	KWALITEIT.	
BORNE. Zenderen, (onder Borne.)	Jurina Knif, huisvrouw van Roelof Kwast.....	Vroedvrouw.	GOOR.	P. van Wijhe.....	Heelm. ten Platten Lande.	
	H. Veldhuis, huisvrouw van H. Olink.....	"		Petronella Roswinkelvrouw van G. J. ter Meulen.	Vroedvrouw.	
	J. B. Essink.....	Med. Doctor.		Aaltje Tangema, huisvrouw van Jan ten Dusch.....	"	
DELDEN. (Stad)	B. H. ten Raa.....	Heelm. Doctor.	HAARBERGEN.	C. W. Buursing.....	Med. et Chir.	
	A. M. E. Mejer, vrouw van J. Borke.....	Heelm. Doctor.		J. A. Wicis.....	Doctor en Vroedmeester.	
	Berendina Vehoof, huis- vrouw van R. Ros.....	Vroedvrouw.		Klazina van Iffersum, huis- vrouw van Karel Spon.	Vroedvrouw.	
DELDEN. (Schoutambt)	Elsabeth Vellink.....	"	HENDELLO.	J. B. F. Reichman.....	Heelm. Doctor ten Platten Lande en Vroedmeester.	
"	"	De Wed. Bos.....		"		
DEKAMP.	C. H. Olink.....	Heelm. Doctor ten Platten Lande.		LONNEKER.	"	"
DIEPENHEIN.	Johanna Riekerink.....	Vroedvrouw.	LOSSER.		Geatruida Geerkes, vrouw van J. Wierink.....	Vroedvrouw.
	De Vrouw van Arend Tweehuis.....	Vroedvrouw.			Henderika Slot, huisvrouw van Wm. Biesters.....	Vroedvrouw.
	J. Baurichter.....	Med. Doctor.		MABELO.	"	"
A. S. Greeve.....	Heelm. Doctor ten Platten Lande en Vroedmeester.	Vroedmeester. Heel-en-vroed- meester.	Vroedmeester. Heelmeester. Vroedvrouw.			
B. Buursing.....	Vroedmeester.					
F. Beukenfelder.....	Vroedmeester.					
ENSCHDE.	H. Hiddink, huisvrouw van J. Elshorst.....	Vroedvrouw.				

PLAATSSEN.	N A M E N.	KWALITEIT.
OLDENZAAL.	M. Vehof..... H. A. K. Kirch..... H. L. Daems..... Geertui' Beukels, Wed. Hartgers.....	Med. Doctor. Med. Chir. et Obst. Doctor. Apothekar. Vroedvrouw.
OOTMARSSUM.	B. W. Schöning..... B. van Kerbergen..... F. Rummel..... Johanna Golman, vrouw van J. H. Heespepink... Aleida ten Have Wed. D. van Bentheim.....	Med. Doctor. Heelmeester ten Platten Lande. Apothekar en Vroedmeester. Vroedvrouw.
RIJSEN.	Pieter Krijgsman..... Maria Scholten, vrouw van J. van der Maat..	Heelmeester. ten Platten Lande. Vroedvrouw.
LUBBERGEN.	Euphemia Olde Croothuis.	Vroedvrouw.
VRIEZENVEEN	Ernst Frederik Drost..... Hendrikje Wolter Schipper. Johanna Maria Heijman, vrouw van Gerrit Luit..	Heelmeester ten Platten Lande. Vroedvrouw.
PLAATSSEN.	N A M E N.	KWALITEIT.
WIERZEL.	"	"
WIJERDEN.	Jenneke ter Stal, huis- vrouw van J. Veneman. Gerritdijene Pauwels, vrouw van Jan Hofman..... Hendrika Keyzer..... Lambert Gaalman.....	Vroedvrouw. " " Lidczetter. Plaatzelijk ge- admiteerd.
KWARTIER VAN VOLLENHOVE.		
PLAATSSEN.	N A M E N.	KWALITEIT.
GIETHOORN.	"	"
HASSELT.	C. G. Stechmann..... J. F. Forke..... G. Weiland..... Adriana de Vos, Wed. Brouwer.....	Heelmeester ten Platten Lande. Heelmeester. Vroedvrouw.

Het zal u natuurlijk opgevallen zijn dat ik niet alle pagina's ingescand heb, maar ik wilde een indruk geven van de medici in het gebied van onze afdeling. Een leuk detail vond ik bij de heer Lambert Gaalman: ledezetter! Wat ook opvalt is dat de vrouwen bij hun meisjesnaam genoemd worden en vervolgens wordt de naam van de echtgenoot vermeld. Wat dacht u verder van Kampen met een vrouwelijke apotheker. En van de heer Crabshuis: wondmeester voor ligte wonden en zweren. Tenslotte mogen we wel bedenken dat het merendeel van geneeskundige zorg verstrekt werd aan degenen die er het geld voor hadden en bellen met 112 was er ook niet bij.

Bron: Provinciaal Blad van Overijssel van 1819

BONZET
BOEKBINDERS V.O.F.

**Voor het inbinden van
boeken, tijdschriften en
vervaardigen van dozen
en mappen**

De Osseboer 44 7547 SJ Enschede
053-4314069

Wie woonde waar?

Op 1 november a.s. verschijnt Boerderijboek deel 3.

De boerderijcommissie van de Stichting Historische Sociëteit Enschede-Lonneker heeft de boerderijen al beschreven in de Esmarke (deel 1) Broekheurne, Rutbeek en Usselo (deel 2). De afgelopen jaren is er hard gewerkt aan deel 3: het gebied tussen de Haaksbergerstraat en de oude spoorlijn naar Haaksbergen.

In ruim 200 pagina's, met veel foto's, staan van alle boerderijen in dit gebied de belangrijkste gegevens, bouwgeschiedenis en bewoners. Dit keer met een extra CD met alle gegevens van het huisplaatsenregister van 1830-1940, gerangschikt op huis; genealogen zullen er van smullen. Ook interessant omdat de knechten, meiden en huurders vaak worden vermeld.

Wat moet u doen?

Van 3 tot 7 november ligt er een boek voor u klaar bij Geert Bekkering. U kunt Geert Bekkering bellen tel. 053-4300691 of een e-mail sturen aan g.h.bekkering@home.nl

De kosten voor het boek bedragen € 24,50 als u het zelf ophaalt of € 28,00 als u het boek per post wilt ontvangen.

& Begeleiding en advisering bij aankoop en verhuur
& Begeleiding en advisering bij huur en verhuur
& Taxaties
& Planvisie
& Bedrijfsonroerend goed
& Nieuwbouw
& Hypotheken
& Vastgoedbeheer

Bisschopstraat 18
 7571 CZ Oldenzaal
 Tel. 0541 – 522022
www.etpmakelaars.nl

Nederlandse Genealogische Vereniging. Opgericht 1946.

Correspondentieadres: NGV, Postbus 26, 1380 AA Weesp. Bibliotheek en andere diensten: Papelaan 6, 1382 RM Weesp. Geopend (alleen voor leden) donderdag en zaterdag van 10.00-16.00 uur.

Afdeling Twente. Opgericht 1984. De afdeling omvat de volgende gemeenten: Almelo, Avereest, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hardenberg, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Ommen, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden.

Afdelingswebsite: <http://twente.ngv.nl>

Bestuur van de afdeling:

- Voorzitter : vacature
- Interim-voorzitter, coördinator jubileumboek
J..G.H. oude Munnink (Jan), Koppelboerweg 2, 7587 NV De Lutte, 0541-511774
e-mail: koppelboer@hetnet.nl
- Secretaris, ledenadministratie, 2e penningmeester, contact gast sprekers.
Ch. Sieverink (Chris), Diepenbrockstraat 3, 7512 DE Enschede, 053-4304320
e-mail: secretaris@twente.ngv.nl (functioneel) chsieverink@wanadoo.nl (privé)
- Penningmeester, 2e secretaris, cursussen.
B.G.J. Schothuis (Ben), Het Loo 39, 7608 DM Almelo, 0546-862675
e-mail: penningmeester@twente.ngv.nl (functioneel) bgjschothuis@home.nl (pr)
- Plaatsvervangend Afgevaardigde Algemene Ledenvergadering NGV
A.H. Boswenger (Ton), Spanker 42, 1231 TD Loosdrecht, 035-5823923

Redactie Twente Genealogisch (TG)

Titia Tjeerdsma, Georges Schaafraad en Hans Berkhout
Redactieadres: Twente Genealogisch, Haydnstraat 58, 7582 EX Losser
e-mail: wentegeneae@gmail.com

Genealogisch Informatiecentrum Twente (GIT):

Bibliotheek: Beursstraat 34, 7551 EE Hengelo, 074-2452587. Openingstijden: dinsdag 18.00-20.00 uur, vrijdag 13.30-17.00 uur

Bezorging en adreswijziging

Voor informatie over bezorging kunt u contact opnemen met de redactie van Twente Genealogisch. Adreswijzigingen, opgave nieuwe leden en opzeggingen uitsluitend naar de NGV, Postbus 26, 1380 AA Weesp.

Dit mededelingenblad wordt gratis toegezonden aan de leden van de NGV - afdeling Twente en aan de NGV-leden van andere afdelingen, die een bijkomend lidmaatschap zijn aangegaan.

Abonnementen op dit blad kunnen worden aangegaan door overmaking van 10 euro uitsluitend op girorekening 5582643 t.n.v. penningmeester NGV te Almelo. Het in dit contactblad gepubliceerde mag slechts worden overgenomen onder nadrukkelijke verwijzing naar deze bron.
ISSN 1380-0787.

Omslag: Helmoed Boom, Anneke Romenij en Frans Agterbosch

Kwartaalblad van de Nederlandse Genealogische Vereniging
Afdeling Twente, 24^e jaargang 2008 nr. 4

Inhoud

Even bijpraten	blz. 122
Nieuwjaarswens	blz. 124
Schandaal in Oldenzaal	blz. 126
Musketier Levid Schaffenradt	blz. 134
Een huwelijksakte in lichterlaaie	blz. 135
Het dragen van trouwringen	blz. 139
De naam Haverkate	blz. 142
Naam en Geschiedenis van de "Haarmühle"	blz. 145
De Markt in Oldenzaal	blz. 148
Nieuwe leden stellen zich voor	blz. 150
Een bijzondere koopvrouw	blz. 157
Avontuur met nederlage	blz. 160

PROFIL Cameron
DE FIETSSPECIALIST
bankrekening 69.50.10.311
NIEUWSTRAAT 83, OLDENZAAL TEL. (0541) 512906

Even bijpraten

Door Jan Oude Munnink

Op de allereerste plaats feliciteren we de SGWT met het jubileum. Vijftien jaar geleden werd de stichting opgericht en ze heeft door talloze publicaties op papier en digitaal genealogen en anderen die in streekgeschiedenis kunnen voorthelpen. We hopen dat ze dat ook in de toekomst kunnen blijven doen. Bestuurlijk hebben we in de persoon van Anton Hilgerink een vertegenwoordiger in de SWGT. Ook deze nauwe relatie hopen we te kunnen continueren.

U hebt geconstateerd dat TG 3 er in vormgeving aanzienlijk beter uitziet. Op de achterzijde heeft u kunnen ontdekken dat R-Design verantwoordelijk is voor het drukwerk. Natuurlijk er valt hier en daar nog wat bij te schaven, maar de redactie denkt ook dat te kunnen realiseren. Ook is de redactie uitgebreid met: Hennie Kok. Bovendien krijgt de redactie ondersteuning: Léon van Schie heeft toegezegd de rubriek "Nieuwe leden stellen zich voor" voor zijn rekening te nemen. Al met al hebben we nu een redactie die genoeg body heeft om de klus te kunnen klaren en waar de werkzaamheden verdeeld kunnen worden. We mogen er best trots op zijn, dat ons kwartaalblad, over een zo uitgebreide redactie beschikt. Soms levert misère ook nog wat goeds op.

Maar een klein beetje misère is er toch nog. Bij de start van de vernieuwde TG-1- is aangekondigd dat kwartierstaten op de website zouden komen. Er doet zich echter een probleem voor. Het blijkt veel werk -en dus ook tijd- te kosten om een kwartierstaat of een deel daarvan geschikt te maken voor de website. De relatie tussen de vernieuwde TG en de vernieuwde website die ons voor ogen stond kan nu eigenlijk niet waar gemaakt worden. Persoonlijk vind ik dat dit minder gewenst is: website en TG dienen binnen onze afdeling aanvullend op elkaar te zijn. Het bestuur oriënteert zich nu of het niet beter is aan te sluiten bij de landelijke NGV-site, waar afdelingen hun plek op kunnen vinden en waar mogelijk wel kwartierstaten kunnen worden opgenomen. Een ander voordeel van een overstap naar die site is dat de menskracht achter de website niet op één of twee personen rust.

Ook aan de bestuurlijke kant komt er versterking. Jan Aldering is bereid om ons te helpen, alleen voorlopig nog niet

als bestuurslid. Hopelijk komt dat er nog wel van. De omslag voor TG 2009 is getekend en kan gedrukt worden. Mevrouw G.Beltman- de Groot heeft voor de voorzijde van de omslag 4 verdwenen havezaten getekend en op de achterzijde staan de familiewapens.

Ook heb ik een vraag aan de lezers: wie wil er in één of meerdere korte bijdragen beginnend met de Spaanse griep schrijven over ziektes, hun verschijnselen en de manier waarop men mensen daarvan probeerde te genezen? Ik denk daarbij bij voorbeeld ook aan “Rode loop” of een ziekte als “Holländische Krankheit”, een naam die ik in Duitse archieven wel eens tegenkom.

Ten slotte wens ik iedereen prettige feestdagen en een goede jaarwisseling: vol heil en zegen in het nije jaar!

- & Begeleiding en advisering bij aankoop en verhuur**
- & Begeleiding en advisering bij huur en verhuur**
- & Taxaties**
- & Planvisie**
- & Bedrijfsonroerend goed**
- & Nieuwbouw**
- & Hypotheken**
- & Vastgoedbeheer**

Bisschopstraat 18
7571 CZ Oldenzaal
Tel. 0541 – 522022
www.etpmakelaars.nl

Nieuwjaarswens van de lantaarnopsteker in Almelo; 1858

Het midden van de 19^e eeuw, was een tijd van veranderingen, ook in Twente. De spoorwegen deden hun intrede, de stoommachine maakte de mechanisering mogelijk en ook de gasverlichting deed zijn intrede. De lantaarnopsteker in Almelo die met zijn wens, in de hoop op een mooi footje, de deuren langs ging, was bang dat het laatste jaar wel eens aangebroken kon zijn dat hij nog elke avond de aangestoken lampen aan touwen moest ophangen. Zijn nieuwjaarswens laat dat duidelijk blijken.

*Gegroet geachte Heer en Vrouwen, op dezen grooten dag:
'k Wil thans mijn heilwensch U ontvouwen, die mij op 't harte lag;*

*'t Voel mij verplicht gelijk te voren, U ALMELO's burgerij,
Dien wensch op nieuw te laten hooren, hoe staam'lend zulks ook zij.*

*'k Heb thans acht jaar 't lantaren-licht, in straten en aan stranden,
Steeds naar mijn roeping, ord'en pligt, soms hel soms flauw doen branden*

*Ik zond op elken eersten dag, een dichtvers aanu allen,
Waar ik geenzins aan twijflen mag, of 't is U wel bevallen.*

*En thans wil ik, misschien voor 't laatst, dien ouden deun vervangen,
Wijl 't licht nog in de Stad weerkaatst, aan touwen opgehangen;*

*Gij weet, gij kent den nieuwen vond, geachte Stedelingen!
Dat ook weldra uit dezen grond, het gaslicht zal ontspringen.*

*'k Wensch, dus bij d'aanvang van dit jaar, dat eendragt hier mag wonen,
Dat God voor rampen U bewaar en zeegnend ons mag kroonen;*

*Met welvaart, liefde, eer en deugd en alle goede gaven,
En dat steeds ouderdom en jeugd, zich aan die bron mag laven.*

*Dat Rentenier en Fabrikant, in nijverheid mag slagen,
En Makelaar en Koopmansstand, hun voorspoed zou zien dagen;*

*Dat Predikant en Advocaat, door hun gesprek en reden,
Mag vormen eenen Burgerstaat, vol regt en goede zeden.*

*Dat onze Doctor en Chirurgijn, Apothekers en Droogissen,
In hun praktijk en medicijn, zich nimmer mag vergissen;*

*Dat ook den Stedelijken Raad, met wijheid mag regeeren,
Op dat ze elk onheil vroeg of laat, uit onze stad mag weren,*

*Dat ook den nijvren handwerksman, door trouw, vlijt en eere,
Zijn daaglijks brood verdienen kan, en zijn geluk vermeere;
Dat ook de armoe wordt geschraagd, in 't kommervolle leven,
Naar eensgezindheid wordt gejaagd, van God ons
voorgeschreven.*

*En moge dan bij 't eind van 't jaar, het gaslicht U omringen;
Dit wensch ik arm en rijk te gaar: Des Hemels zegeningen!
Dat God U van deez eersten dag, dit jaar en heel Uw leven,
Tot aan, tot in , tot over 't graf: Zijn Gunst en Heil mag geven*

Schandaal in Oldenzaal – 25 jaren procederen over een huwelijk

Drs. L.J.M. (Leidy) Nahuis-Hümmels, Wierden

“Lange rijen procesdossiers binnen de dikke muren van de Sassenpoort te Zwolle bewaren de herinnering aan menig menselijk drama en wonderlijk gebeuren. Eén van de in die dossiers verscholen verhalen zou ik willen vertellen”.....

....

Zo begint Mr. E.D. Eijken zijn beschrijving van lang slepend gevecht over huwelijksbeloften in de 18e eeuw. Deze tekst heb ik overgenomen - maar wel ingekort - uit *Verlagen en Mededelingen van de VORG (1974. p. 51-69)*. Om meer te weten te komen over de processen van het Overijsselse rechtsleven in de 18^e eeuw, is het een zeer lezenswaardig artikel. Aan het eind van het artikel van Mr. Eijken is door mij een persoonlijke aanvulling gegeven.

-- In juni 1762 wist men elkaar in het stille stadje Oldenzaal te vertellen, dat de ongehuwde dienstmaagd van de rijke familie Hummels in verwachting was, wat natuurlijk onmiddellijk tot haar ontslag had geleid. Wat weldra nog meer opzien baarde was, dat de toekomstige vader niet een van de eenvoudige boerenknechts uit haar eigen kring was maar – wie had dat kunnen denken – één van de leden van het gezin Hummels zelf. De door de gebeurtenissen ontmaskerde zondaar was, dat bleek alras, een zoon van de hoogbejaarde weduwe Hummels: dr. Bernhard Hummels, advocaat, ongehuwd en al 43 jaar oud, die met een aantal van zijn eveneens ongehuwde broeders en zusters bij zijn moeder inwoonde. Het zesde kind en derde zoon was hij uit de al in 1707 aangevangen echtvereniging tussen Anna Smits en Gerrit Hummels, groothandelaar in leer, die in 1758 als fatsoenlijk en gezeten burger van Oldenzaal het tijdelijke met het eeuwige had verwisseld.

Wat een blamage voor dit keurige gezin. Geen wonder, dat de aanstaande vader al zijn best gedaan had om de zaak geheim te houden en te voorkomen, dat het meisje ging praten. Onder voorwaarde dat zij zou zwijgen, had hij zich bereid verklaard

haar voor zichzelf en haar kind een toelage te geven. Bovendien had hij haar tot bewijs van zijn goede bedoelingen een schriftelijke verklaring gegeven, een wonderlijk stuk waarin naïviteit, onwetenschap, een jongensachtig soort schuld- en wrokgevoel tegen zijn vrouwelijke partner in de zonde met elkaar om de eerste plaats lijken te strijden. Het stuk luidde aldus:

“Ik onderschreven bekenne heden op den 9 Junii 1765 (ofschoon ik zulks wel hadde kunnen logenen, maar mijn conscientie betragtende, die mij liever is als alle eer en goederen), dat ik, nadat mij Geertruidt ter Ellen, onse meydt, versekert hadde, dat vrouwspersonen ten tijde van haar onpasselijkheid niet kosten bevrugt worden) dat sij 's nachts, sijnde den 14 Januari 1765, in mijn kamer is gekomen; mij opwekkende seide, dat sij te onpasse was, waarop ik haar na haar bedde gevolgt ben en mij met haar versaamde, sijt van daarvan bevrugt te sijn”.

Deze korte tekst tekent Bernhard Hummels wel als een jurist maar niet als een zeer handige. Zeker niet als hij had willen voorkomen, dat zijn naam op ieders lippen kwam in het geval – dat bij schriftelijke stukken toch nooit ondenkbaar is – de inhoud daarvan uitlekte. Weliswaar had hij het meisje, voordat hij haar de schrijftuur bij gelegenheid van haar vertrek uit haar werkhuis ter hand stelde, een zware belofte van geheimhouding laten afleggen, maar helaas voor hem, eenmaal thuis gekomen, verbrak zij die belofte.

De tweede hoofdpersoon in ons drama, Johanna Geertruida ter Ellen, dochter van een weinig welvarende klompenmaker, was in 1765 al 26 jaar oud en had toen reeds vijf jaar als inwonende dienstmaagd bij de weduwe Hummels gewerkt. Zij bleek, toen de hele geschiedenis bekend werd en zij toch bij iedereen over de tong ging, niet meer zo gemakkelijk voor een schikking te vinden als aanvankelijk – wanneer we Hummels geloven – wel het geval was geweest. En dat is gezien de omstandigheden niet zo verwonderlijk. Volgens haar verklaringen immers was Hummels wel bereid geweest haar te huwen en was daarvan alleen weerhouden door het dreigement van zijn oude moeder hem te zullen

onterven. Deze verklaringen kunnen een grond van waarheid gehad hebben. Hummels was ook later in zijn gedrag dermate wisselvallig, onzeker en onhandig, dat het zeer wel denkbaar is, dat hij ooit tot uitspraken in die richting was gekomen al wilde hij daar dan later niets meer van weten. Bovendien was Hummels een in sociaal opzicht zeer aantrekkelijke partij, zeker voor een eenvoudige dienstmaagd. Hij had gestudeerd, was doctor juris en had ook nog “great expectations”. Want op één zuster na was geen van zijn zes nog levende broers en zusters getrouwd en aangezien de jongste van de overige vijf een vrouw van 35 jaar was, was er een behoorlijke kans, dat geen van hen nog zou huwen en kinderen krijgen. Wat een vooruitzichten voor Geertruids kind en haarzelf als zijn vader het maar wilde wettigen of erkennen.

Hoe het ook zij, Geertruid ter Ellen, eenmaal thuisgekomen, liet zich niet meer tevreden stellen met beloften voor toelagen voor haarzelf en haar kind, maar probeerde Hummels tot een huwelijk te dwingen. Zij nam twee advocaten aan en op hun advies probeerde Geertruid gerechtelijk Hummels te dwingen om de trouwbeloften, die hij gedaan zou hebben, gestand te doen en haar nog voor de bevalling te huwen. Hummels reageerde niet en zo kwam het dat het kind, een jongen die Gerrit Johan werd genoemd, op 4 oktober 1765 zonder wettige vader ter wereld kwam.

In november werd Bernard Hummels voor de rechter gedagvaard. Geertruid vorderde, dat hij zou worden veroordeeld haar te huwen of subsidiair – als de eerste eis niet mocht worden toegewezen – *“alsdan zal worden gedoemt haar Aanleggerse voor reparatie van haare geschondene eere, bruidschat en kraamkosten promptelijk te moeten opleggen en betalen de summa van agtduizent Carolusguldens judicis moderamine salvo (d.w.z. of zoveel minder als het gerecht zou menen, dat behoorlijk was) alsmede ter alimentatie van het kind nog eens 100 daalders jaarlijks tot aan zijn meerderjarigheid ofte zoveel meer of min als deeze Hoog Adellijke Vierschaar zal bevinden te behoren”* benevens natuurlijk ook nog de vergoeding van alle door haar gemaakte proceskosten. Hummels ontkende de trouwbeloften en Geertruid kon niets bewijzen.

Het proces sleepte zich voort van uitstel naar uitstel, soms weken dan weer maanden, waar nog bijkwam dat lange perioden in de zomermaanden, het gerecht geen zitting

hield. De advocaten van beide partijen toonden geen haast. Van de kant van Hummels werden verdragende tactieken toegepast. De advocaten van Geertruid dachten waarschijnlijk dat Hummels makkelijker voor een accoord te vinden zou zijn als zijn oude moeder was overleden.

Zo verliepen 14 jaren zonder dat het proces een stap dichterbij zijn einde leek te komen. De jonge Gerrit Johan was inmiddels 13 jaar oud. Zijn moeder 40 jaar en Bernard Hummels 58 jaar. Deze was nu als erfgenaam van zijn ouders en van zijn oudste broer Hendrik een vermogend man. Zijn destijds ongetrouwde broers en zusters waren ongetrouwd gebleven en van de ene getrouwde zuster wordt alleen een zwakzinnig kind vermeld. Dat betekende, dat het enige toen levende gezonde kleinkind van de weduwe Hummels de onwettige Gerrit Johan was. Als er verder niets veranderde kwam daarom alleen hij in aanmerking als erfgenaam van het familievermogen. Weldra zou blijken dat Hummels tot de conclusie was gekomen, dat er wel iets moest veranderen. Voor hem als vermogend man moest het mogelijk zijn een vrouw te vinden, ongeacht zijn leeftijd. Als die hem nu maar kinderen schonk was het probleem van het erfgenaam zijn, mits hij maar kans zag de huwelijksprocedure te winnen of door middel van een accoord te beëindigen en zodoende het recht verwierf een andere vrouw te trouwen dan Geertruid ter Ellen. Erkenning van zijn onwettige zoon zag hij – misschien onder invloed van zijn familie – kennelijk niet meer als een geschikte oplossing.

Geertruid nam het aanbod dat Hummels deed in 1780 niet aan, waar ze later spijt van kreeg. Hij zou een bruidschat geven van 200 gulden, de kraamkosten betalen van 30 gulden en alimentatie voor de jongen van 65 gulden per jaar tot hij zelf in staat was de kost te verdienen. In 1789 begon Geertruid ter Ellen nog een nieuw proces tegen Bernard Hummels, ditmaal voor het stadsgerecht Oldenzaal. Weldra trof haar een nieuwe slag. Hummels liet op 28 juni 1789 te Oldenzaal zijn verloving afkondigen met de 18-jarige Christina Francisca Pröbsting uit Ochtrup in Westfalen. De aanstaande bruidegom was toen 67 jaar oud. Zijn problemen waren echter nog niet opgelost, want de jonge Gerrit Johan liet prompt de geboden stuiten en begon voor het drostengericht Twente een proces tegen zijn vader, omdat door diens voorgenomen huwelijk de rechten, die hij

meende te kunnen ontlenen aan het accoord van 31 december 1768 en de schriftelijke verklaring van Hummels 14 dagen later, zouden worden geschaad. Hij stelde, dat zijn vader hem behoorde te wettigen, hetzij door Geertruid te trouwen, hetzij op andere wijze of althans hem, Gerrit Johan, behoorde te onderhouden alsof hij een wettig kind was. Wettige kinderen werden naar Overijssels recht beschermd tegen de rechtelijke gevolgen van een tweede huwelijk van een van hun ouders.

Toen Hummels merkte, dat zijn zoon zijn verzet tegen het huwelijk niet op korte termijn wilde opgeven, verloor hij zijn geduld en liet zich op 6 september 1789 te Ochtrup met zijn jonge bruid in de echt verbinden zonder dat in Oldenzaal alle vereiste afkondigen waren gedaan. Op 20 mei 1790 werd uit dit huwelijk een eerste kind, Anna Magdalena, geboren. Daarmee vervloog Geertruids laatste hoop, dat haar zoon nog eens erfgenaam van het Hummels-fortuin zou worden.

Het is waarschijnlijk dat Hummels na de geboorte van zijn dochter aan Geertruid en Gerrit Johan nogmaals een accoord heeft aangeboden, dat ditmaal werd aanvaard, want in oktober 1790 stopten beiden met hun nieuw gestarte procedures en op 2 november daaropvolgend trouwde het echtpaar Hummels nogmaals, ditmaal in Weerselo.

Nog een laatste vernedering wachtte Geertruid in dit drama. Toen al het procederen achter de rug was, bleef zij achter met weinig bezittingen en overladen met schulden aan haar advocaten. Al haar bezittingen, die zwaar met hypotheken waren belast, werden verkocht. Geheel in de steek gelaten werd Geertruid overigens niet, want als koper van haar huisje en de bijbehorende grond trad haar eigen zoon op, die zich nu Gerardus Johannes Hummels noemde. Naar de herkomst van het geld kunnen we slechts gissen, maar waarschijnlijk was het afkomstig van vader Hummels.

Daarmee kwam er een einde aan de lange en ingewikkelde procedures, die aan beide partijen en hun zoon veel verdriet en ellende hadden opgeleverd en aan sommige van hun advocaten een vermogen. Bernard Hummels leefde nog tot in het voorjaar van 1800 en liet vier wettige kinderen na, waarvan de jongste kort voor zijn dood werd geboren. Hij was toen 78 jaar oud.

In de volgende jaren vangen we een glimp op van de jonge weduwe Hummels in haar huis aan de Deurningerstraat. Zij was een lieve, hartelijke moeder die met haar kinderen de

oude Bernard in herinnering hield als een goedmoedige huisvader. Zelf kwijnde ze langzaam weg aan de tering. Ze overleed op 9 november 1810. Een halfjaar eerder, op 24 mei, was Geertruid ter Ellen overleden. Zouden ze elkaar wel eens ontmoet hebben in deze kleine stad, de oude vrouw en de jonge, wier beider leven zozeer met dat van dezelfde man verbonden was geweest? Wat dachten ze wel als ze elkaar zagen? Keken zij haastig een andere kant uit? De papieren vertellen ons dit niet. Haar zoon Gerrit Johan tenslotte, voor wie Geertruid zoveel gehoopt had, overleed op 5 december 1814 als "Gerhardus Hommels", oud 52 jaar, "landman". Hij liet een vrouw en twee kinderen na. Deze zoon wordt later aangeduid als "landbouwer". Enigermate had vader Bernard daarom waarschijnlijk toch wel voor zijn onechte zoon gezorgd. --

Tot zover de ingekorte beschrijving over het drama in Oldenzaal zoals Mr. E.D. Eijken het beschreef in *Verlagen en Mededelingen van de VORG*. Hiermee is de geschiedenis echter niet ten einde. Bernard Hummels en Christina Francisca Pröbsting, die trouwden in 1789, kregen nog vier kinderen.

-Anna Magdalena geboren op 20-5-1790. Zij trouwde in 1808, 18 jaar oud, met Christianus Antonius Kock. Hij is een zoon van Theodorus Bernardus Kock en Christina Victoria Nieuwenhuis.

-Antonetta Hendrica Christina geboren op 19-3-1792. Zij trouwde in 1812, 20 jaar oud, met Theodor A.J. Von Heyden, zoon van Leopold Adolph de Heyden en Antonette Isabelle de Schade.

-Johannes Gerhardus Ignatius geboren op 15-9-1794. Hij trouwde, ongeveer 22 jaar oud, met Maria Theresia Busch.

-Hendrica Christina Elisabetha geboren op 11-1-1800.

Gerhardus Hommels, de zoon van Bernard Hummels en Geertruid ter Ellen, trouwde op 10-11-1795 met Joanna Huijselaar. Zij kregen twee kinderen, dochter Maria (1796-1857) en zoon Gerhardus Johannes (1799-1841).

Jannes, de zoon, is geboren op 19-10-1799. Hij trouwde in 1817 met Catharina Maria Wissink (1792-1857). Zij kregen zeven kinderen, waaronder Gerhardus (1818-1875).

Gerhardus trouwde in 1846 met Maria Helena Jänen (1813-1887). Zij kregen vier kinderen, waaronder Hendrikus Johannes Hommels (1847-1925).

Deze Hendrikus Johannes was veearts in Oldenzaal. Ook was hij mede-oprichter van de Vereniging de Oldenzaalse Oudheidkamer en schrijver van het boek "Oldenzaal in het midden der vorige eeuw". Hij is een achterkleinzoon van Gerrit Jan, de zoon van Bernard Hummels en Geertruid ter Ellen.

Maria, de dochter, is geboren op 2-9-1796. Zij kreeg op 18-jarige leeftijd een zoon, Gerhardus. Hij is geboren op 27-7-1815 en overleden op 5-2-1889. Maria trouwde op 10-1-1816 met Bernardus Tiethoff (Tijdhof). Mij is niet bekend of Bernardus, de man waarmee Maria een halfjaar na de geboorte van de kleine Gerhardus trouwde, ook de vader is van Gerhardus. Maria en Bernardus kregen samen nog acht kinderen.

Gerhardus Hummels trouwde op 13-6-1844 in Tubbergen met Wilhelmina Kemna (1821-1899). Zij kregen zeven kinderen, waaronder Bernardus geboren 21-10-1852 in Tubbergen en overleden 23-12-1921 in Ootmarsum.

Bernardus Hommels trouwde op 30-1-1880 in Ootmarsum met Berendina Blokhuis (1856-1897). Zij kregen negen kinderen, waaronder Hermannus, geboren 1-11-1887 in Ootmarsum en overleden 16-7-1951 in Wierden.

Herman Hümmels trouwde op 15-2-1909 in Almelo met Johanna Maria Stam (1889-1963). Zij kregen tien kinderen, waaronder Catharinus Gerhardus Maria geboren 23-2-1916 in Almelo en overleden 10-10-2002 in Almelo.

Catharinus Hümmels trouwde op 4-2-1939 in Wierden met Hendrika Spies geboren in 1916 te Wierden. Zij kregen 6 kinderen, waaronder de inzendster van deze bijdrage. Het kind Gerrit Jan ter Ellen of later Gerardus Hommels, waar zoveel om te doen was, is dus mijn oud-grootouder.

**Twents Antiquariaat
Roombeek**
Da Costastraat 1
7514 CS Enschede

Gespecialiseerd in
Twentse Streekgeschiedenis

www.roombeek.net

info@roombeek.net

053-4301308

Ook inkoop van oude en gebruikte boeken.

Grand Café - Bistro

Een lokaal vol Leven!

Waar je zomaar binnen stapt,
van de late ochtend tot 's nachts,
wanneer, waarom en met wie,
altijd een café vol vertier
voor iedereen!

- * gewoon en gezellig personeel
- * acht beste bieren van het vat
- * bruiloften en partijen

En een lunchdinerkaart!

Markt 1, Oldenzaal Tel.: 0541 - 530009
www.grandcafemarkant.nl

Musketier Levig Schaffenradt en soldatenonderzoek in Nassau

Bij het samenstellen van mijn familie-stamboom ben ik al gevoerd tot tien generaties terug, ongeveer 1695. Daar ben ik nu vastgelopen, temeer omdat ook de kerkregisters en Ortschaftbücher niet laten afweten. De enige mogelijkheid ligt waarschijnlijk in een of ander militair archief.

Mijn voorvader Levig Schaffenradt was namelijk musketier in het Wit(jen)sterner Regiment. Bij de geboorte van zijn zoon woonde hij in Niedermeilingen, vlak bij Nassau in Duitsland.

Weet u een adres waar ik een dergelijk archief kan vinden of een andere suggestie om het onderzoek voort te zetten?

(G. S. in Enschede)

■ Zo zag omstreeks 1680 een musketier er uit. In dit geval behorende tot het regiment 'Kurfürstin' Dorothea von Brandenburg'.

Aangezien veel Duitse regimenten in de 17e en 18e eeuw voor de Republiek der Verenigde Nederlanden vochten, zien we vaak voorouders op deze wijze in Nederland terecht komen. En zo zal zal het ook gegaan zijn met uw Levig Schaffenradt, een musketier uit het Wittensteiner Regiment en afkomstig van Niedermeilingen bij Nassau.

Het onderzoek naar militairen is in Nederland al een heel moeilijke zaak. In het gebied waar het regiment oorspronkelijk vandaan komt, bent u geheel afhankelijk van de bewaard gebleven bronnen. U dient zich te verdiepen in de geschiedenis van Nassau om te achterhalen welke bronnen voor u van belang zijn. Gezien de relatie met ons koningshuis is literatuur over het graafschap Nassau in Nederland niet gemakkelijk te krijgen.

Momenteel behoort Nassau tot het Bundesland Hessen. Vooral het Hessischsche Hauptstaatsarchiv, Mossbacherstrasse 55, D-6200 Wiesbaden, herbergt diverse instellingen die voor u van groot belang kunnen zijn. Te denken valt aan de Historische Kommission für Nassau; Verein für Nassauische Altertumskunde und Geschichtsforschung e.v.; Familienkundliche Gesellschaft für Nassau und Frankfurt

terecht gekomen, zodat u moet zien te achterhalen waar in de omgeving van Nassau uw achternaam voorkomt. Vooral de genealogische literatuur uit die streek kan voor u van belang zijn.

U hoeft daarvoor lang niet altijd naar Duitsland zelf, aangezien het Centraal Bureau voor Genealogie en de Nederlandse Genealogische Vereniging beschikken over een keur aan Duitse genealogische tijdschriften. Uiteindelijk zult u wel onderzoek moeten gaan verrichten in de dorpsarchieven van Niedermeilingen of een andere plaats die uit het literatuuronderzoek naar voren komt.

Voor de volledigheid geven we ook even de adressen van de in bijgaand antwoord vermelde Nederlandse instellingen.

- Centraal Bureau voor Genealogie; Prins Willem-Alexanderhof 22, Den Haag; postadres: Postbus 11 755, 2502 AT Den Haag.
- Nederlandse Genealogische Vereniging; Postbus 976, 1000 AZ Amsterdam.

Vaak zijn in de loop van de 17e eeuw plaatselijke families in het leger

Alweer vele jaren terug bestond er bij dagblad Tubantia een rubriek "Lezersvragen".

Ik heb daar mijn vraag neergelegd en kreeg bijstaand antwoord.

Mocht een van u voor mij nog aanvullende informatie hebben, dan houd ik mij aanbevolen.

schafraad@wxs.nl

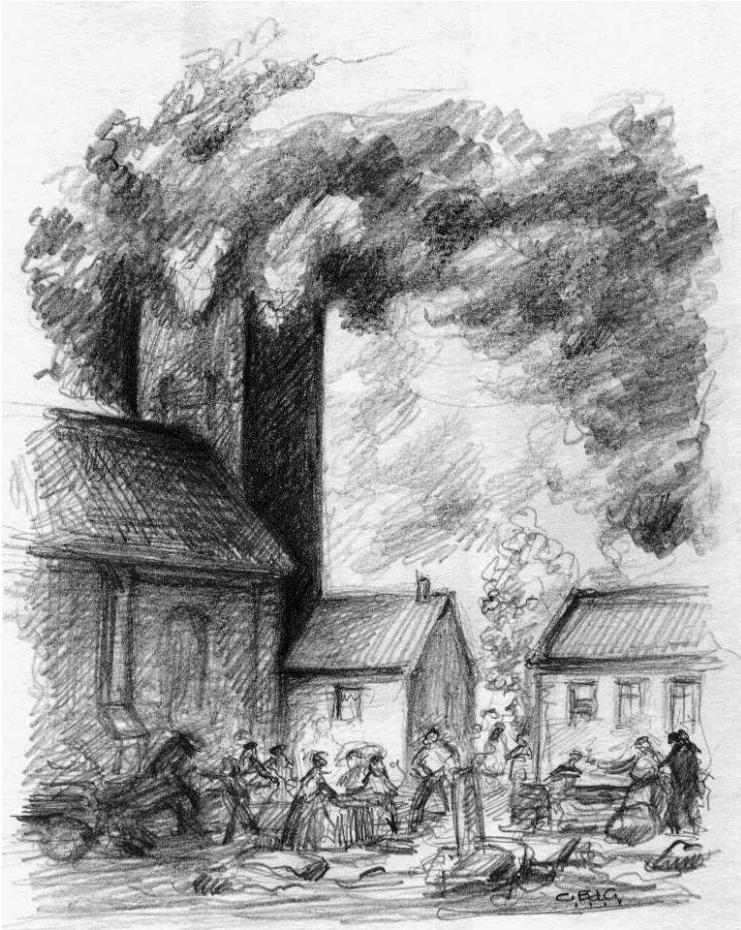
Een huwelijksakte in lichterlaaie: 7 mei 1862 Enschede

Door Jan van het Weemsel

De stadsbrand van Enschede uit 1862 heeft er voor gezorgd dat er veel waardevolle documenten verloren zijn gegaan. Ondanks de reconstructie door de SWGT, waarvoor meer dan een beetje lof op zijn plaats is, kunnen we bij genealogisch onderzoek over te veel bronnen niet beschikken. Maar zullen anderen terecht opmerken: ook andere DTB's hebben hun hiaten. Maar ook door hen er kan niet ontkend worden dat er voor Enschede erg veel gegevens verloren zijn gegaan en sommigen van ons stuiten bij hun onderzoek in het bewuste gebied dan ook op meer puzzels dan oplossingen. Maar er zijn ook mensen die ten gevolge van de brand hun huwelijksakte opnieuw hebben moeten laten maken. Dus: er ontstaat een nieuwe huwelijksakte tussen dezelfde partners. Dat gebeurt nu trouwens ook nog, maar de aanleiding is niet gelijk. Door de brand van 13 mei 1862 kon het register van de akten van januari tot 7 mei 1862 niet meer worden teruggevonden. De ontbrekende akten van 1 tot en met 6 moesten op last van de Arrondissementsrechtbank in Almelo alsnog als aanvulling in de lopende registers van 1863 worden opgenomen.¹ Zo is er één akte die tevens het relaas van de brand weergeeft. Juist dat laatste is uniek: een ambtenaar die in een huwelijksakte het verloop van de brand weergeeft. Dit levert interessant voer op voor genealogen. Dat voer willen we dan ook niet onthouden. Het betreft huwelijksakte nummer 37 uit 1863 van Gerrit Jan Benneker en Gezina Mekkelholt. (Pikant detail: dé wijk Mekkelholt werd op 13 mei 2000 door een ramp getroffen. Maar daar valt Gezina echt niets te verwijten.)

De huwelijksakte telt in zijn geheel vier foliobladen en dat is echt meer dan wat we gewoonlijk tegenkomen. Hieronder volgt een selectie van datgene wat er in vermeld wordt. De criticus zal denken: dat is selectief. We geven hem gewoon gelijk en daarmee heeft hij zijn zin.

¹ Ja, ik wil. 111 jaar Overijsselse huwelijksakten HCO ISBN 80-72306-33-3

Tekening: mevrouw G. Beltman-de Groot

Op heden den vier en twintigsten November achttienhonderd drie en zestig hebben wij Willem Christiaan Theodorus van Nahuijs Burgemeester Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der Gemeente Enschede ingeschreven het navolgende vonnis gewezen door den Arrondissements Regtbank te Almelo den derden Junij achttienhonderd drie en zestig, dienende dat

aanvulling van het register van huwelijksvoltrekkingen in de Gemeente Enschede over het jaar achttienhonderd twee en zestig, en luidende blijkens de aan ons overlegde en ten dezen aangehechte behoorlijk geregistreerde grosse als volgt: In naam des Konings. De Arrondissements Regtbank ter Almelo, provincie Overijssel, heeft gewezen het navolgende vonnis. Inzake van de Echtelieden Gerrit Jan Benneker, daglooner en Gezina Mekkelholt, de vrouw bijgestaan door de man, beide wonende te Enschede, requestanten tot aanvulling van het Register van huwelijken in de Gemeente Enschede over het jaar 1800 twee en zestig, bij verzoekschrift van den 10^e April 1863, hebbende tot procureur den Heer Mr. C. H. Stork.

..... Overwegende dat de requestanten, zich noemende de Echtelieden.....zich bij verzoekschrift van den 10 April 1863 tot deze Regtbank hebben gewend, teneinde het haar moge behagen te gelasten de aanvulling in het Register van huwelijken in de Gemeente Enschede van het jaar 1800 twee en zestig, door daarin op te nemen door den Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der Gemeente Enschede den twee en twintigsten Februarij 1800 twee en zestig het huwelijk is voltrokken tusschen Gerrit Jan Benneker, oud zes end ertig jaren fabrikarbeider, geboren te Weerselo, wonende te Enschede, zoon van Gerrit Jan Benneker en van Geertruida Oonk, beide overleden, en Gezina Mekkelholt, oud dertig jaren fabrikarbeidster, geboren te Lonneker en wonende te Enschede, dochter van Jan Hendrik Mekkelholt overleden en van Hermina Kuipers, zonder beroep, wonende te Enschede..... dat op dit verzoek te geven beschikkingen vrij zullen zijn van zegel om te zullen worden geregistreerd en wijder vrij van alle andere kosten aan hen worden uitgereikt, en dat uit die beschikkingen voortvloeiende exploiten kosteloos zullen geschieden vrij van zegel en registratie; dat de requestanten als reden voor hun verzoek zich op de navolgende bij dat request aangevoerde daadzaken hebben beroepen: dat hun huwelijk is voltrokken door den Ambtenaar van den Burgelijke Stand der gemeente Enschede den twee en twintigsten Februarij 1800 twee en zestig.

..... En dat de Registers van den Burgerlijken Stand, te Enschede, waarin die akte was geschreven teniet zijn gegaan, of althans verloren geraakt, tengevolge van den brand, die op

den zevenden mei 1800 twee en zestig de stad Enschede heeft getroffen. Overwegende dat de Regtbank daarop, overeenkomstig de conclusie van het Openbaar Ministerie, bij geregistreerde beschikkingen van den elfden April 1800 drie en zestig, aan de verzoekers heeft opgelegd de oproep van getuigen, ten einde over de voormelde daadzaken te worden gehoord, en dien tengevolge ten dage daarbij bepaald, in Raadskamer, het Openbaar Ministerie daarbij tegenwoordig, voor haar gebracht vijf getuigen, welke ieder afzonderlijk en onder eede te dien aanzien hebben verklaard, hetgeen is opgenomen in het hoofd, deze aangehaalde procesverbaal.....ten eerste dat in het jaar 1800 twee en zestig wel over dat gedeelte des jaars, loopende van den eersten Januarij tot den zevenden Mei, in de Gemeente Enschede..... terwijl de stad Enschede werd getroffen door een geweldigen brand al die Registers, daaronder het genoemde, op last van den Secretaris der gemeente, ter beveiliging, tegen dien brand zijn overgebracht inden toren van de Kerk der Hervormde Gemeente te Enschede, dat wijders toen de brand ook dit gebouw scheen te zullen bereiken de Burgermeester der gemeente last, heeft gegeven de voorschreven registers weer vandaar naar de Kerk der Doopsgezinde Gemeente Enschede te vervoeren, dat zulks ook is geschied, doch slechts voor een gedeelte, met name niet wat betreft de loopende Registers van den Burgerlijken stand van dat jaar, het register van huwelijksaangifte en afkondigingen alleen uitgezonderd, welke loopende Registers te ver in den toren gebragt zijnde uit dien hoofde bij het toenemen van den brand, niet meer bereikt hebben kunnen worden, en aldaar zijn gebleven, en dat later na het ophouden van den brand deze alzoo achtergebleven Registers niet teruggevonden zijn bij het daarnaar gehouden onderzoek.

-Ten anderen, dat de requestrant Gerrit Jan Benneker in het begin van 1800 twee en zestig, ter secretarie der gemeente Enschede, de tot voltrekking van het huwelijk benodigde stukken heeft ingeleverd; dat dien ten gevolge op den twee en twintigsten Februarij van dat jaar voor den Ambtenaar van den Burgerlijken Stand dier Gemeente Enschede de huwelijksvoltrekking is geschied tusschen genoemde Gerrit Jan benneker en Gezina Mekkelholt..... bij het opmaken van welke Akte als getuigen zijn tegenwoordig geweest

Lambertus Morsink, Frederik Schuitte, Hendrik Otto en nog een getuige.

Zo wordt het huwelijk van Gerrit Jan en Gezina voor de tweede keer geregistreerd. Of ze ook een nieuw trouwboekje gekregen hebben wordt niet vermeld.

Maar wat vindt u van de een aantal keren voorkomende woordje: Wijders! Je moet een Noord – of Oost-Nederlander geweest zijn om te begrijpen dat hiermee: verder, vervolgens wordt bedoeld. De desbetreffende ambtenaar heeft in het Oost-Nederlandse woord “wieder” de –ie-klinker simpel vervangen door de –ij- klank. Dat gaat heel vaak wel op, zoals bij bij: wiede en wijd. Maar dit wiede is hier niet bedoeld.

Misschien is er Eén van onze leden die de genoemde namen van Mekkelholt of Benneker en nog liever dit huwelijk aantreffen in hun kwartierstaat. Ik zou hen willen oproepen deze kwartierstaat als wordbestand op te sturen naar de redactie. Deze kan er dan voor zorgen dat de kwartierstaat, misschien wel kwartierstaten gepubliceerd worden op de website van de afdeling. Op een dergelijke manier kunnen we voor een symbiose zorgen tussen ons kwartaalblad en de website.

Het dragen van trouwringen

Door: Jan Netelbeek

Enige tijd geleden liet een sprker tijdens een van onze NGV-lezingen zich ontvallen dat hij niets kon vinden over de geschiedenis over het dragen van trouwringen. Een interessante vraag. Ik ging op zoek door het World Wide Web en vond enige artikelen die ik compileerde tot onderstaand artikel.

Welke man en vrouw elkaar ooit de allereerste trouwring over de vinger schoven en waar en wanneer dat gebeurde, is niethistorisch te achterhalen. Bij toeval misschien is de oudste uitwisseling van trouwringen in het oude Egypte vastgelegd, ongeveer 4800 jaar geleden. In het oude Egypte was de ring verbonden met het bovennatuurlijke, een nooit aflatende verbinding van eeuwige liefde. Later, voor de Romeinen was het accepteren van een ring door een jonge vrouw een bindende legale overeenkomst en het meisje was niet langer

vrij. Bij de oude Romijnen werd voor het feitelijke huwelijk al een ring gedragen als een sort handgift, een afkoopbewijs van de toekomstige partner. De ring als formalisering van het engagement. Hem niet dragen of uitdoen stond gelijk aan ontrouw. In vroeg Romeinse tijden gebruikten ze vaak ijzer, om zijn symbolische sterkte maar dat werd in de derde eeuw door zilver en goud vervangen; om de schoonheid ervan en omdat ijzer roest.

De kerk incorporeerde de ring als christelijk symbool van trouw aan het sacrament van het huwelijk. Heden accepteren we de ring als deel van een religieuze ceremonie als we in de kerk trouwen.

Ringen en de geestelijkheid

Ook de vrouwelijke kloosterlingen dragen een eenvoudige ring, die verwijst naar hun mystiek huwelijk met God. De ring van de paus of een bisschop duidt dan weer op de status, de waardigheid, de "macht" van de functie. Net zoals dat al bij de hogere legerleiding van de oude Egyptenaren het geval was. Of bij onze latere koningen en vorsten. Denk maar aan de zegelringen waarmee belangrijke documenten of verdragen werden bekrachtigd. Ringen als sieraad en/of teken van rijkdom zijn uiteraard nog een andere categorie.

Wordt de trouwring links of rechts gedragen?

De meeste mensen dragen hun trouwring aan de linker hand. Hoewel, sommige Europese vrouwen dragen de ring aan hun rechter hand.

Toon mij je trouwring en ik zal zeggen of je West-Vlaming dan wel Brabander bent, of je katholiek of protestant. Onzin? Het dragen van de trouwring heeft door de eeuwen heen geleid tot streekgebonden of religie-gebonden gewoonten. Er zijn vooreerst de verschillen tussen rechter- en linkerhand. In principe, zo leert onder meer de iconografie, staat rechts voor goed en links voor slecht. De rechterhand als drager van de trouwring lijkt de meest logische keuze. Die gewoonte is mondiaal ook fel verspreid, in Rusland en de meeste ex-Oostbloklanden bijvoorbeeld. Maar in Frankrijk, Schotland, Zweden of Italië wordt de trouwring aan de ringvinger van de linkerhand gedragen. Vermoed wordt dat die keuze ooit gemaakt werd omdat het menselijk hart, de woonst van de liefde en de trouw, het dichtst bij de linkerhand ligt.

Sommige Scandinavische vrouwen dragen drie ringen, voor

- verloving
- huwelijk
- moederschap

Vroegere Joodse bruidjes hebben de ring om hun wijsvinger gedaan omdat dit de vinger is waarmee ze de regels volgen als ze de Torah lezen.

In Vlaanderen blijkt de situatie extra ingewikkeld. In West- en Oost Vlaanderen draagt men de trouwring links, in Antwerpen en Brabant rechts en in Limburg is er een mix. Waarom precies? Andere richtlijnen allicht vanuit de vroegere kerkprovincies, die een gewoonte werden.

Trouwring-kijken

Wie van spelletjes houdt, kan op basis van trouwring-kijken zelfs de geloofsovertuiging van Nederlanders detecteren. Hier dragen katholieken hun verlovingsring rechts en hun trouwring links. Bij protestanten is het net omgekeerd. Let wel: dit geldt alleen voor de oudere bevolking. Bij de jeugd is die keuze veel minder consequent.

Ook al in Nederland kan ring-kijken je soms zelfs leren of je met een homo of hetero-medemens te doen hebt. De Rotterdamse ontwerper Tino Christopoulos brengt er sindsenige tijd handgemaakte trouwringen op de markt die speciaal bedoeld zijn voor homo's en lesbiennes. Een van de opties: ringen met een roze driehoekje er in verwerkt. En de creativiteit van de heer Christopoulos is blijkbaar eindeloos. Zijn nieuwste nouveauté is een ring-piercing waarin het initiaal van de geliefde is verwerkt, voor mensen die hun trouwring liever niet aan hun vinger dragen.

Huwelijks-vingerhoeden

Puriteinen weigerden trouwringen te dragen omdat zij sieraden frivool achten, hoewel in koloniale tijden paartjes "huwelijks-vingerhoeden" uitwisselden – een bruikbaar en praktisch geschenk, en daarom acceptabel. Maar na de trouwerij zaagden ze vaak de bodem eraf om er zo een ring van te maken.

Wat de cultuur ook mag zijn, welke eeuw, mensen hebben altijd het belang van de verzegeling van hun verbond met een ring herkend.

Maar waarom de derde vinger aan de linkerhand?

Er zijn vele theoriën waarom speciaal deze vinger de huwelijkse trouw kwam te symboliseren. Zowel de oude Romeinen als de Egyptenaren geloofden dat er een ader – in het Latijn “vena amoris” - direct van die vinger naar het hart liep.

In het Engeland van de middeleeuwen liet een bruidegom de ring gedeeltelijk over de duim van zijn bruid, dan over de wijsvinger en de middelvinger gaan, terwijl hij de woorden sprak “in de naam van de Zoon, de Vader en de Heilige Geest” als hij iedere vinger passeerde. Daarna deed hij de ring aan de volgende vinger, de derde van de linker hand. Deze gewoonte is uiteindelijk formeel geworden in de 16^e eeuw toen de zoon van Henry de Achtste het boek schreef “The Book of Common Prayer”, dat de moderne Engelse protestantse huwelijksbelofte beschrijft en aangeeft aan welke vinger de huwelijksring moet worden gedragen.

Dragen mannen trouwringen?

De gewoonte dat mannen trouwringen dragen is relatief nieuw. Tot aan het midden van de twintigste eeuw waren het meestal alleen vrouwen die huwelijksringen droegen, misschien een overblijfsel van de tijd dat vrouwen gezien werden als bezit, of misschien een onschuldig gebruik zoals vrouwen verlofingsringen dragen, wat mannen niet doen. De tijden veranderen, zo ook de tradities en vandaag zijn het niet alleen de bruidjes die een ring dragen als symbool van een duurzame genegenheid. Toen de tweede wereldoorlog uitbrak en vele jonge mannen langdurig gescheiden werden van hun echtgenoten, begonnen mannen ook trouwringen te dragen als symbool van hun huwelijk en als een herinnering aan hun vrouwen.

De Naam Haverkate

Door: Frits Haverkate

Haverkate is een echte Twentse naam. In 1947 ¹ was 88%

van de Haverkate's in Nederland woonachtig in Overijssel (voornamelijk Twente), in 2008 (telefoongids) nog 72 % (zie tabel). In oude archieven komen allerlei varianten voor van de naam Haverkate, zoals Haverkatte, Havercate, Haeverkotte, Haverkote . Maar in de loop der tijden zijn de meeste van deze namen teruggebracht tot Haverkate, Haverkort en Haverkotte, waarvan Haverkate in Overijssel domineert (zie tabel).

Tabel. Frequentie naam Haverkate en varianten in Nederland en Overijssel

Naam	Aantal in 1947		Percentage	
	Nederland	Overijssel	Overijssel 1947	NL 2008
Haverkate	279	247	88	72
Haverkotte	41	30	73	60
Haverkort	326	175	54	37
Havekotte	32	0	0	0

Wat betekent de naam Haverkate? Kate of kaat is een Nedersaksisch woord, dat hut of kleine boerderij betekent. Spellingsvarianten zijn katte, kote, kotte, kot en kort. De Saksische vorm kate schijnt aan Twente eigen te zijn ², maar komt toch al voor 1400 voor in Salland, Drente, de Achterhoek en Bentheim ³. In Saksische streken en met name in Overijssel was het de gewoonte de naam te ontleen aan de namen van de boerderijen. De meeste families, die van boeren afstammen zullen zo aan hun naam gekomen zijn ⁴. Een boerderij met de naam "t goed ten Havercoten" wordt al aangetroffen in het kerspel Enschede, als het beleend wordt aan Seijne van Versne rond 1350 ⁵. Vanaf de 17^e eeuw of al eerder komt Haverkate ook elders in Twente voor, zoals in Hengelo, Delden, Woolde, Bentelo, Borne, Deurningen en Haaksbergen.

De kate-namen zijn vaak patroniemen, in die zin, dat ze zijn ontstaan door achter de (voor)naam kate te plaatsen. Zo ontstond b.v. Klaaskate, de kate van Klaas. Volgens Hekket ⁶ is ook Haver in Haverkate afgeleid van een (voor)naam, en wel van de Germaanse naam Hadeward (van hathu = strijd en ward = wachter; Germaanse namen bestonden oorspronkelijk uit twee delen met een krijgshaftig karakter). Als een oude

Nedersaksische naam zou Haverkate dus “boerderijtje van Hadeward” betekenen.

Mijn eigen stamboom in de mannelijke lijn gaat terug tot de mark Woolde bij Delden/Hengelo, waar verschillende van mijn voorouders tot ongeveer 1800 hebben gewoond. Na enig snuffelwerk in het Twents Streekarchief te Delden stuitte ik op mijn voorouder Dirk Haverkate te Woolde, gehuwd in 1684. Deze Dirk heette pas Haverkate in 1701, voor die tijd was zijn naam Derk Jansen of Derk Haver, dan wel Derk Haever. Een Jan Haever, dan wel Jan Haver zal zijn vader zijn geweest. Die twee naamsvormen worden inderdaad vermeld in Woolde, één als pauper, in 1675. Zou Derk, toen hij een eigen kate kreeg, rond 1700 de naam Haverka(t)te hebben aangenomen?

Waarschijnlijk is de naam Haverkate her en der in Twente aan boerderijen gegeven, waar mensen woonden met de naam Haver. Er is dan geen reden aan te nemen, dat alle Haverkates familie van elkaar waren. Ik heb dan ook geen verwantschap kunnen aantonen tussen Haverkate in Woolde en Haverkate's elders in Twente. Vergelijk b.v. de naam Geerdink, afgeleid van de voornaam Gard, die 13 maal voorkomt in het schattingsregister van Twente in 1475 in verschillende marken, zonder dat er sprake is van onderlinge verwantschap.

Ik houd mij natuurlijk aanbevolen voor vondsten, die mijn gedachtegang over de achtergrond van de naam Haverkate kunnen ondersteunen of wijzigen. (Email: fr.haverkate@hetnet.nl)

Met dank aan de Heer G.J. Welberg van het Historisch Museum te Hengelo voor commentaar en aanvullingen.

1. Nederlands Repertorium, P.J. Meertens, gebaseerd op de volkstelling van 1947, www.meertens.knaw.nl
2. J. Winkler en J.N. Twilhaar. Achternamen in Nederland en Vlaanderen. oorsprong, geschiedenis en betekenis, 2006, Sdu Uitgevers, den Haag, p 243-244.
3. B.H. Slicher van Bath. Mens en land in de middeleeuwen, Assen, 1944
4. P.J. Meertens. De betekenis van de Nederlandse familienamen. Uitg A. Rutgers, Naarden, 1943.
5. Repertorium op de Overstichtse en Overijsselse Leenprotocollen 1379-1805, E.D.Eijken. www.historischcentrumoverijssel.nl

6 B.J. Hekket. Oost-Nederlandse familienamen, hun ontstaan en betekenis. Uitg van de Berg, Enschede, 1996.

Naam en Geschiedenis van de “Haarmühle”

Met goedkeuring van de eigenaar van Restaurant de Haarmühle in Alstätte is onderstaand stuk vertaald in het Nederlands en mochten wij een samenvatting opnemen in TG.

De naam Haarmühle stamt van het oudduitse woord Haar, wat hoogte of heuvel betekent.

Haarmühle kan betekenen “molen op de heuvel” maar in het onderhavige geval ook “molen op het landgoed Haer” Dit geldt ook voor de familienaam “Haarman” . Iemand die op de heuvel woont of iemand die op het landgoed “Haer” woont.

In 1188 werd het landgoed “Haer” als een in Alstätte gelegen leengoed van de graaf von Dale, heer tot Diepenheim, genoemd. Toen der tijd maakte het landgoed “Haer” in Alstätte en landgoed Harmölle in Buurse nog deel uit van een bij elkaar horend Duits landgoed. Gravin Kunigunde, erfdochter van Dalen en Diepenheim, trouwde na de dood van haar eerste man, de kinderloze Graaf Otto von Tecklenburg, met Graaf Wilhelm von Boekstelle.

De bisschop van Utrecht, Johann von Diest, kocht in 1331 het landhuis en de burcht Diepenheim. Door onderhandeling met bisschop Ludwig II van Münster, bleef het Twentse deel van het hof, de “Harmöllen”, in het bezit van de bisschop van Utrecht en het Münsterlandse deel van het hof, landgoed “Haer” (de “Haarmühle”), in het bezit van de bisschop van Münster. Door die overeenstemming werd de nieuwe Duits – Nederlandse grens, die heden nog bestaat, vastgesteld. De oorspronkelijke landsgrens liep meer westwaarts tussen het latere protestantse Buurse en het Katholieke Buurse.

Door verdere gebiedshervormingen heeft de bisschop van Münster overigens later afstand gedaan van landgoed “Haer” en liet het aan de bisschop van Utrecht.

De bisschop van Utrecht verpande in 1350 het landgoed “Haer” voor 150 goudstukken aan graaf Heinrich von Solms zu Ottenstein. In die tijd stond er reeds een watermolen op de huidige plaats, welke tussen 1331 – 1350 gebouwd werd.

Na de verwoesting van de burcht Ottenstein en het verdrijven van de graaf von Solms door de bisschop van Münster, Otto von Hoya, werd het landgoed "Haer" of "Harinkerbe" zoals het ook wel genoemd werd, bisschoppelijk bezit.

1580. Familie ter Haar, ter Haes, Terhaar, Haring, Haringmann of Haarman(n). Steeds komt deze naam voor op de "Haer". Met de schrijfwijze nam men het toen nog niet zo nauw. Vaste familienamen werden überhaupt pas in de 15^e eeuw ingevoerd.

In een oorkonde wordt voor het eerst in 1580 melding gemaakt van Roelof ter Haar en zijn vrouw Katrina up die Haer als pachters.

Ferdinand von Bayern, bisschoppelijk vorst van Münster, laat in 1619 de watermolen geheel vernieuwen. In de oude deurlijst staat de datum van verbouwing gegraveerd: Anno 26 november 1619.

In 1721 laat Clemens August von Bayern uit het huis Wittelsbach, gelijktijdig keurvorst en aartsbisschop van Köln, bisschop van Münster, Paderborn, Osnabrück en Hildesheim, de Haarmühle grondig restaureren. Ook laat hij zijn wapen aanbrengen boven de zijdeur.

De laatste pachter die de familienaam ter Haar draagt, Johann Hermann ter Haar bleef met zijn vrouw Euphemia Harmölle, kinderloos. In 1776 adopteert hij zijn nichtje, een dochter van zijn zuster. Deze wordt uitgehuwelijkt aan Hendrik Wolfering uit Haaksbergen. Hendrik is een neefje van Euphemia.

Meer dan zes generaties blijft de familie Wolfering, ook genoemd Haarmann, pachter van het landgoed "de Haer" oftewel "Haarmann"

Ingevolge een Rijksverdrag tot schadeloosstelling aan duitse vorsten wegens het verlies van bezit op de linker Rijnover aan Frankrijk, werd vorst Salm – Salm tot Anholt in 1803 eigenaar van het landgoed Haarmann.

In 1820 richt Johann Ferdinand Wolfering naast de watermolen een olie- en pelmolen op die in 1905 afgebroken werd.

In 1824 wordt een nieuwe schuur gebouwd voor de opslag van stro en hooi. In 2001 wordt de schuur verbouwd tot feestruimte voor groepen tot 140 personen.

Vanwege het huwelijk van de neef van Ferdinand Wolfering, Bernhard Wolfering, met Johanna Wigger uit Lonneker wordt in 1865 een nieuwe boerderij met woonhuis en herberg

ingericht. Deze herberg werd in 1977 uitgebouwd tot het huidige restaurant.

Na een meningsverschil met de rentmeester van de familie Salm – Salm tot Anholt, vertrekt de familie Wolfering in 1905 voor goed van het landgoed Haarmann.

Aanleveren kopij

TG nr.1 van 2009 verschijnt eind maart. U kunt kopij, foto's (als jpg bestand) etc. hiervoor aanleveren tot eind januari. Het e-mail adres van de redactie is twentegenea@gmail.com

xxx

Dhr. Ton Boswerger vraagt uw medewerking bij zijn zoektocht naar het volgende:

Overleden te Geesteren op 02.01.1820 Hendrik Krikhaar, 70 jaar, ongehuwd, zoon van Jan Krikhaar en Jenneken, neef van Harmannus Morshuis, 50 jaar.

Ik zoek hun gezamenlijke opa en oma en -indien mogelijk - drie generaties afstammelingen van dit grootouderechtpaar in de vorm van een parenteel.

Reacties graag mailen naar tonboswerger@versatel.nl

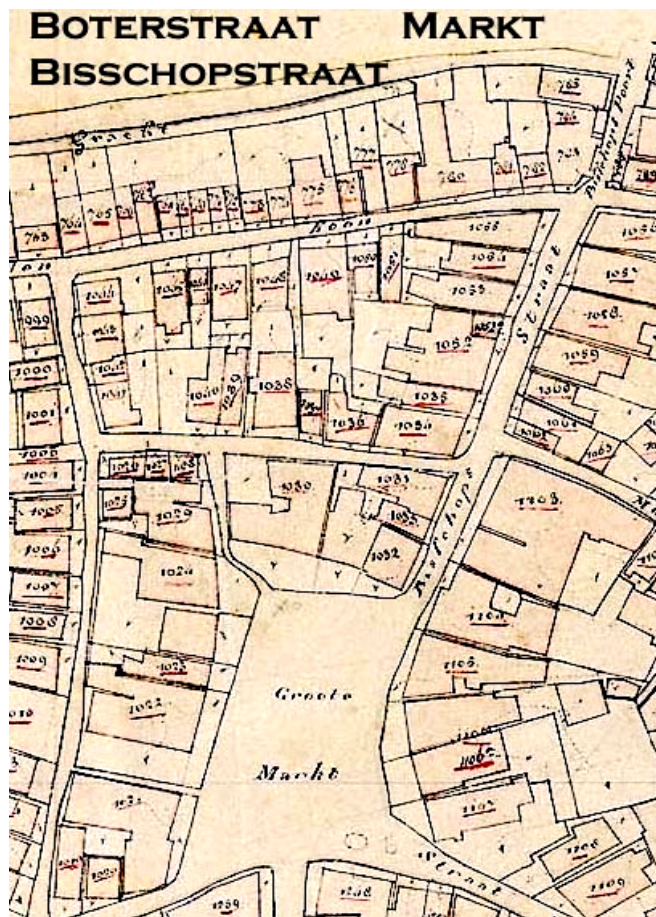
BONZET
BOEKBINDERS V.O.F.

Voor het inbinden van
boeken, tijdschriften en
vervaardigen van dozen
en mappen

De Osseboer 44 7547 SJ Enschede
053-4314069

“de Markt te Oldenzaal”

Van Toni Ankone ontvingen wij bijgaande reactie op de aanvulling van Dhr. Ties Wiegman

Hiernaast een gedeelte kadasterkaart ten noorden van de Markt in Oldenzaal. Op perceel 1103 in de Hoek

Bisschopstraat en Monnikstraat begon Hermannus van Delden, geboren in 1777 in Amsterdam een logement hij was getrouwd met Eva Hendrica Bloemen. Zij was de paardenpost meesteres. Het grootste gedeelte op de kaart was het logement De Ster en het onderste kleinere deel de stal. De dochter Maria Geertruida Hermana van Delden ging hiermee door en trouwde met Hendrikus Wiegman. Op de ansichtkaart staat vooraan een deel van de stal en daarnaast afgescheiden zijtes als terras. Dus NIET aan de Markt.

Nieuwe leden stellen zich voor:

Samenstelling: Leon van Schie

De heer Nawijn:

1. Waar liggen uw roots ?

Ik ben geboren in 1943 te Den Haag, woonde van mijn vijfde tot mijn twaalfde jaar in Indonesië, om vervolgens via Den Haag in 1957 in Delft terecht te komen. In 1970 maakten wij de sprong naar Twente waar we niet meer weg willen.

2. Hoe lang bent u al bezig met genealogie ?

Mijn genealogische interesse werd gewekt toen ik na het overlijden van een oom in 2002 het familiearchief erfde. Deze oom was zijn hele leven actief geweest als genealoog en had uiteraard de familiestamboom uitgeplozen. Zo weet ik dus dat ik afstam van ene Firmin Navin, die in 1696 als Frans Hugenoot met zijn vrouw opduikt in Amsterdam en na twee jaar naar Duitsland vertrekt waar hij in Braunfels als schoenmaker gaat werken aan het hof van de graven van Solms-Braunfels.

Mij wordt met enige regelmaat gevraagd of ik familie ben van die vroegere LPF-minister Nawijn: het antwoord is: ja, maar onze gezamenlijke voorvader werd lang geleden in 1765 te Harlingen geboren.

3. Welke families onderzoekt u in het bijzonder en hoever terug bent u gekomen ?

Mijn eerste schreden op het genealogische pad betroffen de familie Ruepert. De oudst gevonden stamvader Lambertus Ruperink leefde van omstreeks 1675 tot ongeveer 1750 en was pachter van het Erve Ruperink (Rupert) op de Deldener Es. Van hem stammen alle huidige families Ruperink, Rupperink en Ruepert af. De tweede familie die onderzocht werd was de Familie Holterman. De naam blijkt afkomstig van het Erve Holterman in Oolde bij Laren (Gld) en werd in 1780 aangenomen door Willem Cornelissen Rodute. Zijn vader Cornelis Jansen, getrouwd in 1724 te Voorst, was pachter op een erf genaamd Rodute.

Recentelijk ben ik mij gaan verdiepen in de familie Gaalman. Een huwelijk in 1705 te Delden van ene Johannes Gerhardus Gaelman leidde naar Borcken, waar deze in 1682 RK gedoopt was. Waar zijn vader Henrich vandaan komt is daar helaas niet te vinden. Overigens blijken zowel de rooms katholieke als de protestantse Gaal mannen van hem af te stammen.

4. Kunt u nog bijzondere zaken uit het onderzoek vermelden, leuke/ tragische/ opvallende - ??
 In de zowel nuttige als leuke bijdrage van Jan oude Munnink in de laatste TG vindt men op p.117 onder Ootmarsum de vroedvrouw Johanna Golman en onder Enter de ledezetter Lambert Gaalman. Het beroep van de laatste is inderdaad een leuk detail zoals wordt opgemerkt. Toen ik het voor het eerst tegenkwam buiten de medische context kon ik naar de betekenis ervan slechts gissen totdat ik er op de site www.enter-info/Geschiedenis/Anekdoten/Pand-Bolscher achter kwam dat de man breukmeester/chirurgijn was! Zijn broer Gerrit Jan oefende overigens in Borculo hetzelfde beroep uit. Maar voor mij was echter het verrassende gelegen in het voorkomen de twee eerder genoemde namen. Wat hebben de twee familienamen met elkaar te maken? Wel, ze staan symbool voor het moeras van schrijfwijzen dat men tegen kan komen bij het uitspitten van een stamboom, in dit geval van eerder genoemde Jan Gerrit Gaalman. Onze vroedvrouw Johanna Golman kwam ik eerder tegen in Geneanet als Janna Gaelman gehuwd te Ootmarsum. Misschien familie? Op naar het Streekarchief en ziedaar in de huwelijksinschrijving stond eigenlijk Göelman, j.d. van Bentheim. Bij de dopen van haar zeven kinderen heet zij Gaelman, Goelman, Göelman en zowaar ook Geulman. Ook Göhlman is aardig in de trouwakte van een zoon. Nieuwsgierig naar haar overlijden Genlias geraadpleegd: alle schrijfwijzen geprobeerd : niets te vinden, terwijl zij in 1819 nog als vroedvrouw geregistreerd stond in de lijst die Jan oude Munnink ons in TG presenteerde.
 Uiteindelijk vond ik in de overlijdensindex van Ootmarsum: Johanna Christina Gölman, overleden in

1828. Niet de eerste keer dat een akte niet in Genlias staat. Terug naar Golman. Deze naam was ik eerder tegengekomen. Uitgaande van alle Gaalmannen die in Genlias te vinden zijn vond ik Gaalmannen in Ambt Ommen. Moeizaam terugzoekend stuitte ik uiteindelijk op Bernardus Golman, geboren in 1756 te Raalte als zoon van een moeder uit Gildehaus en een vader uit Hessen. Geen familie dus van de Deldense Gaalmannen, misschien van onze vroedvrouw ... je weet het maar nooit. Kortom het kan verkeren bij al dat zoek.

5. Op welke manier verwerkt u uw genealogische gegevens ? (naam programma)
Aldfaer.

De heer Lenderink:

1. Waar liggen uw roots ?

Mijn voorouders zijn altijd boerenfamilies geweest in mijn woonplaats Haaksbergen en hebben altijd op dezelfde plek gewoond waar mijn vader nog is geboren. Helaas is deze boerderij door de uitbreiding van Haaksbergen verloren gegaan.

Deze boerderij Lenderinc werd in 1188, in de eerste akte waarin in Haaksbergen (Haxbergen) werd vermeld als bezit van de heer van Dalen uit Diepenheim, in de marke Holthuizen al genoemd.

Deze informatie heb ik uit de boeken over de historie van Haaksbergen en is voor mij de belangrijkste reden om genealogisch onderzoek te doen naar mijn voorouders.

2. Hoe lang bent u al bezig met genealogie ?

In 1997 heb al eens een uitgebreide cursus genealogie in het Historisch Centrum Overijssel gevolgd. Pas vorig jaar toen ik met vroegpensioen ging heb ik de draad opgepakt om het onderzoek te beginnen. Daarbij geholpen door het feit dat in Haaksbergen een uitgebreid archief is waar ik tot nu toe nog alles heb kunnen vinden van mijn voorouders. Het internet met de data base Genlias biedt natuurlijk ook veel zoekmogelijkheden.

3. Welke families onderzoekt u in het bijzonder en hoever terug bent u gekomen ?

Tot nu toe heb ik alleen nog onderzoek gedaan naar de stamreeks van mijn Familie Lenderink. De familie is altijd in Haaksbergen geweest en heeft weinig uitbreiding in de breedte gekend. Er is lange tijd maar een stamhouder geweest. Pas met de generatie van mijn vader is de familie wat in de breedte gegroeid. Ik heb tot nu toe nog geen enkele binding met Lenderink in andere plaatsen gevonden. En deze naam komt toch in vier plaatsen in Oost Nederland veel voor: nl. Hengelo(G), Haaksbergen, Laren-Lochem en omgeving Zwolle.

In die plaatsen was voor 1500 al een boerderij Lenderink bekend.

Mijn oudste voorvader die ik gevonden heb is de huwelijksinschrijving van Roelof Lenderinck x Jenneken Hibben in 1752. Maar mogelijk zijn er nog meer generaties terug te vinden want er is in 1691, in de marke Holthuizen, al een huwelijk van een Esken Lenderink.

Op termijn wil ik ook nog onderzoek doen naar de opsplitsing van het oorspronkelijke erf Lenderinc. Mijn voorvader Jan Lenderink woonde in 1830 volgens het kadaster in een boerderij "Roofls" wat een afsplitsing is van het oorspronkelijke erf. Zo lagen dicht bij elkaar de boerderijen : Lenderinc, en de afsplitsingen Schutte, Roofls, Esker en Nolle. Ze stonden zo dicht bij elkaar dat toen er een afbrandde ze allen in brand raakten, volgens de historie van Haaksbergen.

Buiten de bronnen van de DTB boeken, akten uit de Burgelijke stand en het bevolkingsregister van Haaksbergen ben ik nog niet geweest, dus is er nog genoeg te onderzoeken.

4. Kunt u nog bijzondere zaken uit het onderzoek vermelden, leuke/ tragische/ opvallende - ??

De boerenfamilie bracht weinig bijzonderheden mee, hoewel ze altijd eigen bezit hebben gehad. De bezittingen van mijn voorvader Jan lenderink , volgens het kadaster 1830, waren voor het grootste deel ook in het bezit van mijn grootvader.

Wat ik wel bijzonder vind is dat de genoemde Jan Lenderink, die in 1779 is geboren, wel in staat was bij de aangifte van de geboorte van zijn kinderen en ook van enige huwelijken deze met zijn naam te onderteken, wat toch in boerenfamilies in die tijd niet vanzelfsprekend was. Zijn zoon kon dat later namelijk

niet. Ik vraag mij af hoe het onderwijs in die tijd was. Nederland was in die tijd voor een lange periode bezet door de franse troepen.

5. Op welke manier verwerkt u uw genealogische gegevens ?
(naam programma)

Ik was al langer in het bezit van het programma "Aldfaer" dat ik op een CD bij een computerblad aantrof. Ik was hiermee al enigszins bekend voor ik aan het genealogisch onderzoek begon. Ik heb wel nog een demo versie van Pro-gen bekeken, maar ik ben toch bij Aldfaer gebleven.

De heer Magdelyns:

1. Waar liggen uw roots ?

Mijn vader is geboren in Luik en zijn gehele familie komt uit die regio

Mijn moeder (Smit) is geboren in Den Haag, evenals ikzelf, en haar familie komt via Leiden uit Schiedam

2. Hoe lang bent u al bezig met genealogie ? Ik ben "erfelijk" belast c.q. besmet door mijn oudste broer die met deze "hobby" al zo'n 30 jaar bezig is. Hij heeft de families Magdelijns, Smit, Allewelt uitgezocht en vervolgens zijn schoonfamiliekant te weten Adrichem en Dijkman Dulkus en daarmee gekoppelde zijtakken. Ikzelf ben dus zo'n 10 jaar bezig. Als mens van deze tijd zoek ik veel via Internet en onderzoek de kant van mijn schoonfamilie t.w. Pelt, Oort en Henssen. Vanzelfsprekend verzamel je daarmee tevens veel met voorvoegsel "van" Oord en Oordt alsook Hensen en Hensgen(s)

3. Welke families onderzoekt u in het bijzonder en hoever terug bent u gekomen ? Zoals gezegd dus Pelt (oudste 1715), Oort (1645) en Henssen (1762)

4. Kunt u nog bijzondere zaken uit het onderzoek vermelden, leuke/ tragische/ opvallende? Aanvankelijk was ik erg "jaloers" op mijn broer, die erachter was gekomen dat mijn opa van moederskant Zouaaf was geweest. Hij heeft daar een heel boekwerkje over geschreven. Ik zelf was erg blij, dat ik mijn schoonvader van dienst kon zijn. Hij is in Semarang geboren en wist alleen dat zijn vader in Wittem (L) was geboren maar verder was geheel onbekend. Na wat spuurwerk kon ik

uiteindelijk de “gehele” boom worden overlegd en ook nog twee leuke boekwerkjes over zijn voorouders die in Limburg bekend persoonlijkheden waren geweest. Hij had plotseling van een Indisch mannetje zonder achtergrond een oer oud hollands voorgelacht.

Ook van de Pelt- kant was begin dit jaar een erg emotionele ervaring te vertellen. De grootouders van mijn vrouw en de oudste broer van mijn vader waren jaren lang goede vrienden geweest. Opa Pelt had een huisbioscoop waar hij, doormiddel van 2 grote bioscoopprojectoren, filmvoorstellingen gaf voor buurt en familie. Toen het Polygoonjournaal 100 jaar bestond in 1978 zijn er voor het polygoonjournaal filmbeelden gemaakt die ook in de bioscoop zijn gedraaid. Ik was in februari aan het “googelen” toen ik plotseling op youtube, die film te zien kreeg, waarin mijn vrouw de afwas staat te doen en zij later nog met mijn dochter van 1 jaar (nu 30) met de fles in voorkomt. Iedereen kan zich voorstellen hoe het is om plotseling je grootouders weer te zien lopen en te horen praten.
<http://www.youtube.com/watch?v=EtcpsboumOA>

5. Op welke manier verwerkt u uw genealogische gegevens ?
 Aldfaer. 2x perjaar worden de bestanden van mijn broer en ik samengevoegd voor één gezamenlijk inzicht programma, dat dán zo'n 140.000 namen heeft en zo'n 20 complete stambomen .

Mijn vrouw en ik zijn eind 2005 (vlak na de grote sneeuwvloed) naar Enschede “geemigreerd” waarvan wij dus absoluut geen spijt hebben en jaren eerder hadden moeten doen, maar ja.....

De heer Busscher:

1. Waar liggen uw roots ?

Ik ben in 1944 geboren in Lattrop. Mijn ouderlijk huis staat in het gebied wat vroeger bekend is als 'Tuschen de Beeken', aan de huidige Korenmorsweg. Ik heb 1 oudere en 1 jongere broer en 3 jongere zussen. Mijn vader Antonius Johannes (Jan) (1898-1994) is geboren op, wat ik noem, het stamhuis van de familie Busscher aan de Kerspelweg in Tilligte. Mijn moeder heet Marie Ruël, zij is geboren in het 'Binnenbrook' in Lattrop en haar voorouders komen uit

Schepisdorf nabij Lingen (Dld). Dit is van oorsprong een Franse naam.

2. Hoe lang bent u al bezig met genealogie ?

Ik ben begonnen in augustus 2004. Twee kinderen waren al het huis uit en de jongste zou kort daarop op zichzelf gaan wonen. Nu kwam er tijd om te doen waarvoor ik altijd al belangstelling had. Ik had mij ook al van jongs af voorgenomen om deze wereld niet te verlaten zonder iets nuttigs te hebben achtergelaten. Iets waardoor mijn kinderen later nog eens aan mij zouden denken. En die belofte aan mijzelf wil ik nu waar maken.

3. Welke families onderzoekt u in het bijzonder en hoever terug bent u gekomen ?

Uiteraard de familienaam Busscher, de oudste schriftelijke vermelding komt uit het Markenboek Tilligte/Lattrop anno 1591. Maar ook aanverwante families, zoals Ruël van mijn moederszijde, de familienaam Scholten, haar moeder.

Maar ook naar andere familienamen die ik de moeite waard vind doe ik onderzoek. Ik heb hiervoor een uitgebreid archief aangelegd op mijn computer.

4. Kunt u nog bijzondere zaken uit het onderzoek vermelden, leuke/ tragische/ opvallende - ??

Als ik me beperk tot mijn eigen familienaam, dan moet ik eerlijk zeggen, eigenlijk niet. Al mijn voorouders waren eenvoudige mensen, van boeren komaf. Of het moest zijn dat kindersterfte vroeger vaker voor kwam dan nu.

Onderzoek heeft mij geleerd dat soms een aanzienlijk deel van de kinderen jong overleed. Ik heb 1 keer meegemaakt dat in in een gezin van 8 kinderen alleen de jongste in leven bleef. De eerste 7 stierven zeer jong. Wat een ongekend verdriet moet dit voor de ouders zijn geweest.

5. Op welke manier verwerkt u uw genealogische gegevens ?

Met Aldfaer.

Ik wil nog graag een opmerking maken, ook tevens een oproep. Ik verzamel ook sinds jaren bid- of gedachtenisprentjes. Ik heb er nu plm 2300, met name uit

Lattrop, Breklenkamp en Tilligte. Ook verzamel ik oude foto's. Ik ga ook regelmatig bij families op bezoek. In Lattrop en Breklenkamp ken ik ze van vroeger bijna allemaal.

Ik bracht er in de jaren 50 de krant rond. In Tilligte weet ik ook heel goed de weg, ken er bijna alle mensen bij naam en vooral bij erfnaam. Ik neem dan een map met foto's mee die we samen gaan bekijken. Praten over de tijd van vroeger en... natuurlijk... of zij nog bidprentjes of foto's hebben.

Dus, als iemand in die zin iets voor mij kan betekenen, ben ik daar zeer dankbaar voor. Wilt U echter iets weten, of zoekt U een bidprentje of oude foto... mail me dan.

b.busscher@kpnplanet.nl

Een bijzondere koopvrouw van linnen en band.

Door: Mevrouw Gerda Schepers

Mensen kunnen op verschillende manieren bijzonder zijn. In mijn onderzoek over de familie Korte ben ik steeds een bijzondere vrouw tegengekomen. Bijzonder omdat ze geheel haar eigen gang ging en zich niet liet binden. Het is een vrouw waar je weinig onderzoek naar kunt doen, er zal bijvoorbeeld geen notarisakte opgemaakt zijn waar haar naam in voorkomt. Het is een vrouw wier naam je soms toevallig tegenkomt in het archief.

Ze heeft zo'n 35 jaar –van 1890 tot 1925- in Twente rondgezworven. En heel veel Twentenaren moeten haar gekend hebben als koopvrouw van linnen en band. Min of meer bij toeval werd ze soms ergens ingeschreven in een bevolkingsregister. Ik heb wel nakomelingen opgespoord maar ook die waren allemaal niet zo gemakkelijk te traceren. Haar oudste dochter is bijvoorbeeld vier keer getrouwd geweest en haar zoon drie keer, terwijl ik de jongste dochter helemaal 'kwijt' ben.

Gesina Korte is in 1842 geboren in Duitsland in Muhlenberg bij Esterwegen. Esterwegen ligt in de Hümling in het Emsland. Het was een arm en afgelegen gebied en veel inwoners zijn in de 19de eeuw richting het Nederlandse veen getrokken.

Esterwegen was rond 1677 een vrijstaat. Dat betekende dat men in de tijd van horigen een vrij mens was in Esterwegen. Mensen die vervolgd werden vanwege hun geloof of hun pacht niet konden opbrengen, vluchtten naar Esterwegen en daar was men een vrij mens.

Gesina is op 2 augustus 1842 geboren. Haar vader is Willem of Wilke Korte geboren in 1814 en haar moeder is Anna Maria Hugo geboren in 1798. Het is moeilijk na te gaan of dit allemaal klopt, maar het zou betekenen dat haar moeder 44 jaar en haar vader 28 jaar was toen Gesina werd geboren. Geboortedata maar ook namen werden steeds verschillend geschreven. In Hardenberg in het bevolkingsregister van 1850-1860 staat ze ingeschreven als Marrigje. Maar ook de achternamen werden steeds verschillend geschreven. Van het gezin Korte-Hugo hebben twee kinderen de naam Korte en twee de naam Corte doorgegeven. Terwijl er in Nederland toen al zo'n 40 jaar een burgerlijke stand bestond, waarbij namen niet meer veranderd mochten worden.

Veel Duitsers die toentertijd naar het veen gingen, waren erg arm. Eenmaal in Nederland trouwden deze mensen over het algemeen weinig voor de wet. Dit was voor hen ook erg moeilijk. Men had het geld niet om te trouwen, maar men diende ook papieren uit Duitsland te overleggen. Ik vond in de huwelijksbijlagen van een broer van Gesina die in 1874 getrouwd is in Nederland, nog allerlei papieren die uit Duitsland gekomen zijn. Men had een akte uit de geboorteregister nodig. In dit geval was dit Börger, de akte ging via Sögel naar Osnabruck, toen naar Berlijn en dan naar het Nederlands gezantschap in Berlijn. Hier werden dan de handtekening en de zegel gelegaliseerd en dan ging het naar Nederland. Daarnaast moest men nog een bewijs overleggen waaruit bleek dat de man gediend had voor de nationale militia en dan nog een bewijs van onvermogen.

Rond 1853 komt Gesina Korte op 11-jarige leeftijd met haar ouders, twee broers en een zus naar Slagharen in de gemeente Ambt-Hardenberg. Ik heb van deze vier kinderen de nakomelingen proberen op te zoeken, en het is opvallend hoe verschillend de levens van deze mensen zijn verlopen. Zo is er

uit een tak een Twentse boerenfamilie ontstaan, terwijl andere takken echte handelsmensen waren. En uiteraard veel arbeiders in de textiel. Ze woont, samen met haar zus Maria, bij haar ouders tot beide in 1868 kort na elkaar overlijden. Ze blijft dan bij haar zus Maria wonen tot Maria, op 34-leeftijd in 1871 overlijdt. Datzelfde jaar krijgt Gesina, ongehuwd, haar eerste kind, een dochter die ze Maria noemt. In 1876 krijgt ze een tweeling, twee zoons waarvan één datzelfde jaar overlijdt. In 1879 krijgt ze haar vierde kind, een dochter.

In februari 1883, op 41-jarige leeftijd trouwt Gesina met de koopman en weduwnaar Harm Hohenkamp die al een dochter heeft uit zijn eerste huwelijk. In de huwelijksrekeningen kunnen we lezen dat *'beiden behoeftig zijn en buiten staat tot betaling van de kosten der acten benodigd tot de voltrekking van hun huwelijk'*. In hetzelfde jaar in augustus vertrekken ze naar Zwolle om in december van dat jaar al weer terug te keren naar Hardenberg. In 1884 wordt hun zoon Bernardus geboren. Kort daarna vertrekt Harm, er is geen sprake van een echtscheiding, en neemt zijn dochter uit zijn eerste huwelijk mee. Waar Gesina blijft wonen is niet zo duidelijk maar waarschijnlijk is ze, met de vier kinderen, naar Twente vertrokken.

In 1891 wordt ze ingeschreven in Enschede waar wordt vermeld dat ze uit de gemeente Denekamp komt. In Enschede woont ze bij haar 20-jarige dochter Maria die inmiddels voor de tweede keer gehuwd is. In 1892 gaat Gesina in Borne wonen. Blijkbaar heeft ze nog wel contact met haar man, want hun inmiddels 6-jarige zoon Bernardus Hohenkamp gaat vanaf 1892 weer bij zijn vader wonen. In 1899 als haar zoon Wilhelmus Corte in Almelo wil trouwen ontstaan er moeilijkheden om de papieren in orde te krijgen. Daarom moet Gesina hem nog eerst erkennen als haar kind en hiervoor moet een nieuwe geboorteakte gemaakt worden. Dus in het jaar 1899 komt Wilhelmus in de gemeente Almelo zowel in het geboorte- als het huwelijksregister voor en ook nog een keer als vader. Vanaf 1899 woont Gesina op verschillende adressen in Hengelo en Almelo o.a. in de Schalderoi. Zo woont ze een tijdje bij haar zoon Wilhelmus maar soms ook bij andere familieleden in huis. Om in haar levensonderhoud te voorzien is ze koopvrouw van linnen en band.

In eerste instantie blijft haar man Harm in de buurt van Ambt-Hardenberg maar ook hij vertrekt naar Twente. Hij woont o.a. in een woonwagen in de gemeentes Tubbergen en Weerselo. Rond 1920 gaat Harm naar Oldenzaal waar hij 'woont' in het ziekenhuis aan de Watertorenstraat. Ik heb geen gegevens dat Gesina in Oldenzaal woonde, maar toen ze op 18 april 1924 op 81-jarige leeftijd overleed, werd in Oldenzaal een akte opgemaakt waarin stond dat ze te Enschede was overleden maar in Oldenzaal woonachtig was. In de akte stond tevens vermeld dat ze gehuwd was, terwijl ze waarschijnlijk al 40 jaar niet meer bij haar man woonde.

Ik heb vaak gezocht naar sporen van Gesina, maar alle gegevens die ik van haar heb, heb ik altijd min of meer toevallig gevonden. Dus komt u haar eens tegen, dan hoor ik dat graag.

Avontuur met nederlage. Smokkelen in de eerste wereldoorlog.

Door Herman H. Schurink, Neuenkirchen

Voorouderonderzoek is niet alleen een opsomming van namen en jaartallen, maar ook een verzameling verhalen, die de achtergronden van de personen in zijn omgeving tot leven brengen en dat maakt dit onderzoek zo interessant.

Zo ging het mij ook bij het onderzoek naar mijn voorouders zowel van vader's als van moeder's kant. En natuurlijk is het probleem, dat je de tijdgenoten niet meer vragen kunt en ben je aangewezen op documenten om de vertelsels, die je ooit gehoord hebt, tot leven te brengen.

Mijn ouders van moeder's kant woonden op een boerderij in Buurse en als kleine jongen logeerde ik daar vaak, vooral in de zomer. En zo leerde ik als stadsjongen rogge en haver binden. En 's avonds werd nagepraat onder de grote kastanjeboom door allen die bij de oogst hielpen met een koel drankje. Voor mij was dat ranja. De verhalen, die ik toen

hoorde, kwamen weer boven toen ik, na mijn pensioenering, met mijn voorouderonderzoek begon.

Mijn grootvader is gemeenteraadslid geweest in Haaksbergen. En in het gemeente-archief vond ik vriendelijke mensen, die mij de weg wezen naar de documenten over de tijd dat hij gemeenteraadslid was: 1919 tot 1931.

In augustus 1919 heeft hij zijn geloofsbrieven overgelegd. Dus 12 jaar is hij lid van de raad geweest. Tot op heden weet ik niet voor welke partij, maar het zal wel zo iets geweest zijn als Gemeentebelangen.

Ook vertelde hij, dat hij regelmatig naar Haaksbergen moest om allerlei stukken te ondertekenen bij de Coöperatieve Boerenleenbank. Dat vond hij geloof ik niet niet zo'n uitdagende taak, maar het hoorde er bij. Hij had daar dus een verantwoordelijke functie gehad. Ik wilde weten wat hij daar was geweest. Voor gegevens kwam ik nu bij de Rabo-Bank terecht. Men was zo vriendelijk mij een aantal krantenberichten te geven, die mij het juiste beeld gaven.

Op 1 april 1923 werd hij betuurslid van de Boerenleenbank in Haaksbergen en in 1951 voorzitter van het bestuur. Hij was ruim 35 jaar lid van het bestuur geweest. In 1958 is hij om gezondheidsredenen afgetreden. Bij zijn afscheid werd hij tot ere-voorzitter van het bestuur benoemd en kreeg hij een leeslamp, sigaren en een fotoalbum.

Ik kwam tot de conclusie dat hij toch een zeer behoorlijke staat van dienst had gehad als gemeenteraadslid en als bestuurslid van de Boerenleenbank. Wel probeerde ik mij voor te stellen, hoe vaak hij per fiets naar de vergaderingen in Haaksbergen is gegaan. Want auto rijden kon hij niet. Terwijl ik dit opschrijf, bedenk ik, dat de jongere generatie nu zal denken, dat SMS-en er ook niet bij was toen.

Toch werd er nooit snoeverig over deze respectabele staat van dienst gepraat, vandaar dat ik er in feite heel weinig van wist. Dat werk deed je eenvoudig.

Er was nog een verhaal, dat altijd met enige geheimzinnigheid werd verteld en waar nooit uitgebreid over werd gepraat. Mijn grootvader had namelijk in de eerste wereldoorlog in Veenhuizen gezeten. Ik wist niet echt wat dat was, maar dat

bleek me later. Een strafinrichting in Drente, waar dienstweigeraars, veroordeelden wegens openbare dronkenschap, wegens opzettelijke ongehoorzaamheid veroordeelde militairen, veroordeelde landlopers en smokkelaars werden opgesloten.

Ik herinner mij dat er eigenlijk bij dit verhaal zo'n beetje in het vuistje werd gelachen. In mijn gedachten kon het dus nooit zo erg zijn geweest, want anders was hij natuurlijk nooit gemeenteraadslid geworden.

Vragen kon ik niemand meer, dus bleef mij alleen over het Nationaal Archief in Assen te bellen en te vragen of men daar wellicht de registers van de bewoners van Veenhuizen bezat. Dat was het geval en toen was het wachten op de geschikte gelegenheid een bezoek aan het archief in Assen te brengen.

In augustus 2004 was het dan zover, dat ik de studiezaal in Assen binnen stapte en ik 6 grote klappers te bestudering kreeg. Het waren de klappers met de smokkelaars, want dat was de enige categorie waarin volgens mij mijn grootvader kon zijn veroordeeld, gezien de oorlogsomstandigheden. En Nederand was dan wel neutraal, maar gesmokkeld werd er wel. Dat bleek wel uit de 6 dikke klappers die ik kreeg.

En inderdaad in de vierde klapper vond ik hem geregistreerd onder nummer 10014.

Op 25 oktober 1917 werd hij door de Arrondissements Rechtbank in Almelo veroordeeld tot drie weken opsluiting en 18 januari 1918 staat vermeld als datum van opneming in het gesticht. Dus er werd niet van gevangenis gesproken.

En wat was de omschrijving van de veroordeling ?

Het bezit van "verboden nederlage".

Bij navraag op de studiezaal, kon niemand mij wijzer maken. Thuis gekomen, gaf het Nederlandse woordenboek ook geen uitkomst.

Pas een oud woordenboek van mijn oudere neef gaf de oplossing.

Nederlage (en ook nederlaag) betekende "gedistilleerd".

Toen ik dit hoorde, ging er bij mij een lampje branden, want ik had op de boerderij vaak gehoord, dat ze regelmatig over de grens gingen in de eerste wereldoorlog. Ze namen dan lege varkensblazen mee, die ze in Duitsland met jenever (voezel?) half vulden, dicht bonden en dan in de Buurserbeek gooiden. De beek transporteerde de smokkelwaar naar Nederland, waar het dan uit de beek werd gevestigd.

Kennelijk is mijn grootvader daarbij een keer tegen de lamp gelopen.

Maar het is een troost, dat hij niet de enige was. Het was kennelijk een soort sport met een pittig smaakje in die tijd. Maar ook geldelijke voordeel zal een rol hebben gespeeld. Wel kan ik me ook nog herinneren, dat er veel gepraat werd over de kommiezen die in die tijd in grote getale in het grensgebied overal ingekwartierd waren, ook bij mijn grootouders. Dus gesmokkeld werd er met veel overgave. Maar gecontroleerd werd er ook, zoals blijkt.

Een hulp in de huishouding bij mensen waar kommiezen ingekwartierd waren, werd gevraagd de tijdroosters van de kommiezen, die op een tafel in de gang lagen, eens te bekijken om te weten te komen wanneer en waar aan de grens gecontroleerd werd.

't Dorpscafé "Lutters kwartier"

Diverse
pannekoeken
Soepen

Belegde
broodjes
Sorbeta

Instrument & De Lutte 0541-551903 vgg. 551417

**Hej tied,
kom bie oons**

Elisabeth Segerink

HOFLAND
OPTIEK

Nummer één in oogzorg en mode.

**MET HOFLAND
WEER OP SCHERP**

DENKAMP • ZIBERGEN • ENSCHEDE • LÖSSER
OLDENZAAL • HAAKSBERGEN • BORNE

Contactlensspecialisten a.n.v.
Optometristen a.n.v.

www.hoflandoptiek.nl

Nederlandse Genealogische Vereniging. Oppericht 1946.

Correspondentieadres: NGV, Postbus 26, 1380 AA Weesp. Bibliotheek en andere diensten: Papelaan 6, 1382 RM Weesp. Geopend (alleen voor leden) donderdag en zaterdag van 10.00-16.00 uur.

Afdeling Twente. Oppericht 1984. De afdeling omvat de volgende gemeenten: Almelo, Avereest, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hardenberg, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Ommen, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden.

Afdelingswebsite: <http://twente.ngv.nl>

Bestuur van de afdeling:

- Voorzitter : vacature
- Interim-voorzitter, coördinator jubileumboek
J..G.H. oude Munnink (Jan), Koppelboerweg 2, 7587 NV De Lutte, 0541-511774
e-mail: koppelboer@hetnet.nl
- Secretaris, ledenadministratie, 2e penningmeester, contact gastsprekers.
Ch. Sieverink (Chris), Diepenbrockstraat 3, 7512 DE Enschede, 053-4304320
e-mail: secretaris@twente.ngv.nl (functioneel) chsieverink@wanadoo.nl (privé)
- Penningmeester, 2e secretaris, cursussen.
B.G.J. Schothuis (Ben), Het Loo 39, 7608 DM Almelo, 0546-862675
e-mail: penningmeester@twente.ngv.nl (functioneel) bgischothuis@home.nl (pr)
- Lid, coördinator Genealogisch Informatiecentrum Twente (GIT)
J. (Johan) Leushuis, Woolderweg 65, 7622 JR Borne.
074-2667229 e-mail: jleushuis@hetnet.nl
- Plaatsvervangend Afgevaardigde Algemene Ledenvergadering NGV
A.H. Boswenger (Ton), Spanker 42, 1231 TD Loosdrecht, 035-5823923

Redactie Twente Genealogisch (TG)

Titia Tjeerdsma, Georges Schafraad en Hans Berkhout

Redactieadres: Twente Genealogisch, Haydnstraat 58, 7582 EX Losser

e-mail: twentegenea@gmail.com

Genealogisch Informatiecentrum Twente (GIT):

Bibliotheek: Beursstraat 34, 7551 EE Hengelo, 074-2452587. Openingstijden: dinsdag 18.00-20.00 uur, vrijdag 13.30-17.00 uur

Bezorging en adreswijziging

Voor informatie over bezorging kunt u contact opnemen met de redactie van Twente Genealogisch. Adreswijzigingen, opgave nieuwe leden en opzeggingen uitsluitend naar de NGV, Postbus 26, 1380 AA Weesp.

Dit mededelingenblad wordt gratis toegezonden aan de leden van de NGV - afdeling Twente en aan de NGV-leden van andere afdelingen, die een bijkomend lidmaatschap zijn aangegaan.

Abonnementen op dit blad kunnen worden aangegaan door overmaking van 10 euro uitsluitend op girorekening 5582643 t.n.v. penningmeester NGV te Almelo. Het in dit contactblad gepubliceerde mag slechts worden overgenomen onder nadrukkelijke verwijzing naar deze bron.

ISSN 1380-0787.

Omslag: Helmoed Boom, Anneke Romenij en Frans Agterbosch